

PÄLKÄNE

PARASTA AIKAA

Tilinpäätös 2023

Kunnanhallitus 25.3.2024 §

Sisälllys

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS.....	4
1 TOIMINTAKERTOMUS.....	6
1.1 Kunnan hallinto.....	6
1.2 Valtakunnallinen talouden kehitys.....	8
1.3 Kunnan toiminnan ja talouden tarkastelu.....	10
1.3.1 Kunnan väestön ja työllisyyden kehitys.....	10
1.3.2 Kunnan talous vuonna 2023.....	14
1.3.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa.....	18
1.3.4 Kunnan henkilöstö.....	18
1.3.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä kunnan muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista.....	20
1.3.6 Ympäristöasiat.....	22
1.3.7 Muut ei-taloudelliset asiat.....	23
1.4 Kunnanhallituksen selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä.....	23
1.5 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus.....	24
1.5.1 Tuloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut.....	25
1.5.2 Rahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut.....	26
1.6 Rahoitusasema ja sen muutokset.....	28
1.6.1 Tase 2023 ja sen tunnusluvut.....	29
1.7 Kokonaistulot ja -menot 2023.....	31
1.8 Kuntakonsernin toiminta ja talous.....	32
1.8.1 Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt.....	33
1.8.2 Konsernille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen.....	34
1.8.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.....	46
1.8.4 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat.....	46
1.8.5 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä.....	47
1.8.6 Konsernin tuloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut.....	48
1.8.7 Konsernin rahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut.....	49
1.8.8 Konsernitase 2023 ja sen tunnusluvut.....	50
1.9 Tilikauden tuloksen käsittely.....	53
2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN.....	53
2.1 Pälkäne parasta aikaa 2030 –kuntastrategia.....	53

2.1	Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	56
2.2	Tuloslaskelmaosan toteutuminen	90
2.3	Investointien toteutuminen	92
2.4	Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu	97
2.6	Yhteenveto käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, rahoitusosan ja investointiosan toteutumisesta ..	98
2.5	Tuloslaskelma	99
2.6	Tase.....	100
2.7	Rahoituslaskelma.....	102
2.8	Konsernituloslaskelma.....	103
2.9	Konsernitase	104
2.10	Konsernirahoituslaskelma	107
3	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	108
3.1	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	108
3.1.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	108
3.1.2	Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	108
3.1.3	Konsernitiilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	109
3.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	110
3.3	Tasetta koskevat liitetiedot	112
3.3.1	Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	112
3.3.2	Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	115
3.4	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot.....	118
3.5	Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot ...	119
4	PÄLKÄNEEN VESIHUOLTOLAITOKSEN ERIYTETTY TILINPÄÄTÖS.....	121
4.1	Toimintakertomus	121
4.1.1	Hallinto ja organisaatio.....	121
4.1.2	Olenaiset tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa.....	122
4.1.3	Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	122
4.1.4	Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä vesilaitoksen muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista	123
4.1.5	Tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä 123	
4.1.6	Esitys tilikauden 2023 tuloksen käsittelystä	124
4.2	Talousarvion toteutuminen	124
4.2.1	Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen	124

4.3	Tilinpäätöslaskelmat.....	127
4.3.1	Vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma	127
4.3.2	Vesihuoltolaitoksen tase	128
4.3.3	Vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma.....	129
4.4	Vesihuoltolaitoksen liitetiedot	129
4.4.1	Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	129
4.4.2	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	130
4.4.3	Tasetta koskevat liitetiedot	130
4.4.4	Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	132
4.4.5	Henkilöstöä ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot.....	133
5	PÄLKÄNEEN KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	134
6	LUETTELOT JA SELVITYKSET	135

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2023 oli historiallinen vuosi Suomessa: Suomi liittyi puolustusliitto Naton jäseneksi ja Suomen kunnallishallinnon suurin muutos siirtyi toimeenpanovaiheeseen hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa vuoden alussa. Venäjän hyökkäyssota jatkui Ukrainassa koko vuoden. Lisäksi Israel aloitti lokakuussa laajan hyökkäyssodan Gazaan äärijärjestö Hamasin terrorihyökkäyksen seurauksena. Maailmanpoliittinen tilanne on haastava ja vaikeasti ennakoitavissa ja tämä aiheuttaa huolta kansalaisissa myös Suomessa, vaikka Naton myötä puolustuspoliittinen tilanteemme on vahva.

Valtionvarainministeriön joulukuun 2023 talouskatsauksen mukaan Suomen talous supistui 0,5 % vuonna 2023 ja heikko talouskehitys jatkuu vuonna 2024, vaikka bruttokansantuotteen ennustetaan nousevan 0,7 %. Tämän ministeriön ennusteen jälkeen on vielä kuitenkin ennakoitu, että BKT saattaa jopa edelleen laskea kuluvana vuonna. Inflaatio on kuitenkin hidastunut ja korkojen odotetaan kääntyvän laskuun. Samaan aikaan kotitalouksien tulotaso kehittyy positiivisesti, jolloin käytettäväksi jää enemmän tuloja kuin vuonna 2023. Investoinnit jäävät heikoksi vuonna 2024, mutta vuonna 2025 talouden ennakoidaan kasvavan 2 % kulutuksen ja investointien kasvun myötä.

Julkisen talouden alijäämän ennustetaan kasvavan vuonna 2024 heikon työllisyys- ja talouskasvun sekä hitaan verotulokehityksen myötä. Valtion velkasuhde kasvaa edelleen tulevina vuosina julkishallinnon alijäämien sekä hitaan talouskasvun seurauksena, eikä sille ole nähtävissä käännettä näköpiirissä olevalla talouden kehityksellä.

Työllisten määrän ennustetaan vähentyvän tilapäisesti talouden taantuman vuoksi. Tämä näkyy työttömyyslukujen kehityksessä. Talouden odotetaan kuitenkin elyvän loppuvuotta kohden ja työllisten määrän kääntyvän kasvuun. Pälkäneen kunnan työttömyysaste oli vuoden 2023 lopussa 7,3 % ollen Pirkanmaan alhaisin yhdessä Vesilahden kanssa. Pirkanmaan keskiarvo oli vuoden lopussa 11,2 %.

Pälkäneen kunnan verotulot olivat n. 15 miljoonaa euroa vuonna 2023. Tämä on reilu 11 miljoonaa vähemmän kuin edellisenä vuonna, koska merkittävä osa verotuloista siirtyi hyvinvointialueelle. Valtionosuuksissa näkyi niin ikään hyvinvointialueiden toiminnan aloitus ja Pälkäneen valtionosuudet laskivat 18,7 miljoonasta eurosta 4,2 miljoonaan euroon.

Pälkäneen kunnan taloudellinen pohja on edelleen kohtuullisen vakaa ja velkamäärä alhainen. Kunnan taaseessa oleva ylijäämä nousee tilinpäätöksen myötä 16,6 miljoonaan euroon. Tulevat vuodet näyttävät kuitenkin epävarmoilta myös Pälkäneellä ja kuntaa rasittavat niin emokunnan kuin konserniyhtiöidenkin tulevat investoinnit, jotka ovat tärkeitä kunnan elinympäristön ja elinvoiman kehittämisen sekä kuntalaisten hyvinvoinnin kannalta.

Vuosina 2019 - 2021 vaihtuvuus kunnan henkilöstössä oli melko suurta lähtövaihtuvuuden ollessa 14,6 % vuonna 2021. Vuonna 2022 henkilöstön vaihtuvuus pieneni merkittävästi ja lasku jatkui edelleen vuonna 2023 ollen lähtövaihtuvuuden osalta vain 5 %. Henkilöstön sairastavuus väheni niin ikään ja sairauspoissaolopäiviä oli 673 päivää vähemmän vuonna 2023 kuin 2022. Keskimäärin poissaolopäiviä oli 17,8 henkilötyövuotta kohden, kun niitä oli 20,7 vuonna 2022.

Kunnan markkinointia ja viestintää vahvistettiin palkkaamalla markkinointi- ja viestintäkoordinaattori elinvoimapalveluihin. Uuden tehtävän myötä kunnan markkinoinnillinen ja viestinnällinen näkyvyys koheni merkittävästi.

Kunta järjesti 4.5. kuntalaisillan turvallisuusteemasta sekä 9.10. keskusta-alueen kouluselvityksestä. Kuntalaisien näkemystä kysyttiin myös verkkosivujen kehittämiseen. Kuntalaisiltoja järjestettiin lisäksi kaava- ja katusuunnitelma-asioissa. Valtuuston kanssa päivitettiin syksyn aikana niin kuntastrategia kuin kiinteistöjen salkutuskin. Valtuusto teki myös historiallisen päätöksen Pälkäneen kunnan suurimmasta investoinnista, uuden yhtenäiskoulun rakentamisesta. Investoinnilla turvataan kuntaan nykyaikaiset, kestävät ja ekologiset koulutilat pitkälle tuleville sukupolville.

Kunnan kaavoitus oli vilkasta vuonna 2023. Vuoden aikana käsiteltiin 16 eri kaavahanketta, joista kuusi (6) saatiin hyväksytyä vuoden loppuun mennessä. Vuoden tärkeimpiä kaavahankkeita olivat Onkkaalantien ja Keskustien alueen kaavat, joiden valmistuttua päästiin toteuttamaan kyseisten keskusväylien perusrakennusinvestointi yhteistyössä Pirkanmaan Ely-keskuksen kanssa. Uuden tien avausta juhliittiin joulunavauksen yhteydessä 9.12.2023.

Vuonna 2022 Pälkäne vastaanotti ja majoitti tilapäistä suojelua hakevia ukrainalaisia monien muiden kuntien tavoin. Vuoden 2023 aikana Pälkäneellä asui n. 75 ukrainalaista ja useista heistä tuli virallisesti pälkäneläisiä vuoden aikana kotikuntaoikeuden myötä. Ukrainalaiset ovat työllistyneet Pälkäneellä hyvin, mikä on edistänyt heidän integroitumistaan paikkakunnalle. Ukrainalaisia lapsia ja nuoria asuu Pälkäneellä reilu 10 ja he osallistuivat joko opetukseen tai varhaiskasvatukseen.

Tonttikauppa jatkui hiljaisena edellisen vuoden tapaan. Asuntomarkkinoita hidastivat koko Suomessa korkojen ja asumiskustannusten nousu sekä heikentynyt työllisyystilanne. Pälkäneen kunta myi vuoden aikana yhteensä kolme (3) omakotitonttia, neljä (4) pientalotonttia rivitalorakentamiseen, kolme (3) teollisuus-/yritystonttia sekä kaksi (2) muuta määräalaa ja kaksi (2) rivitalo-osaketta. Merkittävin tonttikauppa oli Skarta Energy Oy:n kanssa toteutettu maakauppa Pälkäneveden yritysalueelta. Kyseiselle alueelle rakentuu teollisen mittakaavan aurinkopuisto alkuvuoden 2024 aikana.

Kaupallista elinvoimaa lisäämään alkoi rakentumaan Tokmannin myymälä, joka avautuu asiakkaille keväällä 2024. Myymälä sijoittuu samalle alueelle liikenneasema Aapiskukon kanssa, Lahdentien välittömään läheisyyteen. Alueen saavutettavuuden parantamiseksi valmistui myös Tervapirtintien katuinvestointi.

Pirkanmaan hyvinvointialueen aloittaminen tarkoitti merkittävää muutosta sosiaali- ja terveystalouden yhteistyörakenteisiin ja kunnan hyvinvointityöhön. Suuren organisaation toimintamallien rakentuminen on vienyt aikaa ja yhteistyön muodot ovat vielä hakeneet itseään ja kunnan näkökulmasta toivotaan edelleen pääsemistä konkreettisemmalle tasolle yhteisessä tekemisessä. Hyvinvointialue aloitti vahvasti palveluverkonsa ja toimintamallinsa uudistamisen, jonka seurauksena Pälkäneen kunnallekin tuli kylmä suihku syyskuussa, kun terveysasemien palveluverkkosuunnitelmat julkistettiin. Sittenkin rajut karsintaesitykset ovat tarkentuneet ja niissä on otettu aikalisää mm. digitaalisten ja liikkuvien palveluiden pilotointiin. Yhteistä kommunikointia ja kuulemista on opeteltu ja hiottu. Sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut ovat merkittäviä palveluja kunnan asukkaille ja niiden säilymistä riittävän lähellä pidetään tärkeänä.

Pälkäneellä oli vilkas ja monipuolinen tapahtumien vuosi. Mukana oli sekä perinteisiä tapahtumia, kuten Kirkastussoutu ja Pälkäneveden pyöräily, mutta mukaan mahtui myös ihan uusia kokeiluja, kuten Nuijantalolla järjestetty Lauluni tarina -ilta ja Sappeen kylätalolla pidetty Tauno Sairialan teoksiin painottuva kirjallisuusilta. Elokuussa Syrjänharjulla päästiin vihkimään uusi liikuntapaikka Pälkäne-portaiden valmistuttua. Portaat olivat LC Pälkäneen ja kunnan välinen yhteistyöprojekti ja ne on otettu ilolla vastaan.

Työntäyteisen vuoden jälkeen on syytä esittää lämmin kiitos Pälkäneen kunnan henkilöstölle erinomaisesta työstä ja joustavuudesta kuluneen vuoden aikana sekä luottamushenkilöille hyvästä ja avoimesta keskustelukulutturista ja yhteiseen suuntaan katsovasta päätöksenteosta. Hyvällä yhdessä tekemisen kulttuurilla ja vahvalla vaikuttamisella Pälkäne pärjää kyllä tulevienkin vuosien haasteissa, kun taloudellinen liikkumatila kapenee ja yhteiskunnallinen eriytyminen uhkaa lisääntyä. Pienessä kunnassa on jokaiselle tilaa elää oman näköistensä elämää – parasta aikaa Pälkäneellä.

Pauliina Pikka
kunnanjohtaja

1 TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Kunnan hallinto

Kunnan ylin päättävä toimielin on kunnanvaltuusto, joka vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kunnan päätösvaltaa. Pälkäneen kunnanvaltuustoon kuuluu 27 valtuutettua. Kuntavaalit järjestettiin kesäkuussa 2021 ja uusi kunnanvaltuusto ja muut uudet luottamushenkilöt aloittivat tehtävässään elokuussa 2021.

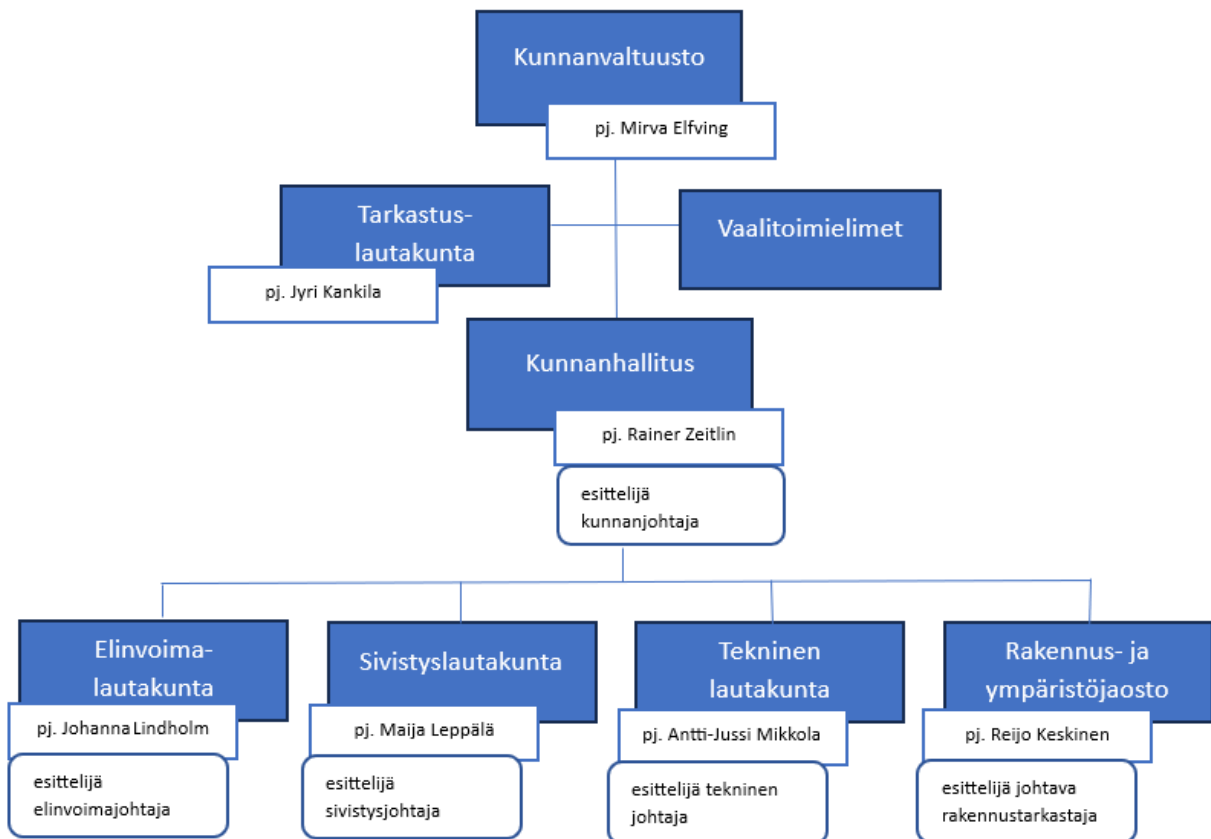
<p style="text-align: center;">Luottamushenkilöorganisaatio</p> <p style="text-align: center;">vuonna 2023</p>
<p style="text-align: center;">Valtuusto</p> <p style="text-align: center;">27 jäsentä (26 jäsentä 31.12.2023)</p>
<p style="text-align: center;">KOK 9, KESK 6, SDP 4, VIHR 3, PS 1, VAS 1, Terve! Pälkäne 1, Joshua Haili 1</p> <p style="text-align: center;">Valtuuston puheenjohtajisto:</p> <p style="text-align: center;">Puheenjohtaja Mirva Elfving (KESK), 1. varapuheenjohtaja Kalle Vaismaa (KOK) 2. varapuheenjohtaja Jyri Kankila (VIHR)</p>
<p style="text-align: center;">Kunnanhallitus</p> <p style="text-align: center;">9 jäsentä</p>
<p style="text-align: center;">Kunnanhallituksen puheenjohtajisto:</p> <p style="text-align: center;">Puheenjohtaja Rainer Zeitlin (KOK) 1. varapuheenjohtaja Erkki Hyöki (KESK) 2. varapuheenjohtaja Maria Aho (SDP)</p>
<p style="text-align: center;">Lautakunnat</p>

sivistyslautakunta (9 jäsentä)
tekninen lautakunta (9)
tarkastuslautakunta (7)
keskusvaalilautakunta (5)
elinvoimalautakunta (9)

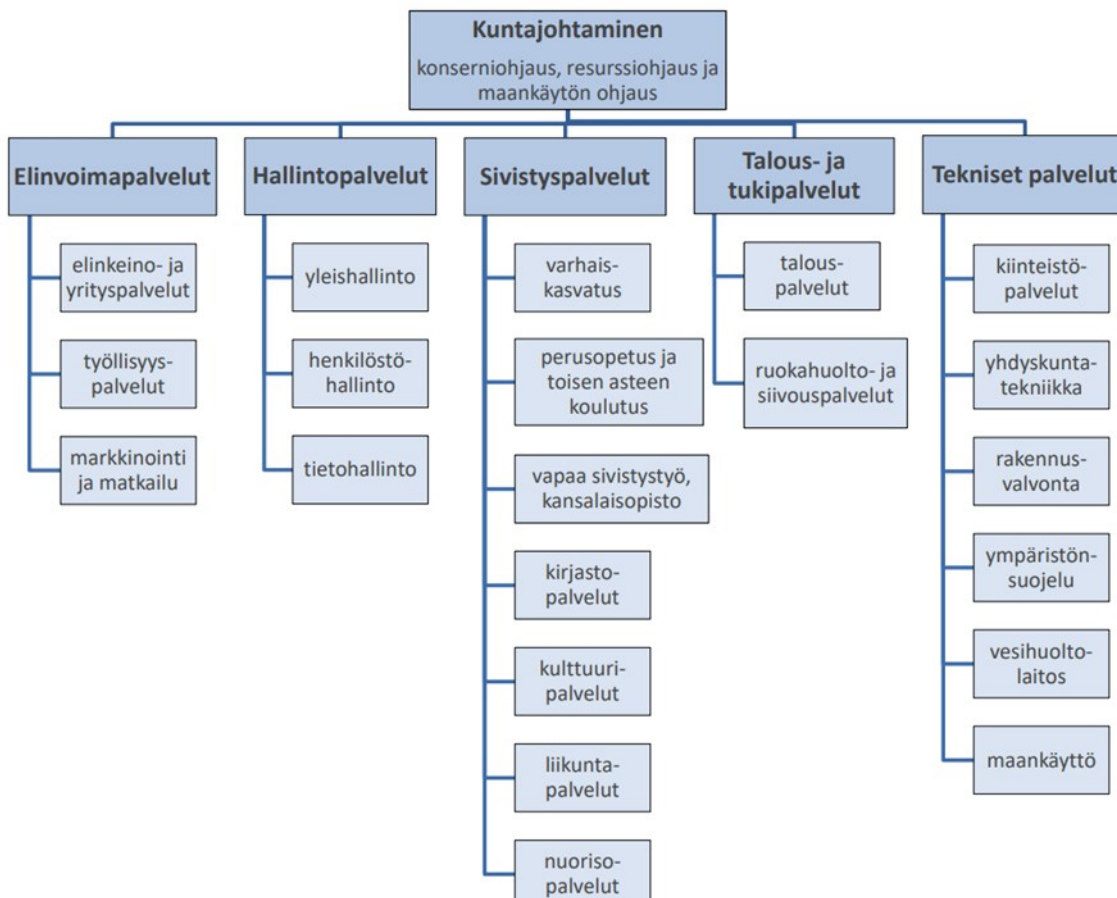
rakennus- ja ympäristöjaosto (5 jäsentä)

Kunnanhallituksen esittelijä: kunnanjohtaja Pauliina Pikka
Pöytäkirjanpitäjä: hallintojohtaja Mikko Salmela

Luottamushenkilöorganisaatio 31.12.2023

Henkilöstöorganisaatio 31.12.2023

1.2 Valtakunnallinen talouden kehitys

Investointien ja kotitalouksien kulutuksen vähenemisen takia Suomen talous oli taantumassa vuonna 2023. Vuonna 2024 inflaation ennustetaan hidastuvan ja korkojen kääntyvän laskuun. Tämä yhdessä kotitalouksien kohtuullisen hyvän tulokehityksen kanssa kääntää bruttokansantuotteen kasvuun vuoden toisella puoliskolla. Heikko talouskehitys ja ripeä menojen kasvu pitävät kuitenkin julkisyhteisöt sitkeästi alijäämäisinä. Julkisyhteisöjen alijäämä on kolmen prosentin huonommalla puolen usean vuoden ajan. (VM, taloudellinen katsaus talvi 2023.)

Euroalueen talouskasvu pysähtyi loppuvuonna 2023. Talouskasvun ennakoitaan elpävän vuoden 2023 0,5 prosentista 0,9 prosenttiin vuonna 2024 reaalityulojen kasvaessa. Kasvu kiihtyy edelleen 1,8 prosenttiin vuonna 2025 maailmantalouden elpessä. Maailmantalouden näkymät ovat epävarmat, muun muassa Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen sekä Lähi-idän konfliktin takia.

Väestön ikääntyminen jarruttaa talouden tulonmuodostusta ja kasvattaa palvelutarpeita. Talouden rakenne- muutos puolestaan nakertaa verotusta. Julkisen velan korkoihin tarvitaan enemmän rahaa, kun valtio, hyvinvointialueet ja kunnat pysyvät alijäämäisinä ja velkamäärä kasvaa.

Talouden suhdannenäkymät vuosina 2023–2026

Suomen taloustilanne on ollut loppuvuodesta 2023 heikkoa ja bruttokansantuotteen ennakoitaan supistuneen vuonna 2023 0,5 prosenttia. Ennusteiden mukaan talous alkaa kuitenkin kasvaa vuoden 2024 toisella puoliskolla. Kuluva vuonna 2024 bkt:n arvioidaan kasvavan 0,7 prosenttia muun muassa korkojen laskun,

inflaation hidastumisen sekä palkankorotusten myötä. Investointien ja kulutuksen kasvu vahvistuu vuonna 2025, jolloin bruttokansantuotteen ennakoitaan kasvavan 2,0 prosenttia sekä 1,6 prosenttia vuonna 2026.

Inflaatio hidastuu ja korkojen lasku piristää kulutusta sekä investointeja

Inflaatio hidastui nopeasti vuoden 2023 aikana. Kuluvana vuonna 2024 inflaatio on keskimäärin enää 2 prosentin luokkaa ja painuu alle 2 prosentin vuosina 2025 ja 2026. Reaaliensiot kääntyvät vihdoinkin kasvuun vuonna 2024. Kotitalouksien ostovoiman kasvu jää kuitenkin vielä vaimeaksi, sillä työllisyyden heikkeneminen ja sosiaalietuuksien leikkaukset hidastavat tulojen kasvua. Vuodesta 2025 alkaen kotitalouksien ostovoiman ja kulutuksen kasvu vauhdittuvat.

Notkahduksesta huolimatta työllisyystilanne pysyy hyvänä

Vuonna 2023 työllisten määrä kasvoi 0,5 %, mutta tehdyt työtunnit vähenivät 0,5 % edellisestä vuodesta. Vuonna 2023 työttömyysaste oli 7,2 %, kun se edellisenä vuonna oli 6,8 %. Tuotannon laskun myötä työvoiman kysyntä vähenee vuonna 2024, työllisyys vähenee tilapäisesti ja työttömyysasteen ennakoitaan nousevan 7,5 prosenttiin. Vuosina 2025 ja 2026 talouden kasvun odotetaan olevan kohtalaisen vahvaa ja työllisten määrä lisääntyvän lähes prosentilla vuosittain. Työllisyyden kasvua tukevat myös hallituksen työvoiman tarjontaa lisäävät toimet vuonna 2024, vaikkakin tulehtunut työmarkkinatilanne vaikeuttaa alkuvuonna 2024 talouden kehitystä.

Yksityinen kulutus väheni vuonna 2023. Työllisyystilanteen heikkenemisen vuoksi reaali-palkkojen kasvu jää vuonna 2024 noin yhteen prosenttiin. Ansiotuloverotuksen keveneminen lisää työllisten käytettävissä olevia tuloja, mutta sosiaalietuuksien leikkaukset puolestaan heikentävät tilannetta pienituloisimpien kotitalouksien osalta. Yksityisen kulutuksen arvioidaan kasvavan 0,7 prosenttia vuonna 2024, mutta vuonna 2025 kulutuksen kasvu nopeutuu selvästi korkojen laskiessa ja ostovoiman kasvaessa.

Epävarmuus ja korkojen nousu vähentävät rakentamista

Asuinrakennusinvestoinnit vähenevät vuosina 2023 ja 2024. Rakentamisen odotetaan elpyvän vuonna 2025. Rakentamisen ei kuitenkaan odoteta jäävän alhaiselle tasolle, kunhan kysyntä jälleen palautuu. Korkojen odotetaan kääntyvän laskuun, mikä vauhdittaisi asuntokauppaa, nostaisi asuntojen hintoja ja käynnistäisi vähitellen asuntorakentamista.

Julkisyhteisöjen talous on sitkeästi alijäämäinen

Taloukasvu kääntyi hienoiseen laskuun vuonna 2023 ja on vaimeaa myös vuonna 2024. Inflaation aiheuttama menojen kasvu heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa. Verotulojen kasvu on vaisua ja alijäämä heikkenee vuonna 2024 reilusti yli 3 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Seuraavina vuosina alijäämän ennakoitaan kohenevan hiljalleen hallituksen toimien ja taloukasvun ansiosta. Julkisia menoja rasittavat kuitenkin useat aiemmin päätetyt toimet, korkomenojen kasvu sekä mittavat puolustushankinnat.

Hyvinvointialueet ovat vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaan selvästi alijäämäisiä hintojen ja palkkojen nopean kasvun sekä suurten investointimenojen vuoksi. Hyvinvointialueiden palkkaratkaisut lisäävät henkilöstömenoja yleistä ansiokehitystä nopeammin, mikä tuo alueille sopeutustarpeita vuosittain. Alueiden tilannetta vaikeuttaa myös pula työvoimasta.

Kuntatalous

Sote-uudistus muutti merkittävästi sekä kuntien menoja että tuloja vuonna 2023. Kuntien ennakkollisten tilinpäätösarvioiden mukaan vuonna 2023 tilikauden tulos ylsi 1,8 miljardiin euroon, mutta koostui täysin kertaluonteisista eristä. Ilman kertaeriä kuntatalous olisi jäänyt alijäämäiseksi. Tilikauden tulos oli negatiivinen noin 49 kunnassa (negatiivisen vuosikatteen kuntia 13). Arviolta 16 kunnalla on taseeseen kertynyttä alijäämää.

Vuonna 2023 kuntien verotulot laskivat yhteensä 12,3 miljardia euroa (46 %). Yhteisöveron tuotto laski 32 % (-990 milj. euroa), sillä sote-uudistuksen johdosta yhteisöveron tuotosta siirtyi valtiolle kolmannes. Kunnallisverotuotot laskivat 53 % (-11,4 mrd. euroa), kuntien tuloveroprosentteja laskettiin sote-uudistuksessa 12,64 prosenttiyksiköllä vuonna 2023. Kiinteistöverot kasvoivat yli 4 % (noin 90 milj. euroa) johtuen rakennuskustannusindeksin noususta sekä kiinteistöjen verotusarvojen kasvusta. Valtionosuudet laskivat 7,1 miljardia euroa (66 %) johtuen pääosin sote-uudistuksesta.

Kunnissa vastaavasti kulut puolittuivat sosiaali- ja terveystalouden siirtyessä hyvinvointialueille vuonna 2023. Myös toimintatuotot laskivat, koska kunnilta poistui sote-perusteiset tulot. Kuntien vuosikate kasvoi edellisvuodesta ja kattoi edelleen poistot.

Vahvimmat tilikauden tulokset tehtiin suurimmissa kaupungeissa. Tilikauden tulos asukasta kohti oli kuitenkin vahvinta Uudellamaalla ja Lapissa.

Toiminnan ja investointien rahavirta kunnissa jäi lievästi positiiviseksi. Vuonna 2023 kuntien lainakanta supistui 300 milj. eurolla. Kuntien korkokulut kaksinkertaistuivat edellisvuodesta, mutta myös korkotulot lisääntyivät korkotason nousun myötä. Kuntien lainakannan keskimääräinen korkokustannus kehittyi markkinakorkojen nousua maltillisemmin. Korkokulujen kasvua suojasivat kiinteäkorkoiset lainat sekä rahoitusmarkkinainstrumentit (korkojohdannaiset). Korkokulujen oletetaan kasvavan lähivuosina, koska kiinteäkorkoisten lainojen korot tulevat tarkistettavaksi 5-10 vuoden välein. (Kuntaliitto, kuntien ja kuntayhtymien tilinpäätösarviot 2023.)

1.3 Kunnan toiminnan ja talouden tarkastelu

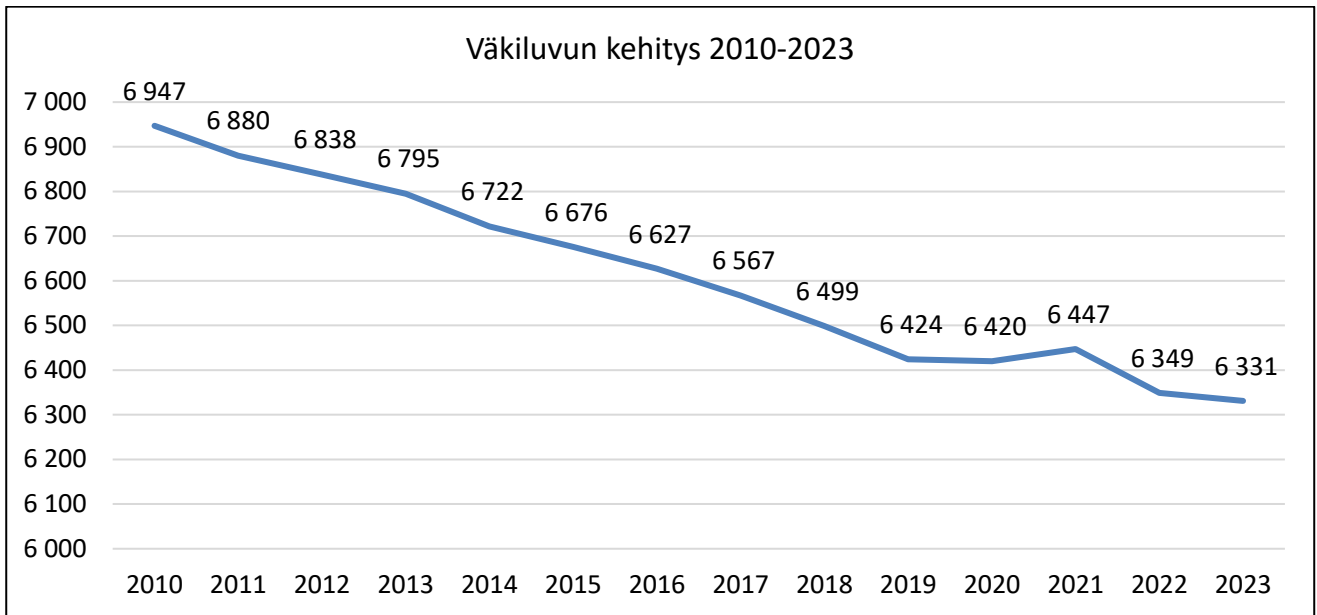
1.3.1 Kunnan väestön ja työllisyyden kehitys

Vuodesta 2010 lähtien Pälkäneen kunnan asukasluku on laskenut vuotta 2021 lukuun ottamatta, jolloin väkiluku lisääntyi hieman.

Pirkanmaan väkiluku on kasvanut hyvin voimakkaasti 2000-luvun kuluessa. Puolen miljoonan asukkaan rajapyykin Pirkanmaa ylitti vuonna 2013. Vuoden 2022 lopussa Pirkanmaan väkiluku oli Tilastokeskuksen tietojen mukaan 532 671 asukasta. Vuoden 2023 ennakkotiedon mukaan Pirkanmaan väkiluvun kasvu olisi noin 6 600 asukasta. Väestönkasvun odotetaan jatkuvan Pirkanmaalla tulevina vuosikymmeninä. Väestönkasvu ei kuitenkaan jakaudu tasaisesti Pirkanmaalle, vaan väestönlisäys keskittyy Tampereen kaupunkiseudulle maakunnan reuna-alueiden menettäessä väestöään.

Asukasluku kasvoi maakunnassa 1,0 prosentilla edellisvuodesta. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2022 väkiluku kasvoi prosentuaalisesti maakunnista toiseksi eniten Pirkanmaalla. Kasvua oli 5 193 asukasta. Väestönkasvu on kuitenkin keskittynyt etenkin Tampereen seutukunnalle ja keskittymisen odotetaan jatkuvan. Sen sijaan maakunnan reuna-alueet ovat kärsineet negatiivisesta väestönkehityksestä. Väestörakenne muuttuu eritoten ikääntymisen myötä. (Tilastokeskus.)

Pälkäneen väkiluku laski hienoisesti 18 hengellä vuonna 2023. Pälkäneläisiä oli 31.12.2023 Tilastokeskuksen ennakkollisten väestötietojen mukaan 6 331. Alla olevissa tarkemmissa väestötaulukkoissa on käytetty Factan tietoja.

Taulukko: Pälkäneen kunnan väestökehitys 2010 – 2023

Alue	31.12.2023	31.12.2022	31.12.2021	31.12.2020
Puutikkala	83	85	75	69
Kuohijoki	39	39	41	42
Lammi	16	18	18	19
Salmentaka	206	196	200	209
Raikku	75	75	74	78
Kaivanto	29	33	34	27
Pälkäne	3 321	3 316	3 338	3 352
Iltasmäki	385	400	407	398
Laitikkala	212	221	214	199
Aitoo	516	511	538	528
Luopioinen	757	745	789	774
Rautajärvi	337	340	354	350
Kyynärö	152	162	166	169
Valkeakoski	57	61	61	61
Muu	146	147	138	145
PÄLKÄNE YHTEENSÄ	6 331	6 349	6 447	6 420

Taulukko: Pälkäneen kunnan väestön rakenne alueittain 2023-2020, Facta-kuntarekisteri

Työttömyys

Työmarkkinatuen kuntaosuus aiheuttaa merkittävän menoerän kunnille. Kunnat joutuvat maksamaan työmarkkinatuen kokonaismäärästä 50 prosenttia niiden työmarkkinatuen saajien osalta, joille työmarkkinatukea on maksettu yli 300 päivää sekä 70 prosenttia työmarkkinatuen kokonaismäärästä niiden työmarkkinatuen saajien osalta, joille työmarkkinatukea on maksettu yli 1 000 päivää. Kunnat vapautuvat kuntaosuuden maksamisesta niiden työmarkkinatuen saajien osalta, jotka ovat erilaisten työllistymistä edistävien palveluiden tai toimenpiteiden piirissä.

vuosi	Tmt-kuntaosuus/Pirkanmaa	Tmt-menot/asukas/ Pirkanmaa	Tmt-kuntaosuus/Pälkäne	Tmt-kuntaosuus/asukas/Pälkäne
2020	41 468 055 €	80,51 €	208 078 €	32,31 €
2021	46 183 055 €	89,66 €	241 752 €	37,53 €
2022	38 572 996 €	72,41 €	102 517 €	16,14 €
2023	39 107 552 €	72,51 €	112 822 €	17,82 €

Taulukko: Pirkanmaan ja Pälkäneen kunnan työmarkkinatuesta aiheutuvat menot 2020-2023.

Työllisyyden kuntakokeilut käynnistyivät Suomessa 1.3.2021. Niiden oli alun perin tarkoitus jatkua 30.6.2023 asti. Toteutusaikaa kuitenkin jatkettiin 31.12.2024 saakka, jonka jälkeen käynnistyy Tapa2024- uudistus, jonka myötä työllisyys- ja yrityspalvelut siirtyvät laajemmin ja pysyväisluontoisesti kuntiin. Kuntakokeiluun osallistuu Suomessa 118 kuntaa, jotka muodostavat 25 kokeilualuetta. Työllisyyden kuntakokeilut perustuvat lakiin työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta.

Työllisyyden kuntakokeilussa osa työnhakija-asiakkaista siirtyi kuntien työllisyyspalvelujen asiakkaiksi ja osan palveluista vastaa edelleen TE-toimisto. Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilun asiakkaiksi siirtyivät työttömät työnhakijat, työllistettynä ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat työnhakijat, joiden kotikunta on kokeilualueella ja jotka eivät täytä ansiopäivärahan saamisen edellytyksiä sekä alle 30-vuotiaat, maahanmuuttajat ja vieraskieliset henkilöt.

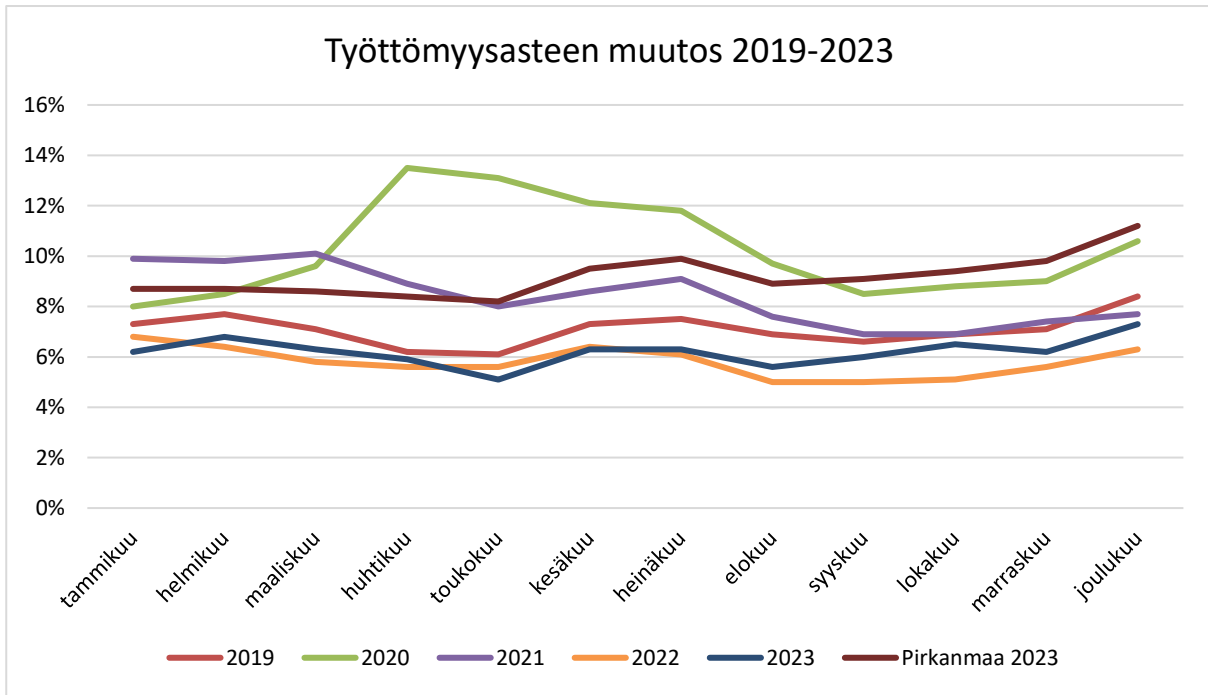
Pirkanmaan työllisyyden kuntakokeilussa ovat mukana Akaa, Hämeenkyrö, Ikaalinen, Juupajoki, Kangasala, Kihniö, Lempäälä, Mänttä-Vilppula, Nokia, Orivesi, Parkano, Pirkkala, Punkalaidun, Pälkäne, Ruovesi, Sastamala, Tampere, Urjala, Valkeakoski, Vesilahti, Virrat ja Ylöjärvi.

Kokeilussa kotikunta vastaa TE-palveluiden eli julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden tarjoamisesta asiakkailleen. Työllisyyden kuntakokeilujen tavoitteena on edistää työllistymistä ja nostaa työllisyysastetta Suomessa.

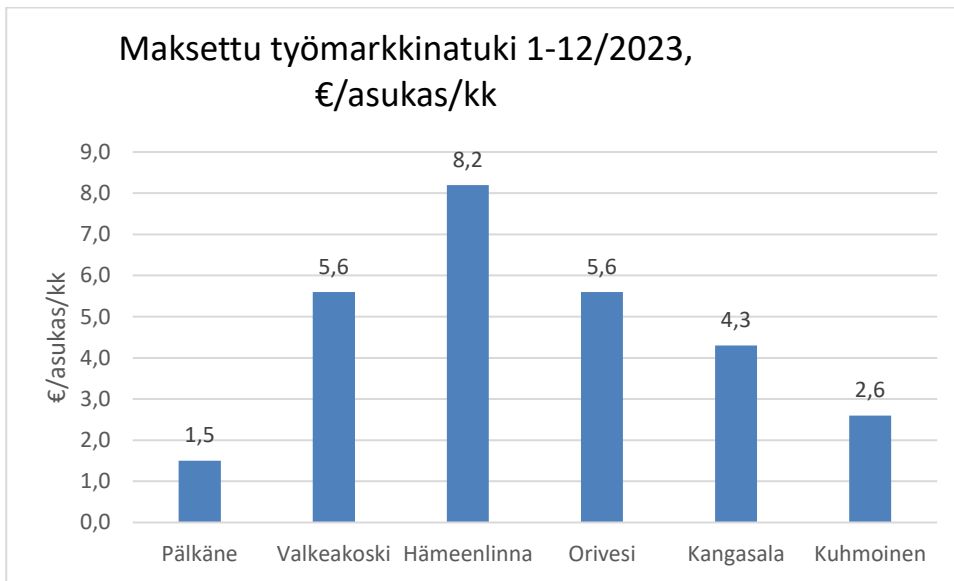
Pälkäneellä työllisyyden kuntakokeilun toteuttamiseen on käytössä 2 henkilötyövuotta. Pälkäneen kuntaan siirtyi yksi työntekijä Pirkanmaan te-toimistosta työllisyyden kuntakokeilun vuoksi. Tämän lisäksi kuntakokeilun toteuttamiseen on osoitettu 0,5 henkilötyövuotta työllisyyskoordinaattorin työajasta sekä 0,5 henkilötyövuotta sosiaaliohjaajan työajasta. Kokonaisuudessaan työllisyyden kuntakokeilu on Pälkäneellä edennyt suunnitelmien mukaisesti.

Pälkäneen työttömyysaste oli 31.12.2023 7,3 % ja Pirkanmaalla 11,2 %. Vuoden 2023 aikana työttömyys kasvoi Pälkäneellä 16 %:lla, kun Pirkanmaan työttömyys kasvoi keskimäärin 30 %:lla. Työttömyyden kasvu oli Pälkäneellä Pirkanmaan kunnista kuudenneksi pienintä vuonna 2023.

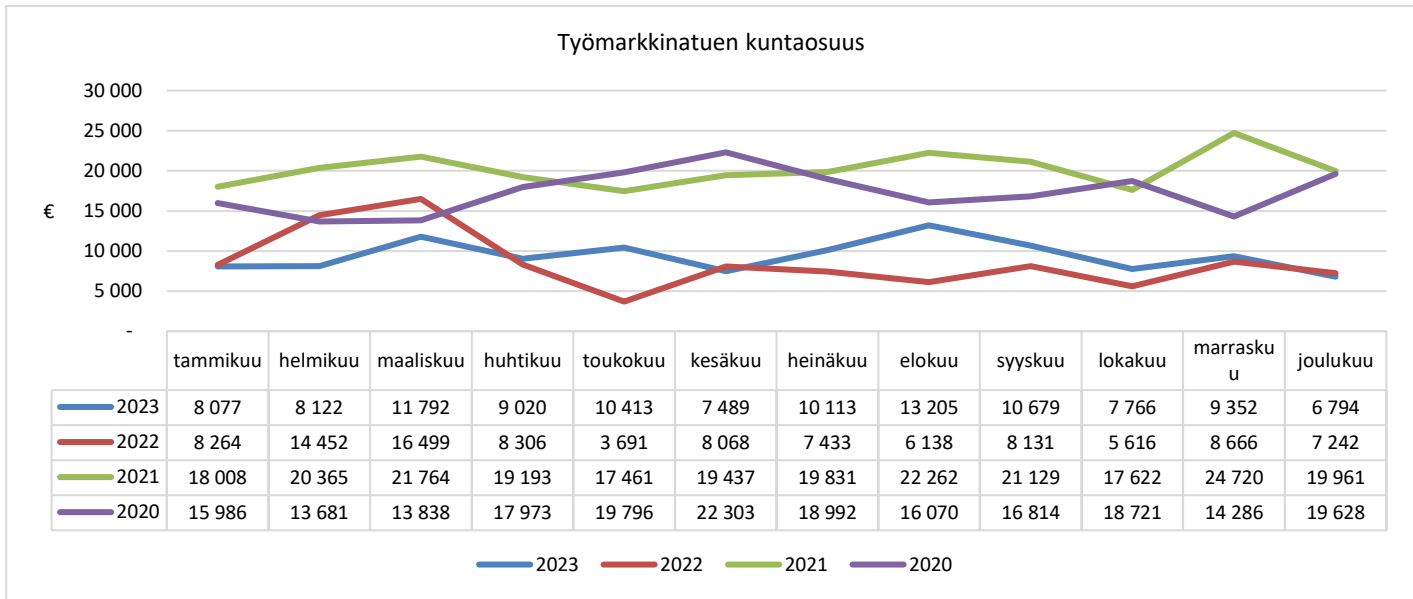
Tapa2024 uudistuksen myötä 1.1.2025 alkaen kaikki työnhakija-asiakkaat siirtyvät kuntien palveltaviksi ja suuri osa TE-toimiston yrityspalveluista siirtyvät myös kuntiin. Pälkäneen kunnanvaltuusto on päättänyt (KV 24.10.2023 § 53) liittyä osaksi Tampereen seudun työllisyysaluetta vastuukuntamallilla, jossa vastuukuntana toimii Tampereen kaupunki.

Taulukko: työttömyysasteen muutos Pälkäneellä 2019-2023 sekä Pirkanmaalla 2023.

Taulukko: maksettu työmarkkinatuki per/asukas/kk vuonna 2023 Pälkäneellä sekä lähialueen kunnissa.

Taulukko: työmarkkinatuen kuntaosuuden kehitys Pälkäneellä 2020-2023.

1.3.2 Kunnan talous vuonna 2023

Käyttötalous

Pälkäneen kunnanvaltuusto vahvisti 13.12.2022 § 69 vuoden 2023 talousarvion. Talousarviossa tilikauden tuloksen ennakoitiin olevan 436 975 € ylijäämäinen ja 316 881 euron poistoeron vähennyksen jälkeen ylijäämäksi arvioitiin 753 856 euroa.

Tilikauden 2023 aikana talousarvioon tehtiin määrärahamuutoksia käyttötalouteen yhteensä 768 000 euroa eri toimialoille. Investointien määrärahamuutokset olivat yhteensä 697 000 euroa tekniselle toimelle tiealuiden rakentamiseen (KV 13.6.2023 § 25-26). Verotulojen määrärahaa korotettiin 218 996 euroa ja valtionosuuksia korotettiin 618 000 euroa, lisäksi korkotuottojen arviota nostettiin 200 000 eurolla (KV 13.6.2023 § 24). Antolainojen lisäykseen päätettiin 3,5 miljoonan euron määrärahasta koskien Pälkäneen Valokuidun lainaa (KV 28.12.2023 § 65).

Käyttötalouden määrärahamuutokset:

- sivistystoimelle yhteensä 280 000 euroa henkilöstökuluihin sekä maksutuottojen vähenemiseen (KV 13.6.2023 § 24 ja KV 28.11.2023 § 63)
- sosiaali- ja terveystalouteen 283 000 euroa vuoden 2022 sosiaali- ja terveysmenojen lisälaskutukseen (KV 24.10.2023 § 50)
- henkilöstökuluihin kaikkia toimialoja koskien 137 000 euroa sekä hallintopalveluihin myyntituottojen lisäystä 12 000 euroa (KV 13.6.2023 § 24) vesilaitoksen toimintakuluihin 80 000 euroa (KV 28.11.2023 § 63)

Tilikauden 2023 tulos on 1 448 358,54 euroa ja 315 752,07 euron poistoeron vähennyksen jälkeen ylijäämäksi muodostui 1 764 110,61 euroa. Tilikauden 2023 tulos on alkuperäistä sekä muutettua talousarviota parempi, kuten myös edellisinä vuosina.

Kuntien verotulokertymään vaikutti vuoden 2023 alussa tapahtunut hyvinvointialueiden aloitus, joka vaikutti suuresti kuntien ja valtion väliseen jakoon. Yhteisöverotuottoa kertyi Pälkäneellä lähes 58 000 euroa muutettua talousarviota vähemmän. Verotuloja kertyi kokonaisuudessaan arvioitua vähemmän ja alittuivat 119 000 eurolla muutettuun talousarvioon nähden. Kunnallisveron tuotto alitti muutetun talousarvion 29 000 eurolla kuitenkin ylittäen alkuperäisen talousarvion määrän 430 000 eurolla. Kiinteistöveron tuotto alitti muutetun talousarvion noin 31 000 eurolla. Verotuloja kertyi yhteensä 14,9 miljoonaa euroa (TA2023 15 milj. euroa ja TP2022 26,5 milj. euroa). Valtionosuudet toteutuivat 100,3 %:sti muutettuun talousarvioon nähden ollen yhteensä noin 4,2 miljoonaa euroa.

Ulkoiset toimintatuotot toteutuivat arvioidusti ollen yhteensä lähes 5,4 miljoonaa euroa eli 1,4 miljoonaa euroa muutettua talousarviota korkeampina. Toimintatuottojen toteumaprosentti oli 135 %. Toimintatuotot olivat lähes samaa tasoa kuin vuonna 2022. Muutettuun talousarvioon nähden myyntituotot toteutuivat 111,7, maksutuotot 125,4, muut toimintatuotot 177,9 ja tuet sekä avustukset 150,1 prosenttisesti. Muihin toimintatuottoihin sisältyy vuokratuotot, joista muiden rakennusten vuokria kertyi 0,6 milj. euroa arvioitua enemmän.

Myyntituottojen osalta ylitystä talousarvioon nähden syntyi sotilasvammalain mukaisista korvauksista (107 000 euroa) sekä metsän myynnistä (25 000) sekä muiden myyntituottojen toteutumisesta noin 456 000 euron edestä budjetoidun noin 273 000 euron sijaan.

Maksutuotot toteutuivat ylittyen kaiken kaikkiaan noin 80 000 euroa. Vieraskuntalaisilta laskutettavat hoitopäivämaksut toteutuivat noin 13 000 ja muut opetus- ja kulttuuritoimen maksut 10 000 euroa yli talousarvioiden. Myös rakennusvalvonnan maksut muodostuivat noin 17 000 euroa ja ympäristövalvonnan maksut 16 000 sekä muut yhdyskuntapalvelujen maksut 21 000 euroa talousarviota suuremmiksi.

Muiden toimintatuottojen toteuma oli noin 886 000 euroa talousarviota enemmän. Rakennusten vuokratuotot ylittyivät 590 000 euroa. Muut toimintatuotot olivat noin 100 000 arvioitua suuremmat. Omaisuuden luovutusvoittoja (maa-alueiden ja osakkeiden myynnistä) kertyi noin 190 000 euroa budjetoitua enemmän. Erien osalta tulee huomioida, että tuotot vaihtelevat vuosittain. Esimerkiksi osa myyntituloista on kertaluontoista tuloa.

Ulkoiset käyttötalouden toimintakulut toteutuivat 103,0 prosenttisesti muutettuun talousarvioon nähden ollen yhteensä noin 20,6 miljoonaa euroa. Toimintakulut ylittivät noin 609 000 eurolla muutetun talousarvion. Toimintakulujen muutokseen edellisestä vuodesta vaikutti sosiaali- ja terveyspalveluiden menojen poistuminen kunnan budjetista, hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuoden alusta.

Suurimmista eristä henkilöstökulut toteutuivat 102,8 ja palvelujen ostot 103,4 prosenttisesti. Henkilöstökulut olivat noin 11,8 miljoonaa euroa, kasvua noin 416 000 euroa (+3,6 %) vuoteen 2022 nähden. Palvelujen ostot vähenivät 83,9 prosenttia reiluun 5,2 miljoonaan euroon, johtuen sote- ja pelastuspalveluiden kustannusten poistumisesta hyvinvointialueiden aloittaessa. Talousarvio ylittyi aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden (toteuma 102,7 %), sekä muiden toimintakulujen osalta (toteuma 120,1 %). Avustukset alittuivat (toteuma 90,1 %).

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ylitys johtui muun muassa nousseista lämmityskustannuksista, ja sähköstä sekä kiinteistöjen ja alueiden kunnossapitotarvikkeista.

Sisäiset toimintatuotot ja –kulut toteutuivat budjetoitua suurempina. Sisäiset toimintatuotot ja –kulut olivat noin 4,1 miljoonaa euroa eli noin 322 000 euroa yli talousarvion. Sisäisissä vuokrissa nousua edelliseen vuoteen oli noin 250 000 euroa. Vuoteen 2022 verrattuna sisäiset tuotot ja kulut nousivat 9,9 prosentilla ja olivat noin 375 000 euroa suuremmat. Sisäiset erät muodostuvat ict-palveluista, rakennusten pääoma- ja hoitovuokrista, asiakaspalvelusta, monistuspalveluista, vesimaksuista sekä siivous- ja ruokapalveluista.

Rahoitustuottojen ja –kulujen toteumaksi muodostui noin 181 000 euroa, mikä oli noin 104 000 euroa edellisvuotta enemmän. Korkotuottoja kertyi 263 000 euroa aiempaa vuotta enemmän, johtuen antolainoista sekä talletuskoroista. Rahoitustuottoihin kirjattiin myös Pirkanmaan jätehuolloilta saatu 43 296 euron osinko.

Rahoitustuotot ja -kulut toteutuivat peräti noin 121 000 euroa budjetoitua parempina. Korkokuluja kertyi maksettavaksi noin 94 000 euroa, mikä on suunnilleen samaa tasoa kuin edellisenä vuonna.

Vuodelle 2023 ei budjetoitu pitkäaikaisen lainan nostamista, eikä sitä myöskään näin ollen nostettu. Myöskään lyhytaikaista lainaa ei jouduttu nostamaan maksuvalmiuden ja rahavarojen pysyessä hyvällä tasolla edellisvuoden tapaan. Lainamäärän pieneneminen näkyi positiivisesti kunnan korkokuluissa. Lisäksi kunnan lainat ovat pääsääntöisesti kiinteäkorkoisia yhtä lainaa lukuun ottamatta.

Poistoeroa purettiin täysimääräisesti koko suunnitelman mukaisten poistojen mahdollistaman tason verran. Kirjanpidolliset poistoerot perustuvat aiemmin tehtyihin investointivarauksiin, joilla laimennetaan pysyvien vastaavien hyödykkeistä aiheutuvien poistojen vaikutusta tilikauden tulokseen. Vuonna 2023 poistoeroa purettiin 315 752 euroa, mikä lisää tilikauden ylijäämää tulokseen nähden. Poistoeron positiivinen vaikutus yli-/alijäämään kuitenkin pienenee joka vuosi ja esimerkiksi vuoteen 2022 verrattuna poistoeron vähennys oli noin 91 000 euroa pienempi.

Investoinnit

Kunnan investointimenojen (netto) kokonaismäärä oli vuoden 2023 alkuperäisessä talousarviossa 3 376 000 euroa. Tilikauden aikana talousarviomuutoksena myönnettiin lisämäärärahaa yhteensä 697 000 euroa Onkkaalantien ja Keskustien peruskorjaukseen sekä Tervapirtintien rakentamiseen. Näin ollen muutetun talousarvion mukainen investointien kokonaissumma (netto) oli 4 073 000 euroa. Investointien toteumaksi muodostui 2 960 125 euroa, jolloin investointien toteumaprosentiksi muodostui 72,7 prosenttia.

Suurimpia investointeja vuonna 2023 olivat aiemmin mainitut tiehankkeet eli Onkkaalantien ja Keskustien peruskorjaus sekä Tervapirtintien rakentaminen. Onkkaalantien ja keskustien peruskorjauskustannukset olivat reilut 1 030 000 euroa ja Tervapirtintien kustannukset puolestaan reilut 840 000 euroa. Käyttöomaisuusryhmittäin toteutuneet investointisummat (netto) olivat seuraavat suurimpien ryhmien osalta: rakennukset n. 416 000 euroa, kiinteät rakenteet ja laitteet n. 2 229 000 euroa, vesihuoltolaitoksen alaiset investoinnit n. 175 000 euroa sekä koneet ja kalusto n. 190 000 euroa. Investoinnit on eritelty tarkemmin investointikohteittain investointien toteutuminen -kappaleessa 2.3.

Rahoitus

Talousarvion mukaista lainannostotarvetta vuodelle 2023 ei ollut pitkäaikaisten tai lyhytaikaisten lainojen osalta. Kunnan maksuvalmius säilyi hyvänä koko tilikauden ajan ja pitkäaikaista lainaa lyhennettiin talousarvion mukaisesti noin 897 000 eurolla. Hyvää maksuvalmiutta avitti vuosikatteen toteutuminen selvästi talousarviota parempana sekä kassan hyvä lähtötilanne vuoden alussa. Kunta myönsi (KV 31.1.2023 § 6) tytäryhtiölleen Pälkäneen Valokuitu Oy:lle tilikauden aikana 3,5 milj. euron lainan, jolla yhtiö purki pankin kanssa voimassa olleen korkoputkisuojauksen sekä maksoi pankkilainansa pois. Järjestelyn myötä kunnan takausvastuut sekä kuntakonsernin ulkoinen lainakanta pienenivät vastaavalla summalla. Järjestely toteutettiin kunnan pankkitilillä olleille rahavaroilla eli kunnalle ei aiheudu myöntämästään lainasta korkokuluja. Valokuitu Oy puolestaan sai kertaluonteisen rahoitustuoton korkoputkisuojauksen purkamisesta.

Tilinpäätöshetkellä kunnan lainojen määrä on noin 6,8 miljoonaa euroa ja asukasta kohti laskettu velkamäärä puolestaan 1 080 euroa/asukas. Vuoden 2022 lopussa kunnan lainamäärä oli noin 7,7 miljoonaa euroa ja velka per asukas oli 1 218 euroa. Manner-Suomen kuntien lainakanta on vuoden 2023 tilinpäätösarvioiden mukaan asukasta kohden 3 320 euroa. Lainakanta on laskenut nyt kahtena vuotena peräkkäin Suomen kunnissa, kun taas sitä ennen lainakanta kasvoi vuosittain ainakin vuodesta 2011 lähtien.

Pälkäneen kuntakonsernin lainakanta laski noin 11,9 milj. euroon (n. 24,6 milj. euroa vuonna 2022). Lainakanan laskua selittää kunnan sekä sen tytäryhtiöiden lainojen lyhennysten lisäksi 1.1.2023 aloittaneet hyvinvointialueet, jonka myötä esimerkiksi Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä -lakkautettiin eikä PSHP:n lainamäärää enää yhdistelty Pälkäneen konsernitiilinpäätökseen omistusosuuden mukaisessa suhteessa.

Vuosien 2023 ja 2022 konsernitiedot eivät siis ole täysin vertailukelpoisia keskenään hyvinvointialueen aloituksen vuoksi. Voidaan kuitenkin mainita, että kuntakonsernien keskimääräinen asukaskohtainen lainamäärä vuoden 2022 lopussa oli 7 840 euroa/asukas. Luku tulee kuitenkin laskemaan selvästi vuonna 2023 aiemmin mainitusta tekijästä johtuen.

Poikkeamat talousarviosta

Pälkäneen kunnan talousarviossa valtuustoon nähden sitova taso käyttötalousosan osalta on toimialojen ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli netto. Tuottojen ja kulujen erotuksesta käytetty nimitys on toimintakate.

Toimintakate toteutui muutettua talousarviota paremmin talous- ja tukipalveluiden (94,7 %), hallintopalveluiden (72,4 %), sosiaali- ja terveystalouden palveluiden (90,8 %), elinvoimapalveluiden (81,9 %), sivistyspalveluiden (99,2 %), teknisten palveluiden (93,5 %) sekä rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun (93,0 %) toimialoilla.

Hallintopalveluiden toimintakate alitti talousarvion noin 319 000 eurolla. Toimintatuotot ylittivät budjetoidun noin 353 000 eurolla johtuen muun muassa maa-alueiden ja osakkeiden myyntivoittojen budjetoitua paremmasta toteutumisesta. Maa-alueiden myyntivoittoa kertyi noin 164 000 euroa talousarviota enemmän. Toimintakulut ylittyivät kokonaisuudessaan noin 34 000 eurolla eli noin 2,6 %:lla muutettuun talousarvioon nähden. Henkilöstökulut ylittivät talousarvion noin 44 000 eurolla johtuen muun muassa lomapalkkavelan muutoksesta sekä työllistämispalkkojen ja luottamushenkilöiden kokouspalkkioiden ylityksestä.

Talous- ja tukipalveluiden toimintakate alittui noin 119 000 eurolla. Toimintatuotot toteutuivat kokonaisuudessaan noin 56 000 euroa yli ja toimintakulut puolestaan noin 63 000 euroa alle talousarvion. Suurin syy toimintakulujen alitukselle on elintarvikkeiden sekä siivousaineiden ja -tarvikkeiden alittuminen ruoka- ja siivouspalveluissa yhteensä noin 92 000 eurolla talousarvioon nähden.

Elinvoimapalveluissa toimintatuotot ylittivät talousarvion noin 34 000 eurolla ja toimintakulut alittivat talousarvion noin 124 000 eurolla. Toimintakate siis toteutui noin 158 000 euroa alle talousarvion. Tuottojen ylitys johtuu erilaisten tukien ja avustusten sekä muiden toimintatuottojen toteutuminen talousarviota parempina. Toimintakuluissa kaikki kuluryhmät alittivat talousarvion. Isoimpina alituksina työllistämispalkkukulujen toteutuminen noin 67 000 euroa talousarviota pienempänä. Myös muun muassa työmarkkinatuen kuntasuuden kustannukset jäivät noin 27 000 euroa alle talousarvion johtuen kohtuullisen hyvän työllisyyskehityksen jatkumisesta Pälkäneellä.

Sosiaali- ja terveystalouden palveluiden toimintakate jäi noin 41 000 euroa alle muutetun talousarvion. Kunnanvaltuusto myönsi (24.10.2023 § 50) 283 000 euroa lisämäärärahaa Kangasalan yhteistoiminta-alueen ennen tilikautta 2023 koskeviin kustannuksiin. Lisäksi sosiaali- ja terveystalouden palveluiden toimialan lukuihin sisältyy ympäristöterveydenhuollon kustannukset, joiden järjestämisvastuu on edelleen kunnilla.

Sivistyspalveluiden toimintakate alitus on noin 80 000 euroa. Toimintatuotot ylittivät muutetun talousarvion noin 187 000 eurolla. Tuotot ylittivät muutetun talousarvion kaikissa tuottoryhmissä. Toimintakulujen ylitys oli noin 107 000 euroa (1 %) muutettuun talousarvioon nähden. Henkilöstökulut ylittivät muutetun talousarvion noin 293 000 eurolla. Ylitys johtui pääosin sijauskustannusten kasvusta. Sivistyspuolen henkilöstökulujen ylityksen osalta on myös huomioitava, että myös tuet ja avustukset (tulot) ylittivät talousarvion, mikä todellisuudessa pienentää henkilöstökulujen nettoylitystä. Muut kuluryhmät henkilöstökuluja lukuun ottamatta alittivat talousarvion.

Teknisten palvelujen toimialan toimintakate alitti talousarvion noin 108 000 euroa. Toimintatuotot toteutuivat selvästi talousarviota suurempina (+47,4 % TA2023 nähden), kun taas toimintakulut ylittivät talousarvion 16,7 %:lla. toimintatuottojen ylitys johtui pääasiassa muiden toimintatuottojen hyvästä toteutumisesta, joka johtui pääasiassa kiinteistöjen vuokratuotoista. Kuluylitykset aiheutuivat erityisesti palvelujen ostojen sekä aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden alaisista tileistä.

Toimintakate ylittyi tarkastustoimen (3,3 %), maankäytön ja kaavoituksen (1,1 %) sekä vesihuoltolaitoksen (-12,1 %, toimintakate positiivinen TA:ssa) toimialoilla. Tarkastustoimen sekä maankäytön ja kaavoituksen ylitykset ovat vähäisiä (883 sekä 1 308 euroa). Vesihuoltolaitoksen ylitys johtui aineiden, tarvikkeiden ja tavaroitten kuluryhmän peräti noin 75 000 euron ylityksestä. Tämän tiliryhmän ylitys aiheutui erityisesti sähkön, kemikaalien sekä veden analyysi- ja näytteenottopalveluiden kustannusylityksistä talousarvioon nähden. Kulujen kasvu johtui yleisestä kustannustason noususta ja kohdistui pakolliseen toimintaan, joten niitä olisi ollut hyvin vaikeaa välttää.

1.3.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

Vuonna 2023 etätyöskentely jatkui perinteisen mallin rinnalla ja osa luottamuselinten kokouksista pidettiin niin sanottuina hybridikokouksina. Vuoden aikana uudistettiin muun muassa kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -ohje (kunnanvaltuusto hyväksyi vuoden 2024 puolella) sekä hyväksyttiin kunnalle varallisuuden hoidon sekä sijoitustoiminnan perusteet -ohje. Myös laskutus- ja perintäohje päivitettiin.

Vuosi 2023 oli ensimmäinen vuosi, kun sosiaali- ja terveystaloudet sekä pelastuspalvelut eivät enää kuuluneet kuntien järjestämävastuulle. Vuodesta 2023 alkaen palvelut ovat kuuluneet hyvinvointialueiden järjestämävastuulle. Muutoksesta johtuen kunnallisverotulojen ja yhteisöverotulojen tilitykset eivät ole vertailukelpoisia vuoteen 2022 nähden, koska sote-uudistuksen yhteydessä kuntien veroprosentteja ja kuntien osuutta yhteisöveron tuottoon pienennettiin vuodelle 2023. Sote-uudistuksesta johtuen myös valtionosuuksien määrä laski selvästi vuodesta 2022.

Vuodesta 2023 alkaen kuntien merkittävimpiin tehtäviin ovat kuuluneet mm. koulutuksen sekä varhaiskasvatuksen järjestäminen, kulttuuri-, nuorisoi-, kirjasto- ja liikuntapalveluiden järjestäminen sekä erilaiset elinvoimaan liittyvät tehtävät (maankäyttö ja kaavoitus, vesi- ja jätehuolto, katujen rakentaminen ja ylläpito, rakennusvalvonta, ympäristöpalvelut jne.).

1.3.4 Kunnan henkilöstö

Henkilöstön määrä ja rakenne raportoidaan poikkileikkausaineistona vuoden viimeiseltä päivältä, sekä henkilötyövuosina. Voimassa olevien palvelussuhteiden määrästä on vähennetty pitkät palkattomat poissaolot (vuorotteluvapaa, opintovapaa, palkaton sairausloma, perhe- ja hoitovapaa sekä toisen tehtävän hoito samassa julkisyhteisössä). Voimassa olevia palvelussuhteita 31.12.2023 oli 253, mikä on täsmälleen sama kuin vuonna 2022 vastaavaan aikaan. Luku sisältää kaikki kyseisenä ajankohtana virka- tai työsuhteessa olevat henkilöt mukaan lukien työllistetyt ja oppisopimussuhteiset.

Alla olevassa taulukossa on esitetty henkilöstön kokonaismäärä vuoden 2023 lopussa koko- ja osa-aikaiset sekä vakinaiset ja määräaikaiset sukupuolen mukaan eriteltynä. Vakinaisten osuuden vähenemistä selittää osaltaan vuoden 2023 alussa voimaan tullut hyvinvointialueuudistus. Määräaikaisten osuuden lisääntymistä selittää erityisesti pula varhaiskasvatuksen osaajista. Pätevien hakijoiden puuttuessa virkoja ja toimia joudutaan hoitamaan väliaikaisjärjestelyin. Myös osa-aikaisuus on lisääntynyt, jolloin puuttuvaa työpanosta korvaamaan joudutaan palkkaamaan sijaisia.

Kunnan henkilöstöstä 78,7 % on naisia ja 21,3 % miehiä. Miesten osuus henkilöstöstä on laskenut edellisvuodesta noin 1,2 prosenttiyksikköä (kolme hlöä). Miesten osuus työvoimasta on jonkin verran korkeampi kuin kunta-alalla keskimäärin (20 % vuonna 2022). Myös osa-aikaisten osuus henkilöstöstä on hieman kunta-alan keskiarvon yläpuolella (16,7 % vuonna 2022). Virkasuhteisia henkilöstöstä on noin 30 %. Vuonna 2022 kunta-alan henkilöstöstä noin 80 % oli naisia, ja 20 % miehiä (Lähde: KT).

Palvelussuhde 31.12.2023	Naiset	Miehet	Yhteensä	Muutos ed. vuodesta, hlöä
Toistaiseksi voimassa	150	42	192	-8
- Joista kokoaikaisia	131	38	169	-8
- Joista osa-aikaisia	19	4	23	+ / 0
Määräaikaiset	49	12	61	+8
- joista kokoaikaisia	35	5	40	+4
- joista osa-aikaisia	14	7	21	+4
- Joista sijaisia	21	0	21	-1
- Muita määräaikaisia	20	5	25	+7
- Joista työllistettyjä	7	7	14	+2
- oppisopimussuhteisia	1	0	1	+ / - 0
Yhteensä	199	54	253	+ / - 0

Kunnan organisaatiota uudistettiin 1.4.2022* alkaen. Tässä yhteydessä nuoriso- ja kulttuuripalvelut siirtyivät hallinto- ja elinvoimapalveluista sivistyspalveluihin, ja työllisyyspalvelut hallintopalveluista elinvoimapalveluihin. Muutos on vaikuttanut erityisesti hallinto- ja elinvoimapalvelujen henkilöstömääriin. Sivistystoimialalla sisäisten siirtojen suhteellinen merkitys on ollut vähäisempi.

Vuonna 2023 henkilöstömäärä on pysynyt toimialoilla pitkälti samana edellisvuoteen verrattuna. Sivistystoimissa määräaikaisen henkilöstön suhteellinen osuus työvoimasta on kasvanut selvästi. Syynä tähän on se, että vakituksia tehtäviä ei ole saatu täytettyä, joten niitä on hoidettu väliaikaisjärjestelyin. Elinvoimapalvelujen määräaikaisen henkilöstön määrää lisäävät erityisesti yhteiskuntatakuun perusteella työllistetyt. Maan käytön suunnittelija on vuoden 2023 tilastossa laskettu mukaan tekninen toimialan henkilöstöön.

Alla olevassa taulukossa on esitetty henkilöstömäärän kehitys toimialoittain vuosina 2020-2023.

Henkilöstöä vuoden lopussa	2020	2021	2022*	2023
Hallintopalvelut	20	19	8	9
- Josta vakinaisia	12	11	7	8
- Josta määräaikaisia	8	8	1	1
Talous- ja tukipalvelut	37	39	38	37
- Josta vakinaisia	31	33	31	32
- Josta määräaikaisia	6	6	7	5
Elinvoimapalvelut	5	3	13	12
- Josta vakinaisia	3	3	5	5
- Josta määräaikaisia	2	0	8	7
Sivistyspalvelut	172	168	175	175
- Josta vakinaisia	140	138	135	128
- Josta määräaikaisia	32	30	35	47
Tekniset palvelut	16	14	19	20
- Josta vakinaisia	15	13	17	18
- Josta määräaikaisia	1	1	2	2
Yhteensä	250	243	253	253

Kunta laatii henkilöstökertomuksen, jossa esitetään yksityiskohtaisemmat tiedot henkilöstöön liittyvistä tunnusluvuista.

1.3.5 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä ja arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä kunnan muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Hyvinvointialueuudistuksen jälkeinen kuntien valtionosuuspohja heikkenee tulevina vuosina merkittävästi. Hyvinvointialueen palveluverkkosuunnitelmat sisältävät tiettyjä riskejä kunnan omistamille kiinteistöille, palveluille kuin vuokratuotoillekin. Lisäksi työllisyyspalveluiden uudistus sisältää myös taloudellisia riskejä kuntataloudelle. Yleinen talouskehitys on tällä hetkellä heikkoa ja verotulopohjan kasvu ei riitä kattamaan valtionosuuksien pientymistä sekä toimintamenojen yleistä kasvua. Kunnan suuret tulevat investoinnit tulevat nostamaan kunnan vuosittaista poistotasoa sekä korkokuluja. Korkealla pysyttelevät markkinakorot lisäävät korkokulujen kasvua, koska suurten investointien toteuttaminen edellyttää välttämättä myös pidempiaikaista lainarahoitusta niin kunnan kuin kuntakonsernin yhtiöidenkin osalta. Lainanhoitokykyyn ja rahoitusriskin hallitsemiseen on kiinnitettävä huomiota. Myös Pälkäneen kunnan on mahdollisesti ryhdyttävä seuraavan talousarvion laatimisen yhteydessä tarkastelemaan talouden sopeutustarvetta. Myöskään veronkorotuksia ei voida täysin sulkea pois nykyisessä taloustilanteessa.

Strategiset riskit liittyvät muun muassa toimintaympäristöön, johtamisjärjestelmään, organisaatorakenteeseen sekä yhdyspintatyöskentelyyn. Väestön ikääntymisen mukanaan tuoma palvelutarpeen kasvu voidaan nähdä riskinä huolimatta siitä, että sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta. Hyvinvointialueen tuomat muutokset yleisesti muodostavat strategisen tason riskin kunnille. Lisäksi toimintaympäristön muutokset, kuten vaikkapa Ukrainan sota vaikuttavat talouden suhdanteisiin ja siten myös esimerkiksi kuntien verotuloihin sekä inflaation kiihtymiseen.

Yhdyspintatyöskentely eri sidosryhmien kanssa voi olla myös strategisen tason riski. Esimerkiksi erilaiset IT-ratkaisut ja –projektit saattavat muodostaa riskejä kunnan tietyille toiminnoille. Johtamisjärjestelmä ja organisaatorakenne vaikuttavat siihen, millainen kulttuuri ja ilmapiiri organisaatiossa vallitsee. Myös organisaation arvot ja eettiset periaatteet ohjaavat organisaation toimintaa. Viestinnän merkitys on myös äärimmäisen tärkeä nykyajan nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä niin organisaation sisällä kuin organisaatiosta ulospäinkin.

Operatiiviset riskit liittyvät henkilöstöön, toimintaan ja tietoturvasuhteeseen sekä lakien ja säädösten noudattamiseen. Useiden eri henkilöstöryhmien saatavuuteen liittyy yhä kasvavia riskejä, sillä valtakunnallinen työvoimapula pahenee kaiken aikaa. Erilaiset mitoitus- ja koulutusasiat esimerkiksi varhaiskasvatuksessa asettavat vaatimuksia henkilöstön määrälle. Samaan aikaan kuntien henkilöstöstä merkittävä määrä eläköityy seuraavan 10 vuoden aikana. Myös henkilöstön vaihtuvuus on riski organisaation toiminnalle, sillä tällöin esimerkiksi paljon hiljaista tietoa siirtyy työntekijän mukana pois organisaatiosta. Erityisesti johdon suuri vaihtuvuus heijastuu organisaation pitkän tähtäimen toimintaan ja suunnitteluun negatiivisesti.

Tietoturva ja –suoja-asiat ovat erittäin ajankohtaisia, sillä myös kuntia on joutunut kyberhyökkäysten kohteiksi viime vuosina. Lisäksi erilaisten sopimusten ja projektien hallintaan voi liittyä tietynlaisia riskejä. Lain ja säädösten mukaisuus pitää sisällään lain ja säädösten mukanaan tuomat velvoitteet, päätöksentekoprosessien hallinnan sekä esimerkiksi hankintoihin ja kilpailutuksiin liittyvät asiat.

Vahinkoriskit liittyvät muun muassa palvelutuotannon turvallisuuteen, toimitiloihin, kalusteisiin ja koneisiin. Palvelutuotannon turvallisuus koskee sekä asiakkaiden että henkilöstön turvallisuutta. Työturvallisuus ja työsuojelu luovat perustan palvelutuotannon turvallisuudelle. Lisäksi puhtaat ja turvalliset toimitilat ovat edellytyksenä palvelutuotannon, asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuudelle. Toimitiloihin liittyvät riskit liittyvät monilta osin sisäilmaongelmiin. Lisäksi toimitilojen käytettävyys, muutot ja remontointitarpeet muodostavat toiminnallisen ja taloudellisen riskin. Vakuutuksilla, turvallisuuskoulutuksella sekä erilaisilla suunnitelmissa hallitaan vahinkoriskejä.

Taloudelliset riskit liittyvät talouden yleisiin reunaehtoihin, kuntatalouden yleiseen kehitykseen sekä palvelutarpeen muutoksen tuomiin haasteisiin.

Kunta on toteuttanut talouden tasapainotusohjelmia vuosina 2010-2013 ja 2014-2016. Vuosien 2017-2018 talousarviokirjoissa esitettiin vuosille 2017-2019 tasapainotustoimenpiteitä. Pälkäneen kunnanvaltuusto teki 28.6.2018 vuosia 2018-2020 koskevia tasapainotuspäätöksiä, joista kaksi sivistyspalveluita koskevaa päätöstä kumottiin kunnanvaltuuston kokouksessa 4.11.2018. Aitoon koulu päätettiin säilyttää kunnanvaltuuston kokouksessa 17.9.2020. Tällä hetkellä kunnalla ei ole erityistä talouden tasapainotussuunnitelmaa menossa, mutta kuntatalous heikkenee selvästi tulevina vuosina muun muassa valtionosuusleikkausten vaikutuksesta.

Merkittävin yksittäinen taloudellinen riski kunnan taloudelle liittyy Pälkäneen Valokuidun lainoihin ja lainojen takauksiin (noin 6 miljoonaa euroa). Isoja epävarmuustekijöitä liittyy myös 2023 aloittaneiden hyvinvointialueiden vaikutukseen kunnan tulorahoitukseen eli verotuloihin ja valtionosuuksiin. Kuntien budjeteista siirtyi noin puolet pois hyvinvointialueille, mutta vastuut ja velat jäivät pääosin kuntiin. Kuntien täytyy siis selviytyä jatkossa esimerkiksi lainoistaan ja korkokuluistaan pienemmällä tulorahoituksella. Lisäksi kunnan omistamiin, mutta sosiaali- ja terveystalouden toiminnassa käytettävien kiinteistöjen jatkoon liittyy edelleen jonkin verran epävarmuutta kolmen vuoden vuokra-ajan päätyttyä. Mikäli hyvinvointialue ei jatka kiinteistöjen vuokraamista kolmen vuoden jälkeen, kiinteistöt saattavat muodostua kunnalle taloudelliseksi riskiksi. Sote-kiinteistöt täytyy myös yhtiöittää. Lisäksi palvelutarpeen ja sen myötä sote-kustannusten jatkuva kasvu hyvinvointialueilla heijastuu myös kuntien tulevien vuosien rahoitukseen.

Tällä hetkellä muun muassa sota Ukrainassa, korkealla pysyttelevä korkotaso sekä erilaiset työtaistelutoimenpiteet aiheuttavat suurta epävarmuutta yleisen talouskehityksen kannalta, mikä heijastuu myös kuntien taloustilanteeseen. Voimassa olevat kunnalliset työehtosopimukset nostavat kuntien henkilöstökuluja kuluvana sekä tulevina vuosina muun kustannustennousun lisäksi.

Taulukko: Riskien kartoitus

1.3.6 Ympäristöasiat

Hinku-kuntana Pälkäne on sitoutunut tavoittelemaan koko alueensa kasvihuonepäästöjen vähentämistä 80 % vuoden 2007 tasosta vuoteen 2030 mennessä. Vuonna 2021 hyväksytyn kuntastrategian tavoitteiden mukaan päätöksissä, hankinnoissa ja muussa toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja. Kunnan ilmasto- ja ympäristötyötä voi seurata tarkemmin Pälkäneen ilmastovahdista osoitteesta <https://il-mastovahti.palkane.fi/>.

Vuoden 2023 aikana valmistuivat vuoden 2021 päästötiedot. Pälkäneen Hinku-laskennalla lasketut kokonaispäästöt olivat pysyneet samana edelliseen vuoteen verrattuna ollen 57,5 ktCO₂e. Kylmemmästä talvesta johtuen lämmityksen päästöissä oli ollut kasvua, mutta muilla sektoreilla päästöt olivat hiukan vähentyneet. Hiilineutraaliustavoitteen edellyttämä päästötaso on 16,1 ktCO₂e vuonna 2030.

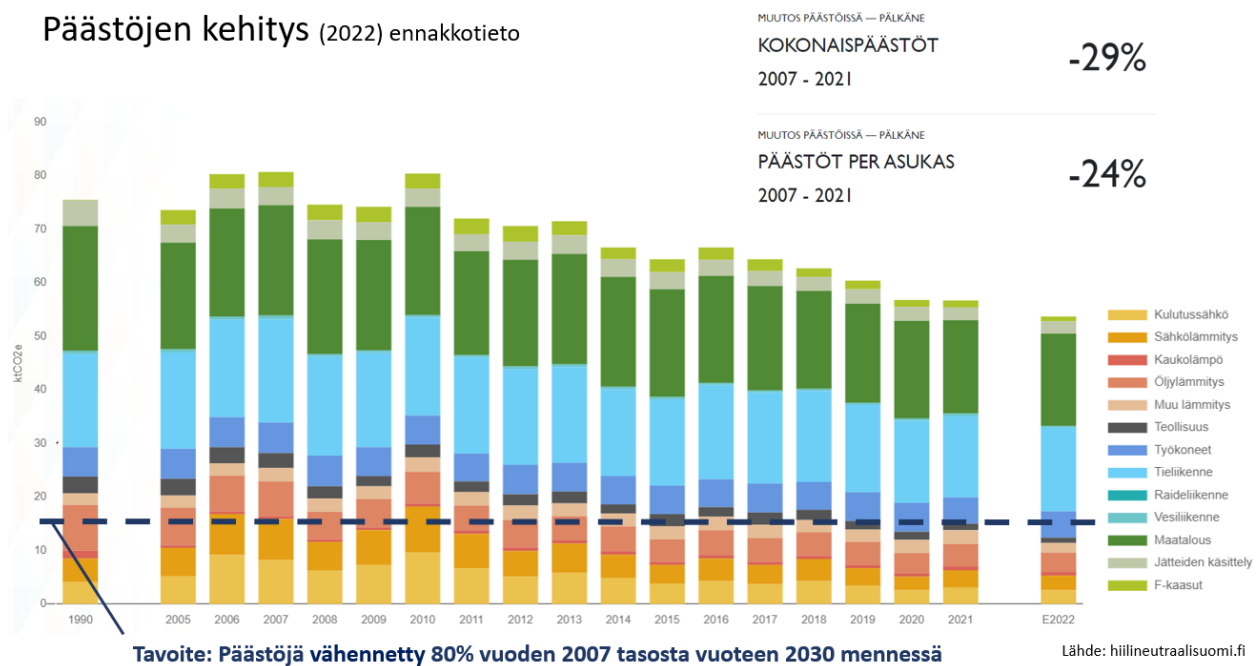
Päästöjen vähentämiseksi ja kestävä kehityksen edistämiseksi on toteutettu useita toimenpiteitä. Pälkäne liittyi Kunta-alan energiatehokkuussopimukseen kesäkuussa. Energiatehokkuussopimuksen kautta kunnat voivat saada korotettua tukea energiatehokkuustoimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen sekä apua energiankulutuksen seurantaan. Vuoden aikana kunnantalolle ja Kostia-areenalle toteutettiin sähköautojen latauspisteet. Vanhojen valaisimien vaihtoja energiatehokkaampiin led-valaisimiin jatkettiin sekä kiinteistöjen että katuvalaistuksen osalta. Teknisen toimen auto vaihdettiin sähköautoksi.

Luopioisten öljylämmitteisten kiinteistöjen vaihtoehtoisen lämmitysmuodon selvitystyö valmistui marraskuussa. Pälkäneveden yritysalueelle rakennettavan aurinkovoimapuiston yhdyskuntatekniikan rakentaminen aloitettiin loppuvuodesta. Onkkaalantien ja Keskustien peruskorjauksissa huomioitiin erityisesti kävelyn ja pyöräilyn tarpeet.

Kiertävä ruokahävikkiavaaka on otettu käyttöön ja lihaton vaihtoehto on lisätty tarjolle yläkoulun ja lukion kaikkiin kouluruokailuihin. Vuonna 2022 aloitetun metsäesikoulun jatkoksi metsäykköset aloittivat elokuussa 2023. Koulujen vesistö- ja ympäristöviikko järjestettiin toukokuussa. Etelä-Pirkanmaan kuntien yhteisessä Ilmasto- ja ympäristökasvatuksen polku -hankkeessa laadittiin yhteisiä sisältöjä ja tavoitteita ympäristökasvatukseen sekä tuotettiin kestävän kehityksen opetusmateriaalia.

Keskustien ja Lahdentien kulmaan perustettiin uusi lajiston monimuotoisuutta tukeva kukkaniitty. Lampaat torjuivat jättipalsamia Tommolan rantaniityllä kesän ajan. Pälkäne osallistui myös YLE:n Miljoona Roskapussia -kampanjaan.

Ympäristöministeriön rahoittamassa Etelä- ja Lounais-Pirkanmaan ilmastoekosysteemi -hankkeessa perustettiin alueen kuntien yrityksille ja yhteisöille suunnattu ilmastokumppanuusverkosto, johon liittyi ensimmäisen toimintavuoden aikana 7 yritystä Pälkäneeltä.

Taulukko: Päästöjen kehitys Pälkäneellä.

1.3.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Kunta huomioi toiminnassaan korruption ja lahjonnan torjunnan sekä ihmisoikeusasiat.

1.4 Kunnanhallituksen selonteko kunnan sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäisen valvonnan on tarkoitus varmistaa, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Sisäinen valvonta on osa päivittäistä johtamista, ohjaamista ja työn toteuttamista. Kuntalain 115 § mukaisesti kunnanhallituksen tulee raportoida toimintakertomuksessa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Kunnan hallintosäännön 94 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja yhteensovittamisesta. Hallintosäännön 96 §:n mukaan kunnanjohtaja sekä toimialojen johtavat viranhaltijat vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueellaan, ohjeistavat alaisiaan toimintayksiköitä sekä raportoivat kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta kunnanhallituksen alaisuudessa vastaavat kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina.

Pälkäneen kunnanvaltuusto on hyväksynyt uuden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan -perusteet ohjeen 5.2.2024 § 5. Toimialat raportoivat vuosittain sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä erillisellä raportointilomakkeella, jonka toimialat käsittelevät tilinpäätöksen yhteydessä ja lähettävät eteenpäin kunnanhallitukselle selonteon laatimista varten. Lomakkeeseen on listattu erilaisia kontrollitoimenpiteitä, jotka pohjautuvat varsinaiseen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -ohjeeseen.

Toimialojen täyttämien sisäisen valvonnan raportointilomakkeiden tulosten perusteella kunnanhallitus toteaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja toteutumisen olevan Pälkäneen kunnassa kohtuullisen hyvällä tasolla. Kaikki toimialat ovat arvioineet omaa toimintaansa kokonaisuudessaan. Henkilöstön perehdytys on toimivaa ja henkilöstöpolitiikkaa on toteutettu talousarvion puitteissa. Eri ohjelmien ja järjestelmien käyttövaltuudet ovat pääosin kunnossa ja delegoinnit ajan tasalla sekä viestintä vastuutettu.

Toimialoilla on vielä jonkin verran tarvetta lisätä systematiikkaa riskien arvioinnissa. Myös työsuojelun alaisen vaarojen arviointi oli osittain kesken parilla toimialalla. Varautumissuunnitelmissa on jonkin verran päivitettävää. Asioiden kirjaamisessa on myös jonkin verran parannettavaa, kuten sopimusten hallinnasakin ennen kaikkea teknisillä palveluilla, joilla on vastuullaan paljon mm. erilaisia maanvuokraukseen liittyviä sopimuksia, joista osa on hyvin vanhoja. Henkilöstön koulutussuunnittelun toteuttamisessa on vaihtelua toimialojen välillä.

Tavoitteiden asettamisessa tai määrärahojen budjetoinnissa ei ole tapahtunut olennaisia virheitä. Osavuosi-katsauksissa raportoitiin talouden ja toiminnan tapahtumista neljännesvuosittain kunnanhallitukselle ja valtuustolle. Osavuosi-katsausten yhteydessä tunnistettiin mahdolliset poikkeamat, joiden perusteella pyrittiin tekemään tarvittavat muutokset talousarvioon. Kuntatieto-ohjelman mukainen viranomaisraportointi Valtio-konttorille laadittiin neljännesvuosittain. Myös kuntakonsernin tytäryhtiöt osallistuivat kunnan puolivuotis-katsaukseen.

Toimivallan käyttö on säädetty kunnan hallintosäännössä sekä henkilöstön tehtäväkuvauksissa ja niitä on noudatettu. Kunnan hallintosääntöön tehtiin joitakin täsmennyksiä 1.3.2024 alkaen (KV 5.2.2024 § 60) joh-tuen lainsäädännön ja toiminnan muutoksista.

Vuoden 2023 aikana kunta on osallistunut valtakunnallisiin sekä maakunnallisiin valmiusharjoituksiin. Kun-nan viranhaltija ja luottamushenkilö ovat osallistuneet myös Pirkanmaan alueelliselle maanpuolustuskurssille alkuvuodesta 2024.

1.5 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

Tilikauden tuloksen muodostuminen kuvataan tuloslaskelmassa ja toiminnan rahoitus rahoituslaskelmassa. Molempien laskelmien ja niistä laskettavien tunnuslukujen tehtävänä on osoittaa, miten kunnan rahoitus on riittänyt tilikaudella.

Tunnuslukujen laskentaperusteet on esitetty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (2020).

1.5.1 Tuloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

Tilikaudelle jaksotettujen tulojen riittävyys jaksotettaviin menoihin osoitetaan tuloslaskelman välitulosten eli toimintakateen, vuosikatteen ja tilikauden tuloksen avulla. Arvioinnissa käytetään lisäksi tuloslaskelman eristä ja välituloksista laskettuja tunnuslukuja.

Tuloslaskelma (ulkoiset, 1 000 €) ja tunnusluvut

	2023	2022
	1 000 €	1 000 €
Toimintatuotot	5 357	5 374
Toimintakulut	-20 616	-47 512
Toimintakate	-15 259	-42 138
Verotulot	14 941	26 505
Valtionosuudet	4 172	18 709
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)		
Korkotuotot	272	9
Muut rahoitustulot	90	181
Korkokulut	-94	-95
Muut rahoituskulut	-88	-19
Vuosikate	4 034	3 153
Poistot ja arvonalentumiset	-2 586	-2 644
Satunnaiset tuotot	0	6
Tilikauden tulos	1 448	515
Tilinpäätössiirrot	316	407
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 764	922

Toimintakate eli toimintatuottojen ja -kulujen erotus ilmoittaa paljonko käyttötalouden kuluista jää katettavaksi verotuloilla ja valtionosuuksilla. Sote- ja pelastuspalveluiden siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille tekee vuosien 2023 ja 2022 tuloslaskelman luvut vertailukelvottomiksi tietyiltä osin. Toimintakate muuttui Pälkäneellä noin 64 %:a vuosien 2023 ja 2022 välillä. Vuoden 2023 toimintakate on noin -15,3 milj. euroa (-42,1 milj. euroa vuonna 2022). Toimintatuotoissa ei tapahtunut juurikaan muutosta (-0,3 %) vuodesta 2022, mutta toimintakulut pienenevät lähes 27 milj. eurolla (-56,6 %:a). Tämä johtui kokonaan palvelujen ostojen pienenemisestä (-27,3 milj. euroa). Henkilöstökuluissa sen sijaan tapahtui pientä kasvua (+3,6 %, n. 415 000 euroa) vuoteen 2022 nähden johtuen pääasiassa kunta-alan palkankorotuksista sekä työehtosopimusten mukaisista kertapalkkioista. Myös aineiden, tarvikkeiden sekä tavaroiden kustannukset nousivat noin 127 000 eurolla (+5,5 %).

Sote- ja pelastuspalveluiden siirtymisen vuoksi verotulot ja valtionosuudet putosivat selvästi. Verotulot lasivat vuodesta 2022 lähes 11,6 milj. euroa (-43,6 %) ja valtionosuudet reilut 14,6 milj. euroa (-77,7 %). Verotuloja kertyi noin 14,9 milj. euroa ja valtionosuuksia noin 4,2 milj. euroa. Tulovero laski 49,4 %:a ja yhteisöveron tuotto 36,6 %:a. Kiinteistövero puolestaan kasvoi 1,1 %:lla ollen reilut 2,5 milj. euroa. Verotulojen osalta tulee huomioida, että kunnat saivat alkuvuonna (erityisesti tammikuussa) verotilityksiä vielä aikaisemmilla suuremmilla veroprosenteilla/jako-osuuksilla. Tämä niin sanottu ”verohäntä” on kertaluonteinen ja selittää osaltaan hyvää tilikauden 2023 tulosta.

Rahoitustuotot ja -kulut olivat yhteensä noin 181 000 euroa eli toteuma oli noin 121 000 euroa muutettua talousarviota parempi. Korkokulujen määrä pysyi lähellä edellisvuotta ja oli kokonaisuudessa noin 94 000

euroa (-1,6 %). Korkokulujen maltillinen taso on seurausta kunnan alhaisesta lainamäärästä sekä kiinteäkor-koisten lainojen suuresta osuudesta. Kunnalle kertyi korkotuottoja noin 272 000 euroa johtuen korkotason noususta (+2 801 %, n. 263 000 euroa vs. 2022).

Vuosikate osoittaa tulo- ja meno-eroa, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulo- ja meno-eroa. Vuosikatteeksi muodostui noin 4,0 milj. euroa, mikä oli selvästi muutetussa talousarviossa arvioitua enemmän (MTA2023 noin 3,2 milj. euroa). Vuosikate parani myös edellisvuodesta noin 0,9 milj. euroa. Vuosikate riitti kattamaan noin 2,6 miljoonaa euron poistot ja arvonalentumiset.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää kunnan vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa.

Tilikauden tulokseksi muodostui poistojen ja arvonalentumisten jälkeen vajaat 1,5 miljoonaa euroa. Tilinpäätössiirroissa poistoeroa purettiin enimmäismäärä, joka kyseisenä vuonna voidaan purkaa. Noin 0,3 miljoonan euron poistoeron muutoksen jälkeen tilikauden ylijäämäksi muodostui vajaat 1,8 miljoonaa euroa.

Kunnan tilikauden tulos on 1 448 358,54 euroa ja tilikauden ylijäämä puolestaan 315 752,07 euron poistoeron muutoksen jälkeen 1 764 110,61 euroa.

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	26,0	11,3
Vuosikate/Poistot, %	156	119
Vuosikate, euroa/asukas	637	497
Asukasmäärä	6 331	6 349

Toimintatuotot/toimintakulut, % -tunnusluvun arvoon vaikuttavat kunnan koko, toimintojen yhtiöittäminen, liikelaitostaminen ja oppilaitosten ylläpitäminen ja oheiset tekijät selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate/poistot, % -tunnuslukua tulkitaan siten, että jos tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kunnan tulo- ja meno-eroa riittävän. Oletusta voidaan kuitenkin pitää päteväenä vain, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Investoinneilla tarkoitetaan tällöin poistonalaisten investointien omahankintamenoa, joka saadaan vähentämällä hankintamenoista valtionosuudet, liittymismaksut ja rahoitusosuudet.

Vuosikate euroa/asukas -tunnuslukua käytetään yleisesti tulo- ja meno-eroa riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä, kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei kuitenkaan voida asettaa.

1.5.2 Rahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

Rahoituslaskelmassa esitetään kunnan tilikaudenaikaiset rahan lähteet ja niiden käyttö. Rahoituslaskelma kuvaa kirjattujen liiketapahtumien vaikutusta kunnan rahavaroihin eli sitä, miten kunnan rahavarat muuttuvat toiminnan johdosta tilikauden aikana. Tuloslaskelman ja taseen tavoin rahoituslaskelmassa esitetään ainoastaan kirjanpidon erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kunnan ja kuntaan kuulumattomien toimijoiden välillä.

Toiminnan rahavirta, tulo- ja meno-ero, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Se kertoo siitä, kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja käytettäväksi investointeihin ja rahoituksellisen aseman muutokseen.

Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja niiden myynnistä saadun rahan vaikutusta rahavaroihin.

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavirtoja, jotka on tarvittu varsinaisen toiminnan ja investointien rahoittamiseksi sekä rahoitusaseman muuttamiseksi tilikauden aikana.

Rahoituslaskelma (1 000 €) ja tunnusluvut

	2023	2022
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	4 034	3 153
Satunnaiset erät	0	6
Tulorahoituksen korjauserät	-179	18
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 112	-919
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	417	370
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 160	2 627
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäys	-3 500	-8
Antolainasaamisten vähennys	52	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	0
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-896	-897
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-1 158	1 046
Rahoituksen rahavirta	-5 502	140
Rahavarojen muutos	-4 342	2 768
Rahavarat 31.12.	4 339	8 681
Rahavarat 1.1.	8 681	5 914

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	8 442	2 780
Investointien tulorahoitus, %	129,6	343,0
Laskennallinen lainanhoitokate	4,4	3,1
Lainanhoitokate	4,2	3,3
Kassan riittävyys, pv	56,0	64,1
Asukasmäärä	6 331	6 349

Rahoituslaskelman välitulos **toiminnan ja investointien rahavirta** itsessään on jo tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä tai ottamalla lisää lainaa.

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta -tunnusluvun avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, joka on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli pysyvien vastaavien hyödykkeiden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä. Investointien tulorahoitusprosentti pysyi hyvällä tasolla vuonna 2023 ollen 130 prosenttia eli investoinnit saatiin kokonaisuudessaan rahoitettua tulorahoituksella.

Lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Lainanhoitokate muodostui hyväksi vuonna 2023 ollen peräti 4,2 eli pitkäaikaisten lainojen lyhennykset ja korot katettua tulorahoituksella, eikä lainaa tarvinnut nostaa lisää.

Kassan riittävyys -tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan kassavaroilla. Kassasta maksuina käytetään kuukauden kassasta maksuja ja päiväkertoimena 30 pv. Kassan riittävyys pysyi hyvällä tasolla vuoden 2022 tapaan ja oli vuonna 2023 noin 56 päivää.

1.6 Rahoitusasema ja sen muutokset

Tunnuslukujen laskentaperusteet on esitetty kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohjeessa kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta (2020).

1.6.1 Tase 2023 ja sen tunnusluvut

Tase (1 000 €) ja tunnusluvut

VASTAAVAA	2023	2022
	(1000 €)	(1000 €)
A Pysyvät vastaavat	39 483	38 671
I Aineettomat hyödykkeet	304	428
2. Muut pitkävaikutteiset menot	304	428
II Aineelliset hyödykkeet	31 139	30 551
1. Maa- ja vesialueet	5 492	5 445
2. Rakennukset	12 419	13 472
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 571	11 211
4. Koneet ja kalusto	384	248
5. Muut aineelliset hyödykkeet	10	0
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	264	175
III Sijoitukset	8 041	7 691
1. Osakkeet ja osuudet	4 456	7 469
3. Muut lainasaamiset	3 539	177
4. Muut saamiset	46	46
B Toimeksiantojen varat	379	381
2. Lahjoitusrahastojen varat	379	381
C Vaihtuvat vastaavat	5 074	9 956
II Saamiset	735	1 275
Lyhytaikaiset saamiset	735	1 275
1. Myyntisaamiset	318	346
2. Lainasaamiset	10	20
3. Muut saamiset	195	349
4. Siirtosaamiset	212	560
III Rahoitusarvopaperit	2 200	0
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset	1 000	0
4. Muut arvopaperit	1 200	0
IV Rahat ja pankkisaamiset	2 139	8 681
VASTAAVAA YHTEENSÄ	44 936	49 008

VASTATTAVAA	2023 (1000 €)	2022 (1000 €)
A Oma pääoma	28 763	29 923
I Peruspääoma	12 137	15 061
IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	14 861	13 940
V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 764	922
B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	1 638	1 954
1. Poistoero	1 638	1 954
D Toimeksiantojen pääomat	523	582
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	523	582
E Vieras pääoma	14 012	16 550
I Pitkäaikainen	10 016	10 781
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 943	6 823
3. Lainat julkisyhteisöiltä	4	13
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	4 069	3 945
II Lyhytaikainen	3 996	5 769
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	880	880
3. Lainat julkisyhteisöiltä	9	17
5. Saadut ennakot	215	337
6. Ostovelat	1 029	1 732
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	295	329
8. Siirtovelat	1 568	2 475
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	44 936	49 008

Tilikausien väliseen vertailukelpoisuuteen vaikuttaa keskeisesti sote-uudistus, jonka seurauksena kunnista hyvinvointialueelle siirtyvät omaisuus- ja pääomaerät kirjattiin alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Peruspääoman pienentyminen vuodesta 2022 johtuu Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän omistusosuuden (osakkeet ja osuudet -alla) kirjaamisesta peruspääomaa vastaan [laki sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaansaamasta (616/2021 § 42)]. Vertailuvuoden tilinpäätös (2022) on esitetty kuten vahvistetussa tilinpäätöksessä 2022, eikä siihen ole siten tehty oikaisuja.

TASEEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	68,0	65,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	56,4	32,1
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	16 625	14 861
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	2 626	2 341
Lainakanta 31.12., 1 000 €	6 836	7 733
Lainakanta 31.12., €/asukas	1 080	1 218
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	6 952	7 828
Lainat ja vastuut, €/asukas	1 098	1 216
Lainasaamiset, 1 000 €	3 539	177
Asukasmäärä	6 331	6 349

Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 prosentin omavaraisuutta. 50 prosentin tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska käyttöomaisuuden ikä, käyttöomaisuuden arvostus tai poistomenetelmä eivät vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Kunnan lainamäärä laski noin 897 000 eurolla pitkäaikaisten lainojen vähennyksen seurauksena. Uutta pitkäaikaista lainaa tilikaudella 2023 ei nostettu.

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kunnan omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.7 Kokonaistulot ja -menot 2023

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma laaditaan tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulo- ja meno –käsitteet kattavat laskelmassa varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Valtionosuudet merkitään tuloihin tulonvähennyksenä silloin, kun niiden määrä on negatiivinen. Vähennyseriä tuloissa ovat lisäksi *Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot* ja menoissa *Valmistus omaan käyttöön*, *Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot* ja *Pakollisten varausten muutos* silloin, kun varausten määrä on tilikaudella kasvanut. *Lyhytaikaisten lainojen ja Oman pääoman muutokset* esitetään kumpikin nettoeränä joko tulona tai menona.

Kokonaistulot ja -menot (1 000 €) 2023

TULOT	2023 1000 €	MENOT	2023 1000 €
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	5 357	Toimintakulut	20 616
Verotulot	14 941	Korkokulut	94
Valtionosuudet	4 172	Muut rahoituskulut	88
Korkotuotot	272		
Muut rahoitustuotot	90		
Tulorahoituksen korjaukset		Tulorahoituksen korjaukset	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-298	Pakollisten varausten muutos	-33
		- Pakollisten varausten lis. (+), väh. (-)	0
		- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	33
Investoinnit		Investoinnit	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	417	Investointimenot	3 112
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	52	Antolainasaamisten lisäykset	3 500
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	896
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennykset	0
Kokonaistulot yhteensä	25 004	Kokonaismenot yhteensä	28 274

Kokonaistulot ja -menot -laskelma on täsmäytettävissä rahoituslaskelmaan siten, että kokonaistulojen ja -menojen erotus on yhtä suuri kuin rahoituslaskelman *Rahavarojen muutos* vähennettynä *Muut maksuvalmiuden muutokset* -erän summalla.

Vuoden 2023 kokonaistuloissa ja -menoissa on tapahtunut suuri muutos edellisvuoteen nähden, eivätkä luvut ole siten vertailukelpoisia. Sote-uudistuksella oli merkittäviä vaikutuksia kunnan tulo- ja menorakenteeseen. Kokonaistulot vähenivät edellisvuodesta erityisesti verotulojen ja valtionosuuksien osalta. Kokonaismenojen vähennykset kohdistuivat pääosin toimintakulujen alla palvelujen ostoihin.

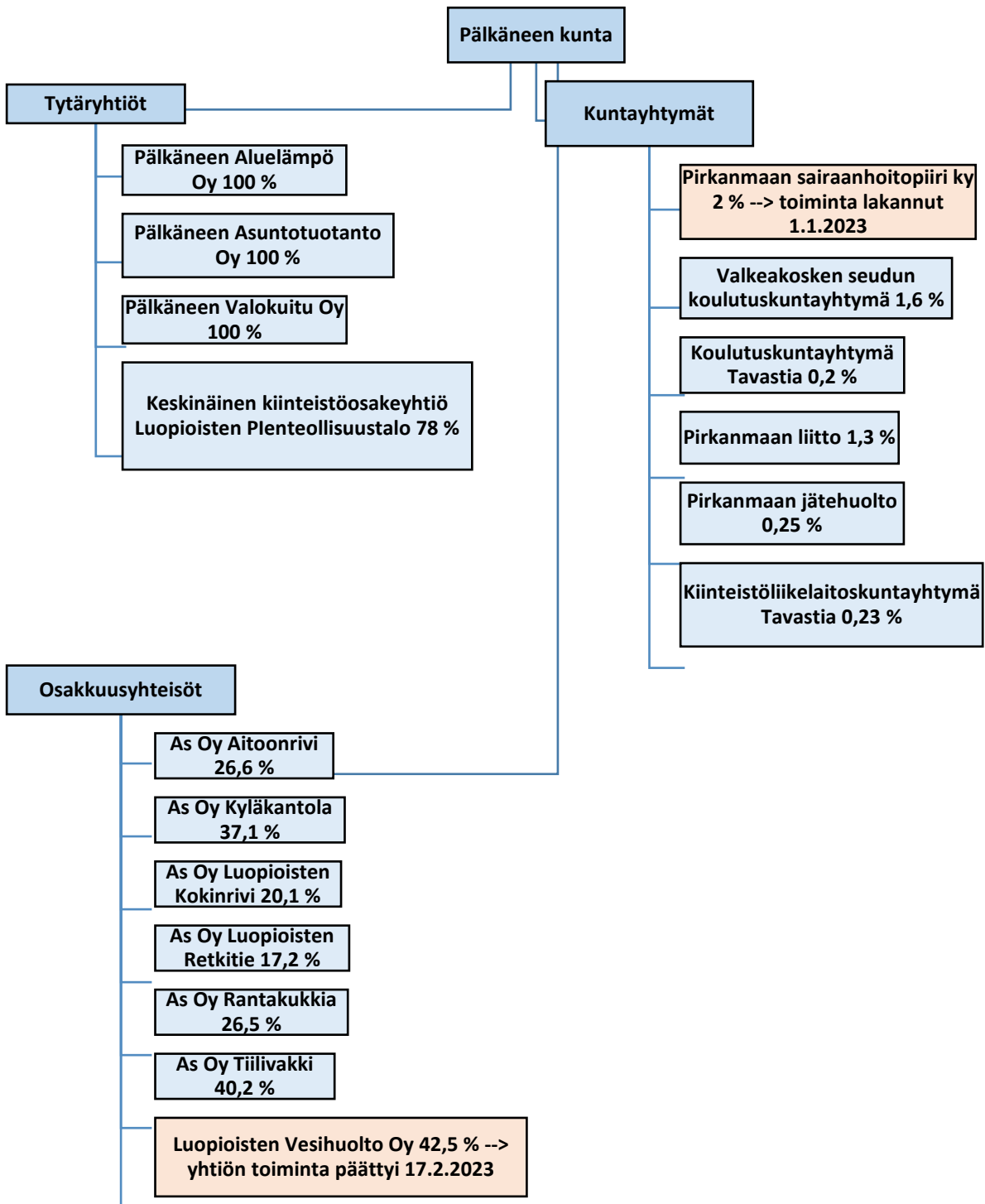
Kokonaismenot ylittivät kokonaistulot vajaalla 3,3 milj. eurolla. Tämä selittyy antolainasaamisten 3,5 milj. euron lisäyksellä (Pälkäneen Valokuitu Oy:lle myönnetty laina).

1.8 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Hallintosäännön mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanjohtaja, sekä toimialajohtajat. Kunnanhallitus vastaa hallintosäännön mukaan mm. omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämistä ja valmistelusta valtuustolle. Omistajaohjauksella tarkoitetaan kuntalain 46 §:n mukaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajana tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan.

1.8.1 Kuntakonserniin kuuluvat yhteisöt

Pälkäneen kuntakonserni muodostuu emokunnasta sekä sen tytäryhtiöistä ja osakkuusyhteisöistä. Pälkäneen kunnalla on neljä tytäryhtiötä: Pälkäneen Aluelämpö Oy, Pälkäneen Asuntotuotanto Oy, Pälkäneen Valokuitu Oy sekä Keskinäinen kiinteistöyhtiö Luopioisten pienteollisuustalo. Näiden yhtiöiden toiminta ja toiminnan painopisteet on kirjattu tämän kappaleen alaluvuissa. Tämän lisäksi kunta on mukana neljässä kuntayhtymässä (31.12.2023) sekä kuudessa asunto-osakeyhtiössä. Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymän toiminta päättyi 1.1.2023 sosiaali- ja terveystalouden järjestämisvastuun siirryttyä kunnilta hyvinvointialueille. Kuntakonsernin rakenne:

Yhdistely konsernitilinpäätökseen		
	Yhdistelty	Ei yhdistelty
Tytäryhtiöt		
Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	x	
Pälkäneen Aluelämpö Oy	x	
Pälkäneen Valokuitu Oy	x	
Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteeollisuustalo	x	
Kuntayhtymät		
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä	x	
Pirkanmaan liitto	x	
Koulutuskeskus Tavastia	x	
Kiinteistöliikelaitoskuntayhtymä Tavastia	x	
Osakkuusyhtiöt		
Luopioisten vesihuolto Oy	x	
As Oy Rantakukkia		x
As Oy Luopioisten Retkitie		x
As Oy Aitoonrivi		x
As Oy Kyläkantola		x
As Oy Tiilivakki		x
As Oy Luopioisten Kokinrivi		x

Osakkuusyhteisöistä (omistus vähintään 20 %, mutta alle 50 %) on jätetty yhdistelemättä konsernitilinpäätökseen asunto-osakeyhtiöt, koska niiden merkitys on riittävän vähäinen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta

1.8.2 Konsernille asetettujen toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy on kunnan 100 %:sti omistama asunto-osakeyhtiö, jonka toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnan alueella.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Yhtiön toimialana on tuottaa ja ylläpitää vuokra-asuntoja, sekä tässä tarkoituksessa omistaa ja hallita kiinteistöjä Pälkäneen kunnassa. Yhtiön vuokra-asunnot sijaitsevat Pälkäneen keskusta-alueella, Aitoossa sekä Luopioisissa. Kiinteistöjä yhtiöllä on yhteensä 21 ja niissä olevien asuntojen määrä on yhteensä 217. Yhtiön taloudellinen käyttöaste vuodelta 2023 on 94,27 %.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2023

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy solmi kiinteistöhuolto- ja siivoussopimuksen paikallisen Pälkäneen Kiinteistö ja Rakennus Oy:n kanssa toukokuussa 2023. Uusi sopimus alkoi elokuussa 2023.

Yhtiö nosti tilikaudella 1,2 miljoonan euron lainan Kuntarahoitus Oy:ltä Kutojantie 4:n putkiremonttia varten. Remontissa uusitaan käyttövesiputket sekä asuntojen kylpyhuoneet. Vuoden 2023 aikana myös Kutojantie 4 kiinteistön putkiremontin suunnitelmat valmistuivat ja urakoitsijan kilpailutus aloitettiin. Tilikauden aikana maksuvalmiuden turvaamiseksi yhtiön käyttötiliin avattiin 100 000 €:n tililimiitti.

Yhtiö on päättänyt purkaa Vuorensyrjäntie 2:n (Aitoo) sekä Rimpuntie 9:n (Luopioinen) kiinteistöt kiinteistöjen huonon kunnan vuoksi. Tilikauden aikana on toteutettu joitakin suurempia korjausrakoa tai niiden suunnittelua. Keskeisimpinä näistä Kutojantie 4:n putkiremontin suunnittelu, Asevelitie 14:n kattoremontti, Lemmittyälantie 13:n ilmalämpöpumppujen asennus sekä Rimpunkuja 2:n ja 5:n välisten kiinteistöjen lämmityskanaliputken uusiminen. Korjausrakoiden yhteissumma tilikaudella on noin 178 000 euroa.

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy palkkasi oman isännöitsijän/toimitusjohtajan 22.10.2023 alkaen. Isännöinnistä vastasi 31.12.2023 asti Kiinteistötahkola Oy. Hallituksen puheenjohtajana toimii Esa Hirvojärvi.

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarvio-tavoite	Mittari	Toteutus	Kommentointi
ELINVOIMA: Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten viereä toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen.	Asennetaan asuinkiinteistöihin paikallinen valokuituyhteys asukkaiden käytettäväksi. Käytetään esimerkiksi remonteissa paikallisia toimijoita.	Toteutuneiden yhteyksien määrä. Toteutunut K/E.		Toteutunut. Asuntotuotanto on solminut kiinteistö-huoltosopimuksen paikallisen toimijan kanssa. Sekä huoneistoremontit että sähkö-/ lvi-työt teetetään pääsääntöisesti paikallisilla toimijoilla. Myös 5:n yhtiön kiinteistöön on asennettu valokuitu ja muut kohteet ovat työn alla.
ELINVOIMA: Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten viereä toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.	Positiivinen muutovirta.	Tarjotaan uusille kuntalaisille heidän tarpeitaan vastaavia hyväkuntoisia asuntoja.	Uusille kuntalaisille tarjottujen asuntojen määrä.		Toteutunut pääosin. Uusille kuntalaisille on pyritty tarjoamaan asunto heidän toiveidensa mukaisesti. Tarkkoja lukumääriä tilastoja ei ole valitettavasti saatavilla.

<p>ELINVOIMA: Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten viereä toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</p>	<p>Monipuolisten asuinratkaisujen ja –ympäristöjen edistäminen</p>	<p>Rakennuttaa Pälkäneelle uudiskohde, joka vastaa tämän päivän asumistarpeita.</p> <p>Uudiskohteeseen on mietitty toteutettavaksi ns. vihreän energian ratkaisuja. Muun muassa on pohdittu aurinkopaneelien asentamista sekä sähköautojen latausmahdollisuutta.</p>	<p>Uudiskohteen suunnittelu valmis K/E.</p>		<p>Tavoite toteutunut osittain. Alustava hankesuunnitelma on laadittu, mutta suunnitelman päivitykset ovat työn alla.</p>
<p>KESTÄVÄ KEHITYS: Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.</p>	<p>Kunnan talous on tasapainossa.</p>	<p>Asuntotuotanto on saanut maksettua lainanlyhennykset ajallaan sekä yhtiön tuotoilla on saatu katettua yhtiöissä toteutettavat remontit. Lähivuosien tilinpäätökset ovat olleet pääsääntöisesti voitollisia.</p>	<p>Toteutunut K/E.</p>		<p>Toteutunut. Yhtiöllä on ollut keväällä 2023 hetkellinen kassavaje isojen urakkalaskujen vuoksi, mutta se on paikattu luottolimittillä, sekä ylimääräisiä kustannuksia karsimalla.</p> <p>Lainanlyhennykset on hoidettu ajallaan. Tulevien vuosien suuremmat investoinnit rahoitetaan pääosin lainarahalla.</p>

<p>KESTÄVÄ KEHITYS: Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.</p>	<p>Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia.</p>	<p>Asukkaille järjestetään kerran vuodessa asukaskokous sekä Asunto- tuotannon hallituksessa on 2 asukaskokouksen jäsentä. Jäsenistä toinen on Pälkäneen keskusta-alueelta ja toinen Luopioisista tai Aittoosta.</p>	<p>Toteutunut K/E.</p>		<p>Toteutunut. Asukaskokous on pidetty syksyllä 2023. Kokouksessa täydennettiin hallituksen asukaskokouksen jäsenten määrä 2 henkilöön.</p>
<p>KESTÄVÄ KEHITYS: Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.</p>	<p>Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja.</p>	<p>Lisätään jättepisteille kierrätysastioita. Vaihdetaan valaisimia energiatehokkaammiksi sekä toteutetaan muita energiasäästäviä ja ympäristön kannalta järkeviä toimenpiteitä.</p> <p>Luovutaan öljylämmityksestä.</p>	<p>Toteutunut K/E.</p>		<p>Tavoite toteutunut. Kiinteistöjen jättepisteille on tuotu kierrätysastiat. Energiatietehtävät ratkaisut toteutuvat isompien kiinteistökohtaisten korjausten yhteydessä.</p> <p>Tavoite toteutunut osittain. Yhtiöllä on yhteensä 4 rakennusta (Rimpunkuja 2, Rimpuntie 5, Rimpuntie 7 ja Rimpuntie 9), jotka lämpeävät öljyllä. Kakki muut kiinteistöt lämpeävät sähköllä, kaukolämmöllä tai maalämmöllä.</p>

HYVINVOINTI: Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin.	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden.	Toteutetaan uudiskohteen rakentamisen sekä kiinteistöjen peruskorjausten yhteydessä neilöiltään sellaisia asuntoja, joille on eniten kysyntää tietyillä asuinalueilla.	Toteutunut K/E.		Nämä hankkeet ovat suunnitteilla.
---	--	--	-----------------	--	-----------------------------------

Asuntotuotanto Oy, tuloslaskelma (€)	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Liikevaihto	1 393 642	1 553 443	1 471 771
Muut kiinteistön tuotot	-85 730		-629
Henkilöstökulut	-4 025	-5 000	-14 823
Poistot ja arvonalentumiset	-115 664	-113 545	-111 566
Liiketoiminnan muut kulut	-1 293 233	-1 241 543	-1 244 213
Liikevoitto (-tappio)	-105 009	193 355	100 540
Rahoitustuotot ja -kulut	-6 659	-7 932	-25 035
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-111 668	185 423	75 505
Tilinpäätössiirrot	111 668	-190 424	-75 505
Tilikauden voitto/tappio	0	-5 001	0

Tase (€)	31.12.2023
Lainat kunnalta	39 250
Lainat rahoituslaitoksilta	1 791 725

ARVIO YHTIÖN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Merkittävin kehitystarve on saada Pälkäneen kuntaan hyväkuntoisia asuntoja, jotka vastaisivat tämän päivän asumistarpeita. Pälkäneen Asuntotuotannolla on edessään mittavia perusparannuksia olemassa oleviin kiinteistöihin ja tämän lisäksi yhtiö on selvittämässä uudiskohteen rakentamista vastatakseen vuokra-asuntojen kysyntään Pälkäneellä. Kostianvirran kylään rakennettavan rivitalon suunnittelu käynnistetään vuonna 2024. Pälkäneen kunta on myöntänyt omavelkaisen takauksen uudiskohteen rakentamiseen tarvittavan rahoituksen saamiseksi. Isompien peruskorjaushankkeiden toteutussuunnittelua jatketaan lähivuosien aikana Pälkäneentien kiinteistöjen osalta.

Uudiskohteen rakentaminen sekä lukuisat peruskorjaushankkeet tulevat tarkoittamaan yhtiön lainakannan merkittävää kasvua tulevina vuosina. Yhtiö on kuitenkin saanut hoidettua lainanlyhennyksiään hyvin ja vuokra-asumisen kysyntä näyttää vakaalta tulevillekin vuosille.

Pälkäneen Aluelämpö Oy

Pälkäneen Aluelämpö Oy on kunnan 100 %:sti omistama lämpöyhtiö, jonka toimialana on lämmön kehittäminen ja hankkiminen sekä jakelu liiketaloudellisten periaatteiden mukaisesti kohtuullista hintatasoa noudattaen. Yhtiö voi toimintaansa varten omistaa ja hallita kiinteistöjä.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Pälkäneen Aluelämpö Oy on vuonna 1980 perustettu kunnan omistama tytäryhtiö, jonka päätoimiala on toimittaa kaukolämpöä Onkkaalan alueella sijaitseville kiinteistöille. Lämpöä tuotetaan vuonna 2013 valmistuneessa hakelämpölaitoksessa. Varalaitoksena toimii vuonna 1985 valmistunut raskaspolttoöljylaitos. Hake on peräisin Pälkäneeltä ja lähikuntien alueelta. Asiakkaita kaukolämmön piirissä on 38. Lämmönjakopiirin pituus on noin 6 kilometriä. Yhtiön toimitusjohtajana toimii kunnan tekninen johtaja Harri Apell oman tehtävänsä ohella. Yhtiön hallituksen puheenjohtajana toimii Markku Koskelo.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2023

Kaukolämpöön liittyi tilikauden aikana kolme uutta liittyjää (Pälkäneen Nuijantalo, Aapiskukko sekä Tokmanni). Tilikauden aikana kunnanvaltuusto myönsi (KV 13.6.2023 § 29) omavelkaisen takauksen Pälkäneen Aluelämpö Oy:n 400 000 euron lainalle uuden kaukolämpölinjan rakentamiseen Aapiskukon korttelialueelle. Urakka valmistui vuoden 2023 aikana.

Toukokuussa lämpölaitoksen tuhkankuljettimen siirtolaipat ja ketjut vaurioituivat. Laitos oli kiinni kaksi viikkoa korjaustöiden ajan, jolloin lämpöä jouduttiin tuottamaan kevyellä polttoöljyllä. Hankkeen korjaustöiden arvo oli noin 35 000 euroa.

Yleisellä tasolla globaalit taloustilanteiden muutokset ovat vaikuttaneet myös yhtiön energiantuotantoon merkittävästi vuoden 2023 aikana. Energiahinnat ovat jatkaneet korkealla tasolla, eikä näköpiirissä ole laskua entiselle tasolle.

Merkittävä asia oli kaukolämpöverkon laajentaminen Tervapirtin korttelialueelle. Uutta lämmönjakeluverkkoa rakennettiin 1,1 km ja liittymä sopimuksia saatiin laajennuksen myötä kolme kappaletta. Verkkorakentamisen yhteydessä parannettiin myös Onkkaalan verkkorakennetta rakentamalla uusi linja Kostian koululta keskustien vanhaan liittymään. Hankkeet rahoitettiin Kuntarahoitukselta nostetulla 400 000 euron lainalla.

Edellä mainitun kolmen uuden liittymän lisäksi saatiin yksi uusi tilaus. Yksi liittymä irtisanoutui vuoden aikana.

Keväällä tapahtui lämpölaitoksella tuhkankuljettimen vaurioituminen, joka aiheutti noin kolmen viikon katkon lämmitykseen. Tämä ajanjakso jouduttiin lämmittämään polttoöljyllä. Tästä aiheutui, että tavoitteeksi asetettua polttoöljyn käytön vähentymistä vuoden 2022 kulutukseen verrattuna ei saatu toteutumaan.

Yhtiöjärjestys uusittiin kokonaisuudessaan. Oleellisena asiana hallituksen jäsenmäärä muutettiin neljästä viiteen. Lisäksi yhtiöjärjestys ajanmukaistettiin muilta osin.

Yhtiön toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
ELINVOIMA: Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen.	Aluelämpö tuottaa kaukolämpöä uusille liittymille.	Vähintään neljä uutta liittymää on saatu toimintaan vuoden 2023 aikana.		Tavoite toteutui osittain. Vuonna 2023 toteutui kolme uutta liittymää. Näiden lisäksi yksi liittymä on jo tilattu.
ELINVOIMA: Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.	Monipuolisten asumisratkaisujen ja –ympäristöjen edistäminen	Paikalliseen hakeeseen tukevalla lämmitysenergialla on mahdollista korvata fossiilisen energian käyttö.	Uusilla liittymillä on korvattu fossiilisen energian käyttöön perustuvia lämmöntuottojärjestelmiä.		Toteutui, kun kaksi öljylämmitteistä kiinteistöä liittyi kaukolämpöön.

KESTÄVÄ KEHITYS: Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.	Kunnan talous on tasapainossa.	Aluelämmön toiminta tukee osaltaan kunnan taloutta positiivisen tuloksen kautta.	Yhtiön tulos on positiivinen tilikaudella 2023.		Tavoite toteutui. Yhtiön tilikauden 2023 voitto on noin 69 000 euroa positiivinen.
KESTÄVÄ KEHITYS: Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja.	Toiminnassa tavoitellaan tilannetta, että suhteellisesti hakkeen käyttö energiana lisääntyy fossiiliseen polttoaineeseen verrattuna.	Hakkeella ja öljyllä tuotetun energian hyötysuhde paranee hakkeen osalta.		Tavoite ei toteutunut. Öljyä on käytetty pääasiassa kesäaikaisen lämmön tuotantoon, kun kysyntä on pientä. Nykyinen kesä ei ole tuonut vielä muutosta uusien liittytien kautta tilanteeseen, lisäksi keväisen kahden viikon toimintatkatko aiheutti ylimääräisen öljyntarpeen käytön.

Pälkäneen Aluelämpö Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2022	2023	2023
Yhtiö kattaa liiketoimintatuloilla käyttömenot sekä ylläpitoinvestoinnit ilman konserniemon avustuksia	toteutui	toteutui	toteutui
Yhtiön tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Liikevaihto	695 712	902 000	865 547
Liiketoiminnan muut tuotot	1 068	1 067	4 265
Materiaalit ja palvelut	-382 351	-496 000	-523 043
Henkilöstökulut	-25 543	-17 215	-38 287
Poistot ja arvonalentumiset	-85 954	-119 000	-85 136
Liiketoiminnan muut kulut	-79 449	-78 091	-113 452
Liikevoitto (-tappio)	123 483	192 762	109 895
Rahoitustuotot ja -kulut	-18 551	-39 804	-23 915
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	104 932	152 958	85 980
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot	-21 479	-32 000	-17 196
Tilikauden voitto/tappio	83 453	120 958	68 784

Lainat rahoituslaitoksilta	555 555	1 055 000	816 667
Lainat kunnalta	0	0	0
Takaukset kunnalta	555 555	1 055 000	816 667
Taseen loppusumma	2 303 707		2 763 364

ARVIO YHTIÖN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Vuodelle 2024 ei ole oletettavissa toimintaan merkittäviä muutoksia. Perusraaka-aineen hakkeen hinnat noudattavat yleisesti muiden energiahintojen muutoksia sekä puun hintaa, erityisesti kuitupuun osalta. Nämä ovat asioita, joita ei pitkälle tulevaisuuteen pysty ennustamaan.

Luopioisten kirkonkylän kiinteistöjen energiatuotannon selvitys toteutettiin vuoden 2023 aikana ja selvitysasiakirja valmistui loppuvuodesta 2023. Pälkäneen kunnanvaltuusto teki alkuvuodesta 2024 (KV 5.2.2024 § 4) päätöksen hakelämpölaitoksen sekä kaukolämpöverkon rakentamisesta Luopioisten kirkonkylän alueelle. Investoinnin määrärahavaraus tullaan tarkistamaan Pälkäneen kunnan vuoden 2025 talousarvion laadinnan yhteydessä. Vuoden 2024 aikana aloitetaan lämpölaitoksen sekä lämmönjakeluverkon hankesuunnittelu. Pitkän aikavälin suunnitelmissa tulee varautua varalämpölaitoksen uudistamiseen tai korvaamiseen kokonaan uudella varalämpölaitoksella.

Pälkäneen Valokuitu Oy

Pälkäneen Valokuitu Oy on kunnan 100 %:sti omistama valokuituyhtiö, jonka tarkoituksena on valokuituyhteyksien rakentaminen ja ylläpitäminen sekä tukipalvelujen tarjoaminen Pälkäneen kunnan alueella ja välittömässä läheisyydessä. Yhtiön toiminnan tavoitteena ei ole voiton tuottaminen omistajalle. Yhtiön toimitusjohtajana toimii Miika Utoslahti ja hallituksen puheenjohtajana Ismo Auraneva.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Pälkäneen Valokuitu Oy:n tarkoituksena on tarjota ja toimittaa valokuituun perustuvia verkkopalveluita kotitalouksille, laitoksille, liikeyrityksille ja Pälkäneen kunnalle sekä sen yhtiöille kannattavasti. Pälkäneen Valokuitu toimii Pälkäneen kunnan alueella ja tarjoaa sekä valokuituliittymiä että operaattoripalveluita.

YHTIÖN TOIMINNAN PAINOPISTEET VUONNA 2023

Liittymämyynnin subventointi kunnanhallituksen päätöksen mukaisesti mahdollisti liittymämyynnin merkittävän vauhdittumisen tilikaudella 2023. Uuden PON-tekniikan käyttöönotto sekä palvelusopimusten kilpailutus mahdollisti Pälkäne-liittymien (eli operaattoripalveluiden) myynnin entistä kilpailukykyisempään hintaan, joka on näkynyt merkittävänä Pälkäne-liittymien määrän lisäyksenä. Uuden toiminnanohjausjärjestelmän käyttöönotto on mahdollistanut liiketoiminnan ja tilauskannan entistä paremman hallinnan. Myyjä- ja asentajaharjoittelijat ovat edesauttaneet omalla panoksellaan merkittävästi myyntiä sekä asennustöiden tekemistä ja heidät onkin vuoden lopulla otettu määräaikaisiin palkkatuettuihin työsuhteisiin.

Yhtiön toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2023

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotaavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
ELINVOIMA: Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen.	Pälkäneen alueella huippunopea yhteys täyttää yritysten vaatimukset.	Yrityskäyttäjien liittymämäärä 10 kpl/vuosi, toteutunut K/E. Pälkäne-liittymät yrityksille 20 kpl/vuosi, toteutunut K/E.		Liittymämäärä 16 kpl, joten tavoite toteutui. Pälkäne-liittymiä yrityksille 54 kpl, joten tavoite toteutui.
ELINVOIMA: Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.	Positiivinen muuttovirta.	Uuden asukkaat hankkivat valokuidun.	Muuttajille myytyjen liittymien määrä %.		Muuttajille myytyjen liittymien määrän tilastointi aloitettiin vasta loppuvuonna.
KESTÄVÄ KEHITYS: Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia.	Tyytyväiset asiakkaat ja asiakkaiden osallistaminen viestintään.	Asiakastyytyväisyyskyselyn tulokset. Asiakkaiden osallistuminen viestintään, osallistuneiden lukumäärä.		NPS-lukema 55, mikä on kuituverkko-yritysten Suomen ennätys (verrattuna isompiin toimijoihin jotka ovat julkistaneet tuloksensa). Vastaajien lkm. 209.

HYVINVOINTI: Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin.	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy.	Hyvät valokuituyhteydet Pälkäneen kunnan alueella.	Uusien liittymien määrä 50 kpl/vuosi, toteutunut K/E. Pälkäne-liittymiä 100 kpl/vuosi, toteutunut K/E. Lopettavien asiakkaiden määrä alle kolme (3).		Uusien liittymien lkm. 113 kpl, Pälkäne-liittymien lkm. 449 kpl. Ei lopettaneita asiakkaita. Tavoitteet toteutuivat.
--	---	--	--	--	---

Pälkäneen Valokuitu Oy	Toteutuminen	Tavoite	Toteutuminen
Mittari	2022	2023	2023
Vakituisten asuntojen liittymäpenetraatio %	n. 14 %*	-	n. 16%*
Asuntojen, mökkien ja yritysten liittymäpenetraatio %	9 %	-	9%
Yhtiön kanssa käydään vuosittain kehityskeskustelu	toteutui	kyllä	kyllä
Yhtiö toteuttaa voimassa olevaa liiketoimintasuunnitelmaa	toteutui	kyllä	kyllä
Yhtiön tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Liikevaihto	272 001	303 000	249 041
Liiketoiminnan muut tuotot	6 924	0	24
Materiaalit ja palvelut	-169 983	-15 000	-136 322
Henkilöstökulut	-5 913	-35 000	-34 866
Toimituskulut	0	-70 000	0
Poistot ja arvonalentumiset	-128 088	-128 000	-140 391
Liiketoiminnan muut kulut	-71 853	-50 000	-105 920
Liikevoitto (-tappio)	-96 912	5 000	-168 434
Rahoitustuotot ja -kulut	-124 816	-93 000	386 015
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-221 727	-88 000	217 581
Tilinpäätössiirrot	0	0	0
Tuloverot	0	0	0
Tilikauden voitto (tappio)	-221 727	-88 000	217 581
Liittymismaksut	45 282	70 000	13 855
Kunnan takaukset	6 054 054		2 462 162
Taseen loppusumma	7 128 198		7 253 803
Lainat rahoituslaitoksilta	6 054 054	5 962 165	2 462 162
Lainat kunnalta	0		3 500 000

Pälkäneen Valokuitu Oy purki tilikaudella korkoputkisuojauksen kiinteäkorkoisesta 3,5 miljoonan euron lainastaan ja sai pankilta korkoputkisuojauksen purkamisesta noin 580 000 euron kertaluonteisen rahoitustuoton. Järjestelyn edellytyksenä oli, että kunta myönsi (KV 31.1.2023 § 6) vastaavan suuruisen lainan (3,5 milj. euroa) Pälkäneen Valokuitu Oy:lle ja yhtiö lyhensi tällä lainansa kokonaan pois pankille.

Yhtiön liikevaihtotavoite vuodelle 2023 ei täyttynyt, koska avattavia liittymiä on subventoitu liittymämäärien lisäämiseksi ja siten pitkän tähtäimen tuottojen parantamiseksi. Lisäksi liittymän avausmaksuihin on myönnetty maksuaikaa. Kertaluonteisesta rahoitustuotosta johtuen tilikauden voitto muodostui kuitenkin selvästi talousarviossa arvioitua paremmaksi.

Tilikaudella 2023 kunnanhallitus päätti (KH 28.3.2023 § 53) perustaa työryhmän päivittämään Pälkäneen Valokuitu Oy:n omistajastrategian tuleville vuosille. Tilikauden aikana yhtiö kävi myös omistajaohjauskeskustelua kunnanhallituksen kanssa (KH 23.5.2023 § 82) sekä esitteli hallitukselle yhtiön ajankohtaisia asioita.

Yhtiölle teetettiin loppuvuonna 2022 BDO:n tekemänä selvitys tulevaisuuden mahdollisuuksista. Selvityksen perusteella valtuusto päätti (KV 31.1.2023 § 5), että kunta rahoittaa yhtiötä tarvittavilta osin tulevinakin vuosina (tarvittaessa noin 200 000 eurolla/vuosi), kunnes yhtiön tulot kattavat sen kulut. Kunnan mahdollinen rahoitus tulevina vuosina yhtiölle tulee kohdistumaan vain verkkoinfrastruktuurin eli varsinaisen valokuituverkon rahoittamiseen.

ARVIO YHTIÖN TODENNÄKÖISESTÄ TULEVASTA KEHITYKSESTÄ

Yleisesti toimialan kasvu Suomessa jatkuu merkittävänä ja isot toimijat tekevät merkittäviä investointeja pitkällä jopa 30 vuoden takaisinmaksuajalle. Tämä toisaalta tarkoittaa hyvää yhtiön markkina-arvon kehityksen kannalta. Liittymäasiakkaiden määrän kasvun voidaan nähdä korreloivan voimakkaasti yhtiön markkina-arvon kanssa.

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo

Pälkäneen kunta omistaa 78 % Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö Luopioisten pienteollisuustalosta. Yhtiön toimialana on omistaa ja hallita Luopioisten kylässä sijaitsevaa määrääalaa sekä sillä olevaa hallirakennusta.

YHTIÖN TOIMINNAN KUVAUS

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten Pienteollisuustalo huolehtii Teollisuusmikkola-kiinteistön (635-451-0007-0141-F) ylläpidosta osoitteessa Vohlisaarentie 2, Luopioinen. Kiinteistön oman tontin pinta-ala on 3 630 m².

Kiinteistöön kuuluu vuonna 1987 valmistunut rakennus, jossa sijaitsevat Ramboll Finland Oy:n toimitilat (omistaja Pälkäneen kunta) ja Hemlog Kukkia Oy:n toimitilat (omistajat Matti Kallioinen ja Hanna Nevalainen), sekä edellisten yrittäjien varastotilana toimiva, vuonna 1998 valmistunut varastorakennus.

Yhtiön toiminnasta vastaa toimitusjohtaja Terttu Salmela sekä yhtiön hallitus, johon kuuluvat Marjo Koivulahti (puheenjohtaja), Harri Jyrävä, Matti Kallioinen sekä varajäsenenä Terhi Aittokumpu.

Keskinäinen Kiinteistö Oy Luopioisten pienteollisuustalo			
Yhtiön tunnusluvut	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Liikevaihto	7 690	6 700	13 986
Poistot ja arvonalentumiset			
Liiketoiminnan muut kulut	-23 310	-6 700	-7 874
Luottotappiot ja oikaisuerät			
Rahoitustuotot ja -kulut	-734		-1 137
Liikevoitto (-tappio)	-16 354	0	4 976
Tilikauden voitto/tappio	-16 354	0	4 976
Lainat rahoituslaitoksilta	20 000	19 000	15 905
Lainat kunnalta	0	0	0

1.8.3 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kunnan hallintosäännön 96 §:n mukaan konsernijohto vastaa konserniyhteisöjen ohjauksesta sekä yhteisöjen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisen ja tuloksellisuuden valvonnasta.

Kunnanvaltuusto määrittelee kunnan tavoitteet ja sen mukaiset kunnan omistajapoliittiset linjaukset sekä päättää pääsääntöisesti talousarvion yhteydessä kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen toiminnallisista ja taloudellisista tavoitteista ja hyväksyy konserniohjeet.

Pälkäneellä kuntakonsernia ohjaava asiakirja on konserniohje, joka uudistettiin täysin vuoden 2022 aikana. Pälkäneen valtuusto hyväksyi uuden konserniohjeen 13.12.2022 ja se on astunut voimaan vuoden 2023 alusta alkaen. Kunnanjohtaja sekä tytäryhtiöiden hallitusten puheenjohtajat ja toimitusjohtajat ovat käyneet konserniohjeen soveltamista läpi yhteisessä tapaamisessa.

Konsernin sisäistä valvontaa koskeva ohje sisältyy Pälkäneen kunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet –asiakirjaan. Pälkäneen kunnanvaltuusto hyväksyi kunnalle ja kuntakonsernille uuden sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen 5.2.2024 § 5. Tämän ohjeen keskeiset nostot tytäryhtiöiden osalta on käyty läpi yhtiöiden johdon kanssa.

Pälkäneen kunnanhallitus on käynyt kaksi (2) omistajaohjauskeskustelua vuoden 2023 aikana jokaisen kunnan suuremman tytäryhtiön eli Pälkäneen Aluelämpö Oy:n, Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n ja Pälkäneen Valokuitu Oy:n kanssa. Omistajaohjauskeskusteluissa on käyty läpi yhtiöiden ajankohtaisia taloudellisia, toiminnallisia ja strategisia kysymyksiä. Lisäksi kunnanjohtaja on käynyt omistajaohjauskeskusteluja yksittäisissä asioissa tytäryhtiöiden johdon kanssa.

Kunnanjohtaja on osallistunut omistajaohjauksen edustajana vuoden aikana läsnäolo- ja puheoikeudella lähes kaikkiin tytäryhtiöiden hallitusten kokouksiin. Myös tekninen johtaja on edustanut omistajaa Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n hallituksen kokouksissa. Lisäksi kunnanhallituksen ja valtuuston puheenjohtajilla on oikeus osallistua hallitusten kokouksiin läsnäolo- ja puheoikeudella.

1.8.4 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kunnan suurimpien tytäryhtiöiden osalta vuosi 2023 oli aktiivinen. Pälkäneen Valokuitu Oy:n hallitus teki päätöksen määräaikaisestä kuituliittymähintojen subventoinnista ja toteutti vahvan markkinointikampanjan.

Yhtiö saikin vuoden aikana 122 uutta valokuituasiakasta sekä saman verran taloyhtiöasiakkaita, mikä on merkittävä kasvu aiempien vuosien 20 – 40 valokuituliittymän vuosimäärään. Lisäksi operaattoriliittymiä myytiin vuoden aikana 384.

Pälkäneen Valokuitu Oy:n hallituksen puheenjohtajana aloitti maalikuussa 2023 Ismo Auranen. Siihen asti puheenjohtajana toiminut Otto Norokorpi jatkoi hallituksen jäsenenä. Lisäksi uutena hallituksen jäsenenä aloitti Reijo Syrjäläinen. Osa-aikaisena toimitusjohtajana toimi edelleen Miika Utoslahti.

Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n toimeksiantona valmisteltiin Kutojantien putkiston perussaneeraus. Lisäksi yhtiö lähti toimeenpanemaan päätöstä kahden (2) korjauskelvottoman rivitalokohteen purkamisesta Rimpuntiellä ja Vuorensyrjäntiellä antamalla asukkailla muuttokehotuksen ja auttamalla asukkaita uusien asuntojen löytämisessä. Myös Kostianvirran kylän uudisrakennusinvestoinnin rakennuttajakonsultin valinta oli valmistelussa loppuvuodesta.

Asuntotuotanto teki vuoden aikana päätöksen toteuttaa isännöintipalvelut jatkossa omana työnä isännöinti-yhtiön sijasta. Näin ollen isännöintipalveluista ei suoritettu kilpailutusta, vaan yhtiölle valittiin oma isännöittäjä/toimitusjohtaja. Tehtävään valittiin Pia Weissman-Kaunismäki. Pälkäneen Asuntotuotannon hallituksessa tuli jäsenmuutoksia mm. paikkakunnalta muuton vuoksi. Vuoden lopussa hallitukseen kuuluivat edelleen puheenjohtajana toimiva Esa Hirvojärvi sekä Erkki Aho, Mirva Elfving, Jouni Hartikainen, Mikko Katajala, Nina Turunen ja Sari Tamminen.

Pälkäneen Aluelämpö Oy toteutti vuonna 2023 kaksi uutta kaukolämpölinjaa, joiden myötä yhtiölle tuli neljä uutta asiakasta. Yhtiön talous toteutui jälleen ylijäämäisenä. Yhtiö tarkisti yhtiöjärjestyksensä vuoden aikana ja hallituksen jäsenmäärä nostettiin viiteen (5) jäseneseen. Hallituksen puheenjohtajana jatkoi Markku Koskelo ja muita jäseniä olivat Harri Dahl, Sinikka Ignatius, Markku Penttilä ja Hannu Viitanen. Varajäsenenä jatkoi Erkki Hyöki.

Kunta jatkoi tiivistä omistajaohjausta ja yhteydenpitoa yhtiöihin ja kaikissa suurimpien yhtiöiden hallituksissa oli konsernijohtajan edustus paikalla kaikissa hallituksen kokouksissa. Lisäksi kunnanhallitus kävi jokaisen yhtiön kanssa kaksi (2) omistajaohjauskeskustelua vuoden aikana ja lisäksi kunnanjohtaja kävi yksittäisistä asioista omistajaohjauskeskusteluja yhtiöiden johdon kanssa. Yhtiöiden johto ja konsernijohto pitivät lisäksi yhteisen ajankohtaistapaamisen mm. konserniohjeeseen liittyvistä asioista.

1.8.5 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Konsernin rakenteeseen ei ennakoita merkittäviä muutoksia lähivuosina. Edelleen taloudellisia haasteita sisältävä Pälkäneen Valokuitu Oy:n tulevaisuuteen yhtiön maksukyvyyn takaamisen näkökulmasta. Lisäksi Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n merkittävä korjausvelka ja tuleva uudisrakentaminen aiheuttavat riskejä myös omistajalle vähintäänkin lainan takausten muodossa. Yhtiöllä on edessään mittavia perusparannuksia olemassa oleviin kiinteistöihin ja tämän lisäksi yhtiö valmistelee uudiskohteen rakentamista vastatakseen vuokra-asuntojen kysyntään Pälkäneellä. Tämä tulee tarkoittamaan yhtiön lainakannan kasvua ja kunnalle takausvastuiden laajenemista. Yhtiö on kuitenkin saanut hoidettua lainan lyhennyksiään hyvin ja vuokra-asumisen kysyntä näyttää vakaalta tulevillekin vuosille.

Kunta on jatkanut tiivistä ja aktiivista omistajaohjausta. Yhteydenpitoa yhtiöiden kanssa jatketaan ja kehitetään edelleen. Uuden konserniohjeen toimintaperiaatteet ja pelisäännöt on omaksuttu yhtiöissä kohtuullisen hyvin ja toimintatavat ovat selkeentyneet.

1.8.6 Konsernin tuloslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

KONSERNIN TULOSLASKELMA, 1 000 €	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	7 279	28 548
Toimintakulut	-22 399	-69 466
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-1	56
TOIMINTAKATE	-15 121	-40 863
Verotulot	14 918	26 474
Valtionosuudet	4 430	18 961
Rahoitustuotot ja -kulut	519	-215
Korkotuotot	786	25
Muut rahoitustuotot	82	165
Korkokulut	-153	-198
Muut rahoituskulut	-197	-206
VUOSIKATE	4 746	4 357
Poistot ja arvonalentumiset	-2 913	-4 013
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 903	-4 002
Arvonalentumiset	-10	-11
TILIKAUDEN TULOS	1 833	344
Tilinpäätössiirrot	0	1
Tilikauden verot	-31	-84
Laskennalliset verot	1	13
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-1	-115
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 802	158

Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin eli kunnan ja konserniyhteisöjen yhteenlasketun kannattavuuden sekä taloudellisen tuloksen. Konsernitalinpäätöksestä vähennetään konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet sekä vähemmistöosakkaiden osuudet toiminnan tuloksesta. Konsernin tuloslaskelma ei ole täysin vertailukelpoinen edellisvuoteen johtuen sote-uudistuksen vaikutuksista konsernirakenteeseen.

Konsernituloslaskelman tunnusluvut	Konserni	
	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	32,5	41,1
Vuosikate/Poistot, %	162,9	108,6
Vuosikate, euroa/asukas	750	677
Asukasmäärä	6 331	6 439

1.8.7 Konsernin rahoituslaskelma 2023 ja sen tunnusluvut

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA, 1 000 €

	2023	2022
Toiminnan rahavirta		
VUOSIKATE	4 746	4 357
Tilikauden verot	-31	-84
Tulorahoituksen korjaukset	-151	-176
Toiminnan rahavirta yhteensä	4 565	4 098
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 893	-2 621
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	389	1 026
Investointien rahavirta yhteensä	-3 504	-1 595
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 060	2 503
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	-3
Antolainasaamisten vähennykset	0	2
Antolainauksen muutokset yhteensä	0	-1
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 600	1 074
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 776	-2 027
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-12	54
Lainakannan muutokset yhteensä	-3 187	-899
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset		
Muutokset vähemmistön osuudessa	0	-496
Oman pääoman muutokset yhteensä	0	-496
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-55	-6
Vaihto-omaisuuden muutos	3	52
Saamisten muutos	363	259
Korottomien velkojen muutos	-1 731	723
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-1 421	1 028
Rahoituksen rahavirta	-4 608	-368
Rahavarojen muutos	-3 548	2 135

Rahavarat 31.12.	6 637	12 241
Rahavarat 1.1.	10 185	10 106
Rahavarojen muutos	-3 548	2 135

Konsernin rahoituslaskelmalla osoitetaan kuntakonsernin varojen hankinta ja niiden käyttö tilikauden aikana. Se kuvaa konsernin toiminnasta aiheutuneita rahavirtoja kuntakonsernin ja sen ulkopuolisten tahojen välillä. Rahoituslaskelmasta on eliminoitu konsernin keskinäisten liiketapahtumien rahavirtavaikutukset. Vertailukelpoisuuteen vaikuttaa keskeisesti sote-uudistuksesta seuranneet konsernirakennemuutokset. Rahoituslaskelmassa esitetään kuitenkin ainoastaan vuoden 2023 liiketapahtumat, joita eivät ole vuoden 2023 avaavaan taseeseen kirjatut omaisuusjärjestelyt.

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Investointien tulorahoitus, %	121,9	166,3
Laskennallinen lainanhoitokate	3,0	1,4
Lainanhoitokate	1,0	2,0
Kassan riittävyys, pv	77	60

1.8.8 Konsernitase 2023 ja sen tunnusluvut

KONSERNITASE, 1 000 €

	31.12.2023	31.12.2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	1	197
Muut pitkävaikutteiset menot	-253	154
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0	3
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	-252	355
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	5 757	6 024
Rakennukset	14 327	23 977
Kiinteät rakenteet ja laitteet	20 030	19 167
Koneet ja kalusto	1 260	2 060
Muut aineelliset hyödykkeet	-35	-93
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	766	2 035
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	42 106	53 171
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	1 231	1 866

Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonkorotukset	220	426
Muut lainasaamiset	0	96
Muut saamiset	12	30
Sijoitukset yhteensä	1 463	2 418
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	43 317	55 943
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	158	99
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	381	383
TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHTEENSÄ	539	483
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	43	254
Vaihto-omaisuus yhteensä	43	254
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lainasaamiset	0	33
Laskennalliset verosaamiset	0	2
Muut saamiset	2	2
Siirtosaamiset	0	10
Pitkäaikaiset saamiset yhteensä	2	47
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	738	2 377
Lainasaamiset	10	27
Laskennalliset verosaamiset	13	0
Muut saamiset	299	708
Siirtosaamiset	191	759
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	1 251	3 871
Saamiset yhteensä	1 253	3 918
Rahoitusarvopaperit		
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	3	3
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1 002	20
Muut arvopaperit	1 206	63
Rahoitusarvopaperit yhteensä	2 210	86
Rahat ja pankkisaamiset	4 427	12 156
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	7 934	16 413
VASTAAVAA YHTEENSÄ	51 790	72 840

VASTATTAVAA	31.12.2023	31.12.2022
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	12 137	15 061
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	0	4
Arvonkorotusrahassto	1	7
Muut omat rahastot	19	19
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	15 929	17 026
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 802	158
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	29 888	32 276
VÄHEMMISTÖOSUUDET	27	299
PAKOLLISET VARAUKSET		
Muut pakolliset varaukset	0	517
PAKOLLISET VARAUKSET YHTEENSÄ	0	517
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Valtion toimeksiannot	158	99
Lahjoitusrahastojen pääomat	526	627
Muut toimeksiantojen pääomat	0	0
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHTEENSÄ	684	725
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	8 996	18 770
Lainat julkisyhteisöiltä	1 655	606
Lainat muilta luotonantajilta	0	3 251
Liittymismaksut ja muut velat	5 466	5 313
Laskennalliset verovelat	0	2
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	16 117	27 943
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 198	1 707
Lainat julkisyhteisöiltä	84	106
Lainat muilta luotonantajilta	0	183
Saadut ennakot	243	388
Ostovelat	1 137	3 019
Liittymismaksut ja muut velat	417	702
Siirtovelat	1 680	4 623
Laskennalliset verovelat	314	352
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	5 074	11 080
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	21 191	39 023
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	51 790	72 840

Konsernitase osoittaa kuntakonsernin taloudellisen aseman selvittämällä konserniyhteisöjen varat ja velat. Pälkäneen kuntakonsernin taseen loppusumma (51,8 milj. euroa) pieneni noin 21 milj. euroa vertailuvuodesta. Tase ei ole kuitenkaan vertailukelpoinen edellisvuoteen sote-uudistuksesta seuranneiden konsernirakennemuutosten takia. Suurimmat muutokset kohdistuivat vastaavaa -puolella aineellisissa hyödykkeissä rakennuksiin (-9,7 milj. euroa) sekä vastattavaa -puolella erityisesti oman pääoman alla peruspääomaan (-2,9 milj. euroa), edellisten tilikausien ylijäämään (-1,3 milj. euroa), lainoihin rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta sekä osto- ja siirtovelkoihin.

Konsernitaseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	58,0	45,0
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	78,7	52,2
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	17 731	17 184
Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	2 801	2 669
Lainakanta 31.12., 1 000 €	11 934	24 623
Lainakanta 31.12./asukas	1 885	3 824
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	12 171	24 800
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	1 922	3 852
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	96

1.9 Tilikauden tuloksen käsittely

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Kunnan tilikauden tulos muodostui 1 448 358,54 euroa ylijäämäiseksi. Kunnanhallitus esittää valtuustolle tilikauden tuloksen käsittelyä seuraavasti:

- tuloutetaan poistoeroja 315 752,07 euroa
- tilikauden ylijäämä 1 764 110,61 euroa siirretään tilikauden yli-/alijäämättilille.

2 TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Pälkäne parasta aikaa 2030 –kuntastrategia

Pälkäneen kunnanvaltuusto hyväksyi 7.12.2022 § 93 Pälkäneen kunnalle uuden kuntastrategian ”Pälkäne parasta aikaa 2030”. Kuntastrategiassa on määritelty se tahtotila, johon pyritään ja ne tavoitteet, joiden kautta tuo tahtotila saavutetaan. Strategian toimeenpano tapahtuu talousarviossa määriteltyjen toimenpiteiden kautta.

Pälkäneen kuntastrategian tahtotila, tavoitteet ja painopistealueet:

Hyvinvoinnin, elinvoiman ja kestävän kehityksen painopistealueiden sisältö on määritelty seuraavasti:

HYVINVOINTI	ELINVOIMA	KESTÄVÄ KEHITYS
<p>Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy</p> <p><i>Pälkäneen kunnan tavoitteena on hyvinvoivat ja onnelliset asukkaat. Palveluita pyritään järjestämään hyvinvointivaikutuksia ennakoiden ja syrjäytymistä ehkäisten. Palveluiden järjestämisessä huomioidaan haavoittuvassa asemassa olevat asukasryhmät.</i></p>	<p>Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen</p> <p><i>Pälkäne on hyvä paikka yrittää ja tehdä työtä. Pälkäneläiset yhteisöt tukevat kunnan elinvoiman kehittymistä ja positiivista yrityskulttuuria. Kunnan palvelut ja toimintaympäristöt tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset yritykset ja paikallisyhteisöt ovat tärkeä voimavara.</i></p>	<p>Kunnan talous on tasapainossa</p> <p><i>Kunnan käyttötalous saadaan tasapainoon ja vahvistetaan kunnan investointikykyä elinvoimaa ja tulevaa kehitystä tukeviin investointeihin. Talouteen liittyvissä päätöksissä arvioidaan niiden vaikutusta toimintaan ja talouteen pitkällä aikavälillä.</i></p>
<p>Kuntalaisten hyvinvointia tukevien palveluiden kehittämisen eri ikäryhmät huomioiden</p> <p><i>Kuntalaisia tuetaan ja kannustetaan aktiiviseen, hyvinvointia tukevaan elämäntapaan. Kunta tarjoaa liikunnan ja kulttuurin palveluita ja toimintaympäristöjä mahdollistamalla monipuolisen hyvinvoinnista huolehtimisen.</i></p>	<p>Positiivinen muuttovirta</p> <p><i>Pälkäneen vetovoima on hyvä ja kuntaan muuttaa enemmän uusia asukkaita kuin kunnasta muutetaan pois. Kunta saa monipuolisesti uusia asukkaita eri ikäryhmistä. Kuntaa ja sen asumismah-</i></p>	<p>Päätöksissä, hankinnoissa ja toiminnassa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja</p> <p><i>Pälkäneen kunta on sitoutunut toteuttamaan Etelä-Pirkanmaan ympäristöohjelmaa. Päätöksiä ja hankintoja tehdessä arvioidaan niiden ympäristövaikutuksia.</i></p>

	<i>dollisuuksia markkinoidaan vahvasti potentiaalisille uusille asukkailla.</i>	
Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi <i>Pälkäneen kunnan henkilöstö on osaava, motivoitunut ja hyvinvoiva. Työtä ja työympäristöjä kehitetään aktiivisesti ja työssä viihdytään.</i>	Monipuolisten asumisratkaisujen ja -ympäristöjen edistäminen <i>Kunta edistää toiminnallaan monipuolisten asumismahdollisuuksien ja -ympäristöjen kehittämistä ja ideointia paikkakunnalle sekä markkinoi eri asumismuotoja ja tontteja aktiivisesti.</i>	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia <i>Kunta toimii aktiivisessa vuorovaikutuksessa kuntalaisten kanssa niin kuntalais- ja kyläiltojen, kuulemistilaisuuksien kuin sähköisenkin vuorovaikutuksen osalta.</i>

DIGITALISAATIO

Pälkäneellä edistetään digitaalisten palveluiden käyttöönottoa kuntalaisten hyvinvoinnin, kunnan elinvoiman ja kestävän kehityksen lisäämiseksi.

STRATEGIAN MITTARISTO

Mittaristo	Nyt	TAVOITETASO 2030
Asukasluku	6 421	6 400 tai suurempi
Tuloveroprosentti	8,9	alle kuntien keskiarvon (v. 2023 ka = 8,5)
Kunnan lainamäärä/asukas	1 218 € (12/2022)	alle kuntien keskiarvon
Konsernin lainamäärä/asukas	3 824 €	v. 2022 ka = 3 359 € / 7 871 €
Myytyjen asuintonttien määrä/vuosi	7 (v. 2023)	10
Nettomuutto	-6 (2023)	Positiivinen nettomuutto
Valokuituliittymien määrä	790 (10/2023)	1 300
Yritysten määrä	690	700
Perustettujen yritysten määrä/vuosi	19 (8/2023)	40
Yrityksissä olevien työpaikkojen määrä	951 (htv, 2021)	1 100
Työttömyysprosentti	6,2 (11/2023)	6 % tai pienempi
Kuntalaisten kokonaistyytyväisyys asteikolla 1-5	3,4 (kysely v. 2022)	4
Kunnan henkilöstön yleisarvosana työnantajalle asteikolla 1-5	3,7 (v. 2023)	4
*Ilmastopäästöjen määrän väheneminen vuoteen 2007 verrattuna	- 25 %	- 80 %
Hiilineutraaliuteen tähtäävät uudet toimintatavat tai teot/vuosi	2	3
TEA-viisareiden yhteisarvosana	64	Maan keskiarvoa parempi (70)
Kuntalaisten osallistaminen – tilaisuudet ja kyselyt/vuosi	7 (9/2023)	10
Kuntalaiskyselyyn vastanneiden määrä	504 (2022)	650

Strategian toteutumista arvioidaan paitsi talousarviossa asetettujen tavoitteiden, toimenpiteiden ja mittareiden kautta, niin myös strategialle määritellyn mittariston avulla. Strategian mittaristoa tarkastellaan vuosittain tilinpäätöksen yhteydessä ja se on tarkistettu tarkemmin kerran valtuustokaudessa kuntastrategian tarkastamisen yhteydessä (valtuustoseminaari syksyllä 2023). Yllä olevassa kuvassa kuntastrategian mittaristo päivitettyinä.

2.1 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

Määräraha on valtuuston talousarviossa toimielimelle myöntämä euromäärältään ja käyttötarkoitukseltaan rajattu valtuutus varojen käyttämiseksi määrätyn tehtävän suorittamiseksi tai hankkeen toteuttamiseksi. Talousarviossa osoitetaan myös suoraan tuloslaskelma- ja rahoitusosaan merkittäviin menoihin määrärahat.

Toteutusvertailuissa esitetään määrärahat ja tuloarviot sekä niihin talousarviovuonna tehdyt muutokset, toteutuneet menot ja tulot sekä niiden erotus.

Valtuustoon nähden sitova taso on ulkoisten **tuottojen ja kulujen erotus eli netto**. Tuottojen ja kulujen erotuksesta käytetty nimitys on **toimintakate**.

TOIMIELIN:	Tarkastuslautakunta
TOIMIALA:	Tarkastustoimi
TILIVELVOLLINEN:	-

Kunnan tarkastustoimen järjestämisestä vastaa tarkastuslautakunta, johon kuuluu 7 jäsentä. Tarkastuslautakunta kokoontuu noin 6 kertaa vuodessa. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päättämät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovat valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Kuntalain 121 § mukaan tarkastuslautakunnan tehtävä on;

- valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
- arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
- arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
- huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
- valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
- valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Ulkoinen tuloslaskelma

Tarkastustoimi	TP 2022	TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTAKULUT	-25 621	-27 153		-27 153	-28 036	-883	3,3 %
Henkilöstökulut	-3 999	-4 753		-4 753	-4 624	129	-2,7 %
Palvelujen ostot	-21 591	-22 350		-22 350	-23 304	-954	4,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-31	-50		-50	-107	-57	114,7 %
TOIMINTAKATE	-25 621	-27 153	0	-27 153	-28 036	-883	3,3 %

TOIMIELIN:	kunnanhallitus
TOIMIALA:	hallintopalvelut
TILIVELVOLLINEN:	kunnanjohtaja ja hallintojohtaja

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Hallintopalveluiden toimiala vastaa kunnan luottamushenkilöhallinnosta sekä yleis- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuottamisesta. Lisäksi toimialue vastaa kunnan ICT-palveluiden tuottamisesta ja vaalien järjestämisestä. Toimialueen keskeisiä tehtäviä ovat kunnanhallituksen ja –valtuuston päätösten valmistelu ja täytäntöönpano, palkka-, palvelussuhde- ja lakiasiat, sopimus- ja asianhallinta, strategia- ja kehittämistehtävät sekä kuntajohtaminen.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN TOTEUTUMINEN

Vuoden 2023 aikana henkilöstö- ja hallintoasioiden viestintää kehitettiin keskittämättä sitä uuteen intranettiin. Lisäksi intranetin sisältöjä päivitettiin henkilöstöasioiden osalta. Verkkosivu-uudistus aloitettiin loppuvuodesta, ja se saadaan päätökseen vuoden 2024 keväällä.

Henkilöstöhallinnon ohjeiden päivittäminen on saatu tehtyä, ja ohjeistus on ajan tasalla. Kunnan tyhytoiminnan periaatteet uudistettiin, ja perustettiin kunnan henkilöstön oma liikuntavuoro.

ICT-asioiden osalta leasing-laitteiden vaihtoväliä on yhdenmukaistettu, ja yli-ikäisiä laitteita on poistettu kierrosta. Kaksivaiheisen tunnistautumisen käyttöönotto on aloitettu, ja saatu käyttöön useimmille kunnantalon henkilöstöstä.

Eduskuntavaalit toimitettiin onnistuneesti. Pälkäneen äänestysprosentti oli 71,3 %.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA

Vuoden 2023 aikana saatiin sovittua ICT-palveluiden kehittämisen painopisteet, ja niistä on johdettu työsuunnitelma vuodelle 2024.

MERKITTÄVÄT POIKKEAMAT TALOUSARVIOSSA

Hallintopalveluiden toimintakate toteutui peräti 27,6 prosenttia ennakoitua parempana. Pääasiallinen syy tähän oli toimintatuottojen, erityisesti maanmyyntituottojen, toteutuminen selvästi ennakoitua paremmin. Käyttömenojen osalta henkilöstökulut ylittyivät noin 7,1 %. Suurin syy tähän olivat luottamushenkilöiden valtuustoseminaarin kokouspalkkiot ja ennakoitua suurempi lomapalkkavelka. Vastaavasti asiakaspalveluiden ostot alittuivat selvästi, koska verkkosivu-uudistuksen kulut siirtyivät vuodelle 2024. Muita toimintakuluja kasvattivat kiinteistöjen ja maa-alueiden luovutustappiot sekä ukrainalaisten avustamisesta aiheutuneet vuokratulot. Kaikkiaan käyttömenot ylittyivät vain 2,6 % talousarviosta, kun toimintatuotot ylittyivät peräti 208 prosentilla.

Kuntastrategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellinen johtaminen	TEAviisarin tulokset kuntajohdon osalta vähintään tasolla hyvä Kunnan HYTE-kertoimen tulokset kuntajohdon osalta 100		Toteutui osittain. TEAviisarin kuntajohdon indikaattoreista 2/5 oli tasolla hyvä ja 3/5 tasolla kehitettävää. Ei toteutunut. Kunnan HYTE-kertoimen prosessi-indikaattorien keskiarvo oli 67.
	Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi	Kunnan työyksiköissä panostetaan varhaiseen tukeen ja hyvään työergonomiaan. Henkilöstöhallinto tukee esimiehiä työkykyjohtamisessa.	Pitkät poissaolot vähenivät kuntatasolla.		Tavoite toteutui. Yli 90 pv kestäneet poissaolot vähenivät edellisvuodesta 572 työpäivällä.
			Tuki- ja liikuntaelinsekä mielen-terveysperusteiset poissaolot vähenevät kuntatasolla.		Toteutui osittain. Tulesairauksista johtuvien poissaolojen määrä väheni 5 %-yksikköä (233 tpv). MT-perusteiset poissaolot sen sijaan lisääntyivät 6,1 %-yksikköä (157 tpv). Toisaalta MT-syistä poissaolleiden työntekijöiden määrä väheni 5 hlöä.
	Kunnan henkilöstökäsikirja ja perehdytysohje päivitetään	Ohjeet on päivitetty K/E		Käsikirja päivitetty. Käsitely YTTK 6.11.2023 § 44.	

		Luodaan toimialojen yhteiset periaatteet Kunnan tyhy-toiminnan resursoinnille	Periaatteet on luotu K/E		Periaatteet hyväksyty. Käsittely YTTK 20.3.2023 § 11 ja KH 25.4.2023 § 71.
		Kunnan tietosuojapolitiikka ja pääsynhallinnan periaatteet päivitetään	Politiikka on päivitetty K/E		Politiikka päivitetty. Käsittely KH 19.12.2023 § 227.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistus päivitetään yhteistyössä talouspalveluiden kanssa	Ohje on päivitetty K/E		Ohje päivitetty. Käsittely KH 19.12.2023 § 224.
	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Saavutettavat sähköiset palvelut	Nettisivu-uudistus on toteutettu K/E		Toteutui osittain. Verkkosivujen toimittaja valittu (KH 19.12.2023 § 226) ja projekti aloitettu 21.12.2023. Projekti saatetaan loppuun kevään 2024 aikana.

Tuloslaskelma, ulkoinen

Hallintopalvelut	TP 2022	TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	424 183	157 427	12 000	169 427	522 442	353 014	208,4 %
Myyntituotot	32 128	37 800	12 000	49 800	63 346	13 546	27,2 %
Tuet ja avustukset	249 930	19 627		19 627	59 440	39 812	202,8 %
Muut toimintatuotot	142 125	100 000		100 000	399 656	299 656	299,7 %
TOIMINTAKULUT	-1 519 114	-1 315 940	-8 000	-1 323 940	-1 358 404	-34 464	2,6 %
Henkilöstökulut	-638 196	-614 034	-8 000	-622 034	-666 304	-44 270	7,1 %
Palvelujen ostot	-778 585	-591 006		-591 006	-534 878	56 127	-9,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-52 773	-21 600		-21 600	-28 387	-6 787	31,4 %
Avustukset	-7 300	-8 000		-8 000	-3 000	5 000	-62,5 %
Muut toimintakulut	-42 260	-81 300		-81 300	-125 835	-44 535	54,8 %

TOIMINTAKATE	-1 094 931	-1 158 513	4 000	-1 154 513	-835 962	318 551	-27,6 %
--------------	------------	------------	-------	------------	----------	---------	---------

*TP 2022-luvut muutettu TA2023 organisaatorakennetta vastaaviksi.

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja -kuluja erotus eli toimintakate).

Tuloslaskelma, ulkoinen ja sisäinen

Hallintopalvelut (sis. vaalit)	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama- %
Myyntitulot	250 872	322 407	12 000	334 407	345 924	11 517	3,4%
Tuet ja avustukset	249 930	19 627	0	19 627	59 440	39 812	202,8%
Muut toimintatulot	142 125	100 000	0	100 000	399 656	299 656	299,7%
Toimintatulot	642 927	442 034	12 000	454 034	805 020	350 985	77,3%
<i>josta sisäiset</i>	<i>218 744</i>	<i>284 607</i>	<i>0</i>	<i>284 607</i>	<i>282 578</i>	<i>-2 029</i>	<i>-0,7%</i>
Henkilöstömenot	-626 725	-601 206	-8 000	-609 206	-655 523	-46 316	7,6%
Palvelujen ostot	-815 551	-599 790	0	-599 790	-555 600	44 190	-7,4%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-52 614	-21 200	0	-21 200	-26 125	-4 925	23,2%
Avustukset	-7 300	-8 000	0	-8 000	-3 000	5 000	-62,5%
Muut toimintamenot	-82 584	-110 243	0	-110 243	-168 166	-57 923	52,5%
Toimintamenot	-1 584 773	-1 340 439	-8 000	-1 348 439	-1 408 414	-59 975	4,4%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-80 666</i>	<i>-40 227</i>	<i>0</i>	<i>-40 227</i>	<i>-67 088</i>	<i>-26 861</i>	<i>66,8%</i>
Toimintakate	-956 141	-909 405	4 000	-905 405	-615 639	289 766	-32,0%
<i>josta sisäiset</i>	<i>138 078</i>	<i>244 380</i>	<i>0</i>	<i>244 380</i>	<i>215 490</i>	<i>-28 890</i>	<i>-11,8%</i>
Poistot ja arvonalentumiset	-153 829	-142 400	0	-142 400	-170 982	-28 582	20,1%
Muut laskennalliset kustannukset	315 686		0		347 659	347 659	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-794 284	-1 051 805	4 000	-1 047 805	-438 963	608 842	-58,1%

TOIMIELIN:	kunnanhallitus
TOIMIALA:	talous- ja tukipalvelut
TILIVELVOLLINEN:	talousjohtaja

Talous- ja tukipalveluiden toimiala sisältää laskentapalveluiden, keskitettyjen hankintapalveluiden, ruoka- ja siivouspalveluiden määrärahat.

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Talospalvelut tukevat kunnan ja kuntakonsernin strategista johtamista sekä toimialojen ja kuntakonsernin toimintaa taloushallinnon rutiini- ja asiantuntijapalveluilla. Talospalvelut tuottavat virallisen talousraportoinnin kunnanhallitukselle ja kunnanvaltuustolle, vastaavat taloustietojen lakisääteisestä raportoinnista Valtiokonttorille sekä toteuttavat johdon raportoinnin kehittämistä. Talospalvelut koordinoivat myös yhteistyötä ulkoiseen palveluntuottajaan Sarastia Oy:hyn taloushallinnon asioissa.

Ruoka- ja siivouspalvelut tuottavat ruokapalvelua kunnan varhaiskasvatukselle sekä kouluille ja lisäksi siivouspalvelua kunnan eri kohteisiin sekä pieniltä osin myös Pirkanmaan hyvinvointialueelle.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN TOTEUTUMINEN

Talousspalveluiden painopisteenä on ollut kunnan kokonaistaloudellinen seuranta ja ohjaus yhdessä muiden toimialojen ja toimintayksiköiden kanssa. Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalvelujen siirtyminen hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen vaikutti kunnan rahoituspohjaan merkittävästi. Lisäksi kuntien rahoitusjärjestelmän uudistaminen on käynnistetty. Työllisyyspalveluiden siirtymisellä kunnille kokonaisuudessaan vuoden 2025 alusta alkaen tuo mukanaan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, joiden ennakoiti tässä vaiheessa on kuitenkin vielä melko hankalaa. Pälkäneen kunnalla ja kuntakonserniin kuuluvilla yhtiöillä on myös edessään merkittäviä investointeja lähivuosina, joiden taloudellisten vaikutusten huomioiminen on ollut taloussuunnittelun keskiössä kunnan ja kuntakonsernin talouden kokonaisuuden kestävyysnäkökulmalta.

Kukkiakodon tukipalveluiden siirtymisen myötä hyvinvointialueelle aterioiden valmistus on keskitetty Onkkaalaan, jossa toiminta on saatu vakiinnutettua. Ruuankuljetuspalveluiden sopimus kilpailutettiin vuonna 2023 ja uusi sopimuskausi astui voimaan 1.8.2023 alkaen. Sopimuskausi kestää 31.7.2024 asti ja sopimukseen sisältyy 1+1 vuoden optiomahdollisuus.

Ruoka- ja siivouspalveluiden varhaiskasvatukselle tuottama monipalvelutyö on toteutunut toivotulla tasolla. Kostian koulun kylmähuoneremontti ja keittiön lattian tasoitus toteutettu vuonna 2023. Kostianvirran yhteiskoulun yläkoulun valmistuskeittiölle hankittiin kaksi uutta ruuanvalmistuksessa käytettävää pataa.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA

Pirkanmaan hyvinvointialue aloitti toimintansa 1.1.2023 alkaen. Ruoka- ja siivouspalveluiden osalta hyvinvointialueelle siirtyi 1.1.2023 5 tukipalvelutyöntekijää. Kukkiakodon valmistuskeittiöllä aiemmin valmistetut Luopioisten alueen koulujen ja päiväkotien ruokapalvelut tuotetaan nyt Onkkaalassa. Tästä johtuen yhteen valmistuskeittiöön resursoitiin yksi ruokapalvelutyöntekijä lisää vuodesta 2023 alkaen. Monipalvelutyöntekijöitä palkattiin kolme lisää johtuen varhaiskasvatuksen lakimuutoksista aiheutuvista tukipalveluiden lisätarpeista sekä luontoesiöopetuksen uudesta toiminnasta.

Ruokapalveluihin hankittiin hävikkivaaka. Lautashävikin mittaus ja seuranta on aloitettu.

Ruoka- ja siivouspalveluiden asiakastyytyväisyyskyselyt toteutettu kouluissa ja varhaiskasvatuksessa. Jatkossa kyselyt toteutetaan vuosittain.

Kuntastrategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet

Talousspalvelut:

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Taloussarviotaavoite	Mittari	Toteutuminen	Komentointi
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaali-</i>		Koko kunnan käyttötalous on tasapainossa eli vuosikate riittää	Tilikauden tulos on ylijäämäinen.		Tilikauden tulos vuonna 2023 on 1 448 359 euroa positiivinen.

<i>lisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	kattamaan poisotot ja arvonalennukset.			
		Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen päivittäminen (sisältäen hanketoiminnan sekä laskutus- ja perintäohjeen).	Ohje on päivitetty uuden kuntastrategian ja hallintosäännön mukaiseksi sekä huomioi muun muassa kirjanpidon ja palkanlaskennan ulkoistuksen.		Sis. valvonnan ja riskienhallinnan perusteet -ohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 5.2.2024 (§ 5). KH on hyväksynyt 25.4.2023 (§ 67) uuden laskutus- ja perintäohjeen kunnalle. Ohje astui voimaan 1.6.2023 alkaen.
		Kuntaan on laadittu sijoituspolitiikan ohje.	Valtuusto on hyväksynyt kunnalle sijoituspolitiikan ohjeen. K/E		Varallisuuden hoidon ja sijoitustoiminnan perusteet –ohje on hyväksytty kunnanvaltuustossa 13.6.2023 (§ 30).
		Ostolaskujen sähköisyysastetta saadaan nostettua ja siten myös laskujen käsittelystä aiheutuvia kustannuksia vähennettyä.	Kuntaan saapuvista ostolaskuista sähköisiä 95 % (1-7/2022 sähköisyysaste 89,4 %).		Vuonna 2023 ostolaskujen sähköisyysaste 91,50 %, joten tavoite ei täyttynyt. Sähköisyysaste on kuitenkin noussut hieman vuoden 2022 vertailuvuodesta (88,60 %).

Ruoka- ja siivouspalvelut:

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	To-teutu-minen	Kommentointi
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti</i>	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta	Hävikkivaakan hankkiminen ja lautashävikin seurannan aloittaminen.	Kuntaan on hankittu hävikkivaaka ja ruokahävikin seuranta		Hävikkivaaka on hankittu ja lautashävikin seuranta on toteutettu sekä tuloksista tiedotettu asiakkaita. Tavoite saavutettu.

<i>ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	kestäviä ratkaisuja.		(lautashäviökin) on aloitettu.		
	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia.	Asiakastyytyväisyyskyselyn luominen ja kyselyn toteuttaminen ruoka- ja siivouspalveluissa.	Kysely on luotu ja toteutettu.		Kysely oli asiakkaille avoinna webropolissa 18.12.2023 asti. Kyselyn tulosten yhteenvedot on luotu. Purku henkilöstön ja asiakkaiden kanssa aloitettu. Tavoite saavutettu.

Tuloslaskelma, ulkoiset

Talous- ja tukipalvelut	TP 2022	TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	382 233	22 609		22 609	78 774	56 165	248,4 %
Myyntituotot	339 554				21 372	21 372	
Tuet ja avustukset	42 679	22 609		22 609	50 882	28 273	125,0 %
Muut toimintatuotot					6 521	6 521	
TOIMINTAKULUT	-2 160 195	-2 250 831	-16 000	-2 266 831	-2 203 715	63 116	-2,8 %
Henkilöstökulut	-1 301 954	-1 290 154	-16 000	-1 306 154	-1 330 435	-24 281	1,9 %
Palvelujen ostot	-393 437	-445 907		-445 907	-451 845	-5 937	1,3 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-460 498	-509 500		-509 500	-417 569	91 931	-18,0 %
Muut toimintakulut	-4 306	-5 270		-5 270	-3 867	1 403	-26,6 %
TOIMINTAKATE	-1 777 962	-2 228 222	-16 000	-2 244 222	-2 124 941	119 281	-5,3 %

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Talous- ja tukipalvelut	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama- %
Myyntitulot	1 981 929	1 741 070	0	1 741 070	1 734 651	-6 419	-0,4%
Tuet ja avustukset	42 679	22 609	0	22 609	50 882	28 273	125,0%
Muut toimintatulot			0		6 521	6 521	
Toimintatulot	2 024 608	1 763 679	0	1 763 679	1 792 053	28 374	1,6%
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 642 375</i>	<i>1 741 070</i>	<i>0</i>	<i>1 741 070</i>	<i>1 713 279</i>	<i>-27 791</i>	<i>-1,6%</i>
Henkilöstömenot	-1 301 954	-1 290 154	-16 000	-1 306 154	-1 330 435	-24 281	1,9%
Palvelujen ostot	-421 903	-456 977	0	-456 977	-472 989	-16 012	3,5%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-460 498	-509 500	0	-509 500	-417 569	91 931	-18,0%
Muut toimintamenot	-69 678	-56 161	0	-56 161	-87 542	-31 381	55,9%
Toimintamenot	-2 254 032	-2 312 792	-16 000	-2 328 792	-2 308 535	20 257	-0,9%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-93 838</i>	<i>-61 961</i>	<i>0</i>	<i>-61 961</i>	<i>-104 820</i>	<i>-42 859</i>	<i>69,2%</i>
Toimintakate	-229 425	-549 113	-16 000	-565 113	-516 482	48 631	-8,6%
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 548 537</i>	<i>1 679 109</i>	<i>0</i>	<i>1 679 109</i>	<i>1 608 459</i>	<i>-70 650</i>	<i>-4,2%</i>
Poistot ja arvonalentumiset	-5 022	-3 348	0	-3 348	-3 348	0	0,0%
Muut laskennalliset kustannukset	423 926		0		542 217	542 217	
Tehtävän kokonaiskustannukset	189 479	-552 461	-16 000	-568 461	22 387	590 848	-103,9%

TOIMIELIN: kunnanhallitus
TOIMIALA: maankäyttö ja kaavoitus
TILIVELVOLLINEN: kunnanjohtaja ja tekninen johtaja

Toimiala sisältää kunnan maankäytön ja kaavoituksen määrärahat.

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Maakäytön ja kaavoituksen toimiala vastaa kunnan maankäytön periaatteiden mukaisesta maankäytön suunnittelun koordinoinnista sekä kaavoituksen ohjauksesta ja toimeenpanosta sekä muista maankäytön tuen toiminnoista.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN TOTEUTUMINEN

Vuoden 2023 aikana kunnassa oli vireillä noin 16 kaavahanketta, joista valmistui vuoden aikana kuusi (6). Kunnassa käytiin myös läpi erilaisia maankäytön kehittämisen asioista, kuten keskustan ranta-alueiden kehittämistä. Lisäksi kunta teetti edullisuusvyöhykeselvityksen, jonka tarkoituksena on tukea päätöksenteossa loma-asuntojen käyttötarkoitusten muutosten lupaprosessia.

Kunnassa aloitti vuoden 2022 lopulla maapoliittinen työryhmä, jossa on edustettuna kunnan luottamushenkilöjohto sekä johtavat viranhaltijat ja maankäytön kehittämisen parissa työskentelevät viranhaltijat/työntekijät. Maapoliittisen työryhmän tehtävänä on suunnitella ja valmistella maapolitiikan keskeisiä linjauksia ja tulevaisuuden suunnitelmia.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA

Ei keskeisiä muutoksia vuonna 2023.

MERKITTÄVÄT POIKKEAMAT TALOUSARVIOSSA

Ei keskeisiä muutoksia. Toimintakulut ylittyivät, koska tehtyä edullisuusvyöhykeseelvitystä ei ollut budjetoitu. Toisaalta myös toimintatuotot ylittyivät merkittävästi maanomistajilta perittyjen kaavoituskustannusten ansiosta.

Kuntastrategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviota-voite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Kankaanmaan uuden alueen asemakaava	Vähintään luonnosvaihe käsiteltynä K/E		Ei toteutunut. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 13.9. – 20.10.2023. Pohjakartta on valmisteilla ja liito-oravaselvitys tilattu. Kaavan muutossuunnittelua ei ole vielä tilattu.
	Positiivinen muutovirta	Harhalan koulun asemakaava	Vähintään ehdotusvaihe käsiteltynä K/E		Toteutunut osittain. Kaavaluonnos oli nähtävillä 11.10. – 10.11.2023. Kaavaehdotus odottaa viranomaisten edellyttämien selvitysten valmistamista.
	Monipuolisten asu- misratkaisujen ja – ympäristöjen edistäminen	Onkkaalan alueen rantojen käytön selvittäminen maan-	Onkkaalan alueen rantojen käytön selvittäminen maan-	Selvitystyö on tehty K/E	

		käytön kehittämisen näkökulmasta.			(mm. venepaikat ja entinen sahan alue) ja käsittelyä jatketaan edelleen vuoden 2024 aikana.
	Monipuolisten asu- misratkaisujen ja – ympäristöjen edis- täminen	Luopioisten Keskkitien alu- een asemakaa- van muutos.	Vähintään eh- dotusvaihe kä- siteltynä K/E		Toteutunut osittain. Kaavaluonnos oli nähtävillä 11.10. – 10.11.2023. Kaavaehdotus on nähtävillä 31.1. – 1.3.2024.

Tuloslaskelma, ulkoiset

Maankäyttö ja kaa- voitus	TP 2022	TA 2023	TA-muu- tokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	6 238	93		93	19 581	19 488	20 955,0 %
Maksutuotot	6 238				19 451	19 451	
Tuet ja avustukset		93		93	130	37	39,9 %
TOIMINTAKULUT	-85 814	-119 506	-1 000	-120 506	-141 303	-20 797	17,3 %
Henkilöstökulut	-39 094	-54 706	-1 000	-55 706	-57 258	-1 551	2,8 %
Palvelujen ostot	-45 843	-63 000		-63 000	-82 465	-19 465	30,9 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26	-800		-800	-105	695	-86,9 %
Muut toimintakulut	-852	-1 000		-1 000	-1 475	-475	47,5 %
TOIMINTAKATE	-79 576	-119 413	-1 000	-120 413	-121 722	-1 308	1,1 %

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Maankäyttö ja kaavoitus	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama- %
Maksutulot	6 238		0		19 451	19 451	
Tuet ja avustukset		93	0	93	130	37	39,89%
Toimintatulot	6 238	93	0	93	19 581	19 488	20954,99%
<i>josta sisäiset</i>							
Henkilöstömenot	-39 094	-54 706	-1 000	-55 706	-57 258	-1 551	2,78%
Palvelujen ostot	-53 251	-63 651	0	-63 651	-87 102	-23 451	36,84%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-26	-800	0	-800	-105	695	-86,88%
Muut toimintamenot	-3 681	-2 941	0	-2 941	-7 945	-5 004	170,15%
Toimintamenot	-96 052	-122 098	-1 000	-123 098	-152 410	-29 311	23,81%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-10 238</i>	<i>-2 592</i>	<i>0</i>	<i>-2 592</i>	<i>-11 107</i>	<i>-8 515</i>	<i>328,50%</i>
Toimintakate	-89 814	-122 005	-1 000	-123 005	-132 829	-9 823	7,99%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-10 238</i>	<i>-2 592</i>	<i>0</i>	<i>-2 592</i>	<i>-11 107</i>	<i>-8 515</i>	<i>328,50%</i>
Muut laskennalliset kustannukset			0		-2 120	-2 120	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-89 814	-122 005	-1 000	-123 005	-134 948	-11 943	9,71%

TOIMIELIN:	kunnanhallitus
TOIMIALA:	sosiaali- ja terveystoimet
TILIVELVOLLINEN:	kunnanjohtaja

Vuodesta 2023 alkaen pälkänäläisten sote- ja pelastuspalvelut on tuottanut Pirkanmaan hyvinvointialue luokkaan ottamatta ympäristöterveydenhuollon palveluita, jotka Tampereen kaupunki järjestää yhteistoiminta-alueen vastuukuntana. Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Tampereen ja Pälkäneen lisäksi Orivesi, Kangasala, Valkeakoski, Urjala ja Akaa. Kunnan järjestämistä palveluista tuottaa Pihlajalinna Lääkärikeskus Oy.

Pälkäneen kunnanvaltuusto myönsi (24.10.2023 § 50) 283 000 euroon lisämäärärahan ennen vuotta 2023 aiheutuneisiin sote-menoihin liittyen koskien Kangasalan ja Pälkäneen yhteistoiminta-alueita. Kangasalan kaupungille oli vielä aiheutunut sote-palveluihin liittyviä lisäkustannuksia sekä lähetetty vanhoja ostolaskuja, jotka siis koskivat vuotta 2022 ja kuuluivat siten kuntien maksettaviksi. Lisäkustannuksista sosiaalitoimen osuus oli noin 163 000 euroa, kehitysvammahuollon noin 55 000 euroa ja terveystoimien noin 64 000 euroa. Kunnanvaltuusto joutui myöntämään lisämäärärahan, koska vuoden 2023 talousarviossa ei ollut varauduttu muihin kuin ympäristöterveydenhuollon kuluihin, koska sosiaali- ja terveystoimet siirtyivät kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen.

Ulkoisen tuloslaskelma

Sosiaali- ja terveystoimet	TP 2022	TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama- %
TOIMINTATUOTOT	409 779				114 476		
Myyntituotot	108 916				108 694		
Tuet ja avustukset	300 864				539		
Muut toimintatuotot					5 243		

TOIMINTAKULUT	-27 781 596	-162 756	-283 000	-445 756	-519 348	73 592	16,5 %
Henkilöstökulut	-399 582	-3 508		-3 508	-5 609	2 102	59,9 %
Palvelujen ostot	-27 273 098	-159 248	-283 000	-442 248	-406 664	-35 584	-8,0 %
Avustukset	-108 916						72,9 %
Muut toimintakulut					-107 075		
TOIMINTAKATE	-27 371 817	-162 756	-283 000	-445 756	-404 871	-40 884	-9,2 %

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

TOIMIELIN: elinvoimalautakunta
TOIMIALA: elinvoimapalvelut
TILIVELVOLLINEN: elinvoimajohtaja

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Elinvoimapalveluiden toimiala sisältää elinkeinopalveluiden kokonaisuuden, joka vastaa yrityspalveluista, kunta- ja tonttimarkkinoinnista, matkailusta ja joukkoliikennepalveluista. Lisäksi toimiala sisältää työllisyyspalveluiden kokonaisuuden.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN TOTEUTUMINEN

Vuonna 2023 elinvoimapalveluissa toteutettiin kunta- ja tonttimarkkinointia mm. osallistamalla messutapahumiin, järjestämällä tonttipäivä ja tonttikampanja, julkaisemalla kuntavideo ja kesäesite. Tonttimarkkinoinnissa vahvistettiin kotipätkäneeltä.fi sivujen löydettävyyttä. Yrityksille tarjottiin yritysneuvontaa niin aloittaville yrittäjille kuin toimiville. Yrittäjien ja kunnan välinen vuoropuhelu on tiivistä ja avointa. Syksyllä 2023 otettiin käyttöön uutiskirjeen lähettämiseen työväline, joka parantaa tiedottamista edelleen. Matkailun kehittämistoimenpiteenä on osallistuttu kolmen kunnan yhteiseen hankkeeseen.

Vuoden aikana toteutettiin esiselvitys joukkoliikenteen kehittämistä varten. Kehittämistoimenpiteissä esiin nousivat Luopioisten ja Onkkaalan välinen palveluliikenne sekä Tampereelle suuntautuva liikenne.

Pätkäneen työttömyysprosentti on matala ja se aiheuttaa työnantajille haasteita löytää työntekijöitä. Tavoitteena oli käynnistää hanketoimintaa, joka parantaa työvoimansaannin edellytyksiä. Rahoituspäätöstä ei ole vielä saatu, mutta hanketoiminta käynnistyy vuoden 2024 aikana. Vuonna 2023 on käynnissä ollut TE-palvelut 2024-uudistus, jonka valmistelu jatkuu edelleen vuonna 2024.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA

Elinkeinopalveluille rekrytoitiin markkinointi- ja viestintäkoordinaattori. Resurssi on mahdollistanut kunta-markkinoinnin paremman suunnitelmallisuuden ja toteuttamisen. Kunnan näkyvä viestintä esimerkiksi tiedotteiden ja sosiaalisen median kautta on lisääntynyt ja tuonut tätä kautta kuntaa lähemmäksi kuntalaisia. Työllisyyspalveluissa kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen siirtyi hyvinvointialueelle. Palvelut toimivat Kostiakeskuksessa, yhteistyössä kunnan työllisyshoidon palveluiden kanssa.

MERKITTÄVÄT POIKKEAMAT TALOUSARVIOSSA

Työllisyyspalveluissa säästöä syntyi Pälkäneen hyvän työllisyystilanteen takia. Talousarviossa oli varauduttu isompiin työmarkkinatukimaksuihin kuin mitä toteutui, lisäksi palkkatuettujen työntekijöiden määrä oli ennakoitua pienempi. Hanketoiminnan aloituksen siirtyminen seuraavalle vuodelle aiheutti osaltaan kustannusten toteutumatta jäämisen.

TOIMINNAN TUNNUSLUVUT

Mittari	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Ulkoiset toimintamenot/ asukas	126	148	157	139

Kuntastrategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	Toteutumisen	Komentointi
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Hyvinvointialue muutoksen jälkeen työllisyydenhoidon palveluiden uudelleen aseointi	Luotu toimintamalli hyvinvointialueen kanssa K/E		Toimintamalli on luotu ja tuottaa palveluita.
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Yritys- ja yhteisötoiminnan edellytysten parantaminen	Elinvoimapalvelut edistävät positiivista yrittäjyyden ilmapiiriä	Yrittäjien antama arvosana vähintään tasolla 8 (kunnan oma yrittäjäkysely)		Yrittäjäkysely toteutettu. Yrittäjien antama arvosana 8.
		Yritysten työvoimansaannin edellytysten parantaminen	Yhteishankkeen toteutuminen K/E ja siihen osallistuvien työnantajien määrä		Hanke ei käynnistynyt. Tavoitteena saada käyntiin vuoden 2024 aikana.
	Positiivinen muuttovirta	Kunnan näkyvyyden ja posi-	Nettomuutto positiivinen (kuntaan muuttaa		Kuntien välinen nettomuutto

KESTÄVÄ KEHITYS: Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.		tiivisen kuntailmeen lisääminen	enemmän asukkaita kuin muuttaa pois)		vuonna 2023 negatiivinen (-12).
	Kunta kuu-lee ja osallistaa kuntalaisia	Elinkeinopalvelut kutsuvat koolle kylien kumppanuuspöydän ja järjestää yhdessä yrittäjähdistysten kanssa yrittäjien säännöllisiä tapaamisia	Järjestettyjen tilaisuuksien määrä		Vuoden 2023 aikana on järjestetty suunnitellut yrittäjätilaisuudet sekä kylien yhteistapaamiset. Tilaisuuksia yhteensä 11 kappaletta.

Tuloslaskelma, ulkoiset

Elinvoimapalvelut	*TP 2022	TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	157 277	131 886		131 886	166 072	34 187	25,9 %
Myyntituotot	102 624	15 100		15 100	18 413	3 313	21,9 %
Maksutuotot	-2 739						
Tuet ja avustukset	47 398	116 786		116 786	141 660	24 874	21,3 %
Muut toimintatuotot	9 995				5 999	5 999	
TOIMINTAKULUT	-565 833	-999 000	-7 000	-1 006 000	-882 242	123 758	-12,3 %
Henkilöstökulut	-264 430	-529 825	-7 000	-536 826	-467 457	69 368	-12,9 %
Palvelujen ostot	-233 654	-233 904		-233 904	-230 396	3 508	-1,5 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-9 486	-25 350		-25 350	-22 786	2 564	-10,1 %
Avustukset	-49 890	-158 000		-158 000	-130 538	27 462	-17,4 %
Muut toimintakulut	-8 372	-51 920		-51 920	-31 065	20 855	-40,2 %
TOIMINTAKATE	-408 555	-867 114	-7 000	-874 114	-716 170	157 944	-18,1 %

*TP 2022 –luvut muutettu TA2023 organisaatorakennetta vastaaviksi.

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Elinvoimapaalvelut	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama- %
Myyntitulot	21 552	15 100	0	15 100	18 413	3 313	21,94%
Maksutulot	-27		0			0	
Tuet ja avustukset	177 308	116 786	0	116 786	141 660	24 874	21,30%
Muut toimintatulot	9 773		0		5 999	5 999	
Toimintatulot	208 606	131 886	0	131 886	166 072	34 187	25,92%
Henkilöstömenot	-478 928	-529 825	-7 000	-536 826	-467 457	69 368	-12,92%
Palvelujen ostot	-206 307	-237 161	0	-237 161	-235 594	1 567	-0,66%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-30 608	-25 350	0	-25 350	-22 786	2 564	-10,11%
Avustukset	-120 517	-158 000	0	-158 000	-130 538	27 462	-17,38%
Muut toimintamenot	-33 616	-73 130	0	-73 130	-72 676	454	-0,62%
Toimintamenot	-869 976	-1 023 467	-7 000	-1 030 467	-929 052	101 415	-9,84%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-12 209</i>	<i>-24 467</i>	<i>0</i>	<i>-24 467</i>	<i>-46 809</i>	<i>-22 342</i>	<i>91,32%</i>
Toimintakate	-661 370	-891 581	-7 000	-898 581	-762 979	135 602	-15,09%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-12 209</i>	<i>-24 467</i>	<i>0</i>	<i>-24 467</i>	<i>-46 809</i>	<i>-22 342</i>	<i>91,32%</i>
Muut laskennalliset kustannukset	-25 764		0		-56 361	-56 361	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-687 134	-891 581	-7 000	-898 581	-819 340	79 240	-8,82%

TOIMIELIN: sivistyslautakunta
TOIMIALA: sivistyspalvelut
TILIVELVOLLINEN: sivistysjohtaja

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Sivistyspalveluiden toimialaan kuuluu kasvatus- ja opetuspalveluiden kokonaisuus: varhaiskasvatus, esiopetus, perusopetus, lukiokoulutus sekä vapaa sivistystyö. Näiden lisäksi toimialaan kuuluvat kirjasto-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön koordinointi. Kansalaisopistopalvelut ostetaan Valkeakoski-opistolta.

Kaikille lapsille taataan kasvatukselliset, opetukselliset ja sivistykselliset perusoikeudet. Kaikessa toiminnassa painotetaan lasten ja nuorten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin merkitystä tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksenä.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN TOTEUTUMINEN

Painopisteenä vuonna 2023 oli kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen monipuolisten, laadukaiden ja houkuttelevien palveluiden avulla. Erityisesti painotettiin lähiluonnon hyvinvointia, terveyttä ja oppimista tukevien vaikutusten hyödyntämistä luontolähtöistä toimintaa sekä luonnon virkistyskäytön mahdollisuuksia ja saavutettavuutta lisäämällä. Kostian esiopetuksen Metsäeskari-toiminta alkaa vakiintua Syrjänharjun kodan toimintaympäristöön. Kostian koululla aloitti toimintansa luontopainotteinen ykkösluokka. Pa-

kanrantaan valmistui esteetön lähiliikunta- ja virkistysreitti. Kunta oli mukana Pälkäne-portaiden rakennushankkeessa. Portaat vihittiin käyttöön elokuussa 2023. Liikuntapalveluissa otettiin käyttöön sovellus, jonka avulla pystytään jakamaan ajantasainen tieto latujen kunnosta. Sovelluksen avulla pystytään jakamaan aiempaa laajemmin tietoa virkistys- ja liikuntapaikoista, mikä parantaa palveluiden saavutettavuutta. Kunnan testamentti- ja perintövarallisuudella on pystytty merkittävästi lisäämään ikäihmisten liikunta- ja harrastusmahdollisuuksia. Toimintaa on koordinoitunut varoilla palkattu terveystoimintakoordinaattori elokuusta 2023 alkaen.

Kasvatus- ja opetustoimessa sekä nuorisopalveluissa painotetaan lasten ja nuorten hyvinvointitaitoja, erityisesti tunne- ja vuorovaikutustaitoja, mielen hyvinvointia sekä ehkäisevää päihdetyötä. Lukuvuoden 2023–2024 hyvinvointiteemana kaikilla kouluilla on hyvinvointia luonnosta. Lukuvuoden alussa aloitettiin myös hyvinvointitaitojen systemaattinen opettaminen, kun tuntijaon muutoksen myötä opetusohjelmaan tuli hyvinvointitaidot -niminen oppimiskokonaisuus.

Hanketoiminta ja hankkeiden kautta saatava valtion erillisrahoitus kehittämistyöhön ovat keskeisessä roolissa sivistyspalveluiden kaikilla sektoreilla. Hankerahoitusta tuli haettavaksi selvästi aiempaa vähemmän. Hankerahoituksia haetaan aktiivisesti. Hankerahoitusta on tällä hetkellä muun muassa koulujen kerhotoimintaan, koronavaikutusten tasoittamiseen, lukutaidon tukemiseen sekä koulunuorisotyöhön.

Talousarvion toiminnallisiin tavoitteisiin kuulunut Onkkaalan alueen koulu- ja päiväkotikiinteistöjen selvitystyö saatiin valmiiksi. Selvitystyön pohjalta kunnanvaltuusto päätti varata vuoden 2024 talousarvioon määrärahan uuden koulukiinteistön suunnittelua varten.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA

Vuoden 2023 alusta alkaen oppilashuollon koulupsykologi- ja koulukuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhoidon palvelut siirtyivät hyvinvointialueen järjestettäväksi. Hyvinvointialueen yhdys-/rajapinnan saaminen toimivaksi ja aktiivinen vaikuttaminen sosiaali- ja terveystoimintapalveluiden järjestämiseen olivat vuoden 2023 keskeisiä tehtäviä sivistyspalveluiden toimialalla. Vuoden aikana selkiytyivät yhteistyöryhmät. Pirha on kutsunut kuntia aktiivisesti yhteistyökokouksiin. Resurssit säilyivät entisellään, kouluterveydenhoidon osalta hiekan paranivat vuoden 2023 aikana.

Yhteisöllisen oppilashuoltotyön ja nuorisotyön merkitys korostuvat lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyössä. Nuorisotyötä vahvistettiin uuden nuorisotyöntekijän palkkauksella. Lisäresurssi mahdollistaa esimerkiksi katunuorisotyön. Lisäksi saatiin hankerahoituksella palkattua koulunuorityöntekijä lukuvoodeksi 2023–2024.

Työvoimapula näkyy sekä kasvatus- että opetustoimessa. Varhaiskasvatuksen opettajia sekä perusopetuksen erityisopetuksen ammattilaisia ei ole saatu rekrytoitua kaikkiin avoinna oleviin tehtäviin. Sijaisten saaminen on myös ollut haastavaa.

MERKITTÄVÄT POIKKEAMAT TALOUSARVIOSSA

Henkilöstökulut ylittyivät lähes 300 000 eurolla. Henkilöstökulujen ylityksen syinä ovat sairauspoissaolot sekä hankkeet, joiden henkilöstökuluja (n. 89 000 €) ei ole menoissa määrärahavarauksena. Lisäksi vuoden aikana

on tullut ennakoimattomia, välttämättömiä avustajatarpeita erityisesti varhaiskasvatukseen. Iltapäivätoimintaan on syksyn aikana lisätty henkilöstöresurssia, koska lapsimäärä on kasvanut.

Noin 100 000 euroa henkilöstökuluista katetaan hankeavustuksista, mikä pienentää henkilöstökulujen nettoilystä. Myös muilta kunnilta laskutettavista vieraskuntalaisten oppilaiden avustajapalveluista kertyi lähes 100 000 € myyntituottoa, mikä myös pienentää henkilöstökulujen nettoilystä. Näistä huolimatta henkilöstökulujen määrärahavaraus vuodelle 2023 oli liian pieni. (Henkilöstökulujen budjetti vain n. 50 000 €/ 0,7 % enemmän kuin TP2022).

Koulukuljetuksiin varatut määrärahat alittuivat noin 66 000 eurolla. Kuljetusreitteihin ja -kustannuksiin saattaa tulla suuriakin poikkeamia yksittäisten oppilaiden muuttuneiden kuljetustarpeiden myötä. Tarvikkeisiin ja tavaroihin varatuista määrärahoista säästyivät noin 95 000 euroa, josta suurin yksittäinen osuus tuli oppikirjarahjoista, joista jäi käyttämättä 37 000 euroa. Tästä lukion osuus on lähes 20 000 euroa. Oppivelvollisuuden laajentamisen takia lukiolaisten oppikirjoihin varauduttiin aiempaa huomattavasti suuremmalla summalla jo edellisvuonna, mikä pienensi vuoden 2023 hankintatarvetta enemmän kuin osattiin ennakoida.

Toimintatuotot ylittyivät lähes 190 000 euroa. Myyntituotot ylittyivät lähes 70 000 euroa, mikä johtui edellä mainituista avustajapalveluiden laskutuksista muilta kunnilta. Tuet ja avustukset arvioitiin talousarvioon varovaisesti, koska tiedossa on valtiovallan linjaus hanketoiminnan ja -rahoituksen vähentämisestä. Hankeavustuksia haettiin ja saatiin suurehko määrä. Hankkeista osa jatkuu vuonna 2024, jolloin käyttämätön osa avustusrahasta on siirretty vuodelle 2024. Tämä pienensi lopullista toimintatuottojen kertymää tilikaudella 2023.

TOIMINNAN TUNNUSLUVUT

Mittari	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023
Ulkoiset toimintamenot/ asukas	1 492	1 621	1 618	1 687

Toiminnalliset tavoitteet – perusopetus, lukiokoulutus ja vapaa sivistystyö

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Hyvinvointitaidot -oppimiskokonaisuus opetussuunnitelmaan ja tuntijakoon	Tuntijaon muutos tehty, opetussuunnitelma hyvinvointitaito -kokonaisuuteen tehty; opetus alkaa elokuussa 2023		Tuntijaon muutos tehtiin, sivla hyväksyi opetussuunnitelman 12.6.; opetus alkoi elokuussa 2023.

<i>voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	luontopainotteisen toiminnan lisääminen ja vakiinnuttaminen osaksi perusopetusta	Ulko-opetuspäivien määrä; luontopainotteinen ryhmä Kostian yksikössä lukuvuoden 2023–2024 alusta		Luontopainotteinen ryhmä, ”metsäykköset”, aloitti Kostialla elokuussa 2023.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Palveluiden ja resurssien kohdentaminen palvelutarpeen mukaan. Pienenevät oppilasmäärät huomioidaan resurssien jaossa.	Tilastot: oppitunnit/oppilas (tuntikehys); erityisopetustunnit/oppilas; oppilaita/opettaja; oppilaita/ohjaaja		Lukuvuoden 23–24 tuntikehyspäätöksessä ja ohjaajaresurssin jaossa huomioitu.

Varhaiskasvatus

Luontotoiminnan kehittäminen Pälkäneen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa oli yksi tärkeimmistä kehityskohteista vuonna 2023. Metsäeskeri -toiminta aloitettiin syksyllä 2022 Haanloukkaan tiloissa. Tavoitteena oli saada toimintaa varten kota Syrjänharjun maastoon niin, että se voitiin ottaa käyttöön loppuvuodesta 2022. Kota valmistui 9.1.2023 ja näin toiminta pääsi täyteen vauhtiin. Profiloituminen luontotoiminnan vahvaksi osaajaksi ja aktiiviseksi hyödyntäjäksi palvelutuotannossa tulee olemaan myös uuden kuntastrategian mukainen elinvoima- ja vetovoimatekijä koko sivistyspalveluissa. Luontotoiminta edistää elinvoiman lisäksi uuden kuntastrategian kahta muutakin kärkiteemaa: hyvinvointia ja kestävä kehitystä.

Asiakastytyväisyys- ja palvelukykykysely toteutettiin vuoden 2023 lopussa. Kysymykset kohdentuivat varhaiskasvatuksen laatuksiterieihin. Kyselyn tulokset noudattavat paljolti samaa kaavaa kuin vuoden 2021 tuloksetkin. Vastausten keskiarvoksi saatiin 4,5 kun se edellisellä kerralla oli 4,6 (asteikko 1–5).

Uuden varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta laadittu Pälkäneen kunnan oma varhaiskasvatussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8.2022. Muutoksen takana on varhaiskasvatuslain muutokset, jotka tarkoittavat mm. lapselle järjestettävää tukea. Uuden suunnitelman mukaisen toiminnan kehittäminen oli varhaiskasvatuksen tärkein tavoite vuonna 2023. Toiminnan kehittämistä varten on hankeavustusta 41 600 euroa. Hankkeen tarkoituksena oli antaa henkilökunnalle konsultaatiota ja koulutusta uuden lain mukaisen tuen järjestämisessä. Hankkeessa toimi vuoden 2023 toukokuun loppuun saakka kiertävä erityisopettaja, joka konsultoi lapsiryhmien henkilökuntaa tukeen liittyvissä asioissa. Hankkeen puitteissa henkilökunnalle järjestettiin kasvattajakahviloita ja koulutustilaisuuksia. Teemat nostettiin näihin tilaisuuksiin varhaiskasvatussuunnitelmasta ja henkilökunnalta nousseista asioista. Loppuvuodelle 2023 ei enää saatu rekrytoitua henkilöä hankkeeseen. Sen sijaan järjestettiin Nepsy- koulutusta ja seksuaalikasvatuskoulutusta.

Kelpoisen henkilökunnan, sijaisten ja vakituisten saaminen oli menneenä vuonna hyvin haastavaa ja mm. varhaiskasvatuksen opettaja- ja erityisopettaja -rekrytoinneissa emme saaneet yhtään kelpoista hakijaa. Varhaiskasvatuksen henkilöstöllä oli paljon poissaoloja. Sijaisia jouduttiin palkkaamaan paljon. Myös avustajia jouduimme ottamaan suunniteltua enemmän haastavien lasten vuoksi. Henkilöstömenot ylittyivät 170 000 euroa.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakia (1503/2016) muutettiin 1.3.2023 siten, että asiakasmaksuja alennettiin korottamalla maksujen perusteena olevia tuloarvoja 33 prosenttia. Tämä tarkoitti sitä, että varhaiskasvatuksen asiakasmaksukertymä aleni 80 000 euroa vuositasolla. Perheiden asiakasmaksut alenivat tuntuvasti. Asiakasmaksujen alenema huomioitiin talousarvioon lisämäärärahalta.

Alle kolmivuotiaiden lasten osuus varhaiskasvatuksessa oli selkeässä nousussa. Suuntauksen jatkumiseen talousarviossa varauduttiin pienellä lisäryhmällä (+100 000 €) Lumpeennupun päiväkotiin. Tämä toteutui. Vuoden 2023 lopussa varhaiskasvatuksen piirissä oli lapsia 232 (esiopetus mukana). Näistä 1–3-vuotiaita oli 102 lasta (0–2-vuotiaita 52).

Esiopetus

Syksyllä 2023 aloittavia esioppilaita oli 44 (syksyllä 2022 64 lasta). Esiopetusryhmät 2023: Kostian esiopetus, Luopioisten esiopetus ja luontotoiminnan Metsätähdet. Esiopetusta annetaan 700 h/lukuvuosi.

Kaksivuotinen esiopetuskokeilu alkoi 1.8. 2021 ja päättyi keväällä 2024 Pälkäneen kunnan varhaiskasvatuksessa. Kaksivuotisia esiopetusryhmiä aloitti Viirikukon päiväkodissa 16 lasta ja Luopioisten esiopetuksen yhteydessä 9 lasta. Kaksivuotisella esiopetuskokeilulla on oma opetussuunnitelmansa. Luontopainoittainen esiopetus sai oman kotansa 9.1.2023. Tämän jälkeen ko. esiopetustoimintaa on ollut yksinomaan siellä. Luontotoimintaa tullaan jatkossakin kehittämään. Tavoitteena saada esiopetuksesta kouluun jatkuva metsäpolku.

Toiminnalliset tavoitteet – varhaiskasvatus ja esiopetus

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotaavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittämisen eri ikäryhmät huomioiden	Luontotoiminnan aloittaminen ja sen juurruttaminen.	Luontotoiminta aloitettu ja suunnitelma jatkumisesta tehty		Kota valmistui vuoden alussa ja toimintaa ja oppimisympäristöä on kehitetty. Myös suunnitelmia toiminnan jatkumoksi on tehty.
		Tapahtumia ja projekteja perheille, joissa voida olla mukana	Järjestettyjen tapahtumien/projektien määrä ja niistä saatu palaute		Erilaisia tilaisuuksia on järjestetty mm. lasten näyttelyt.

		myös isovanhemmat. Isovanhempien päivät (isänpäiviä, äitienpäivä).			
	Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi	Henkilökunnan poissaolot vähenivät työmotivaatiota ja työsäjäksamista tukemalla, esim. yhteisöllisyyttä vahvistamalla ja yhteisiä toimintatapoja selkeyttämällä	Poissaolojen tilastot		Työhyvinvoinnillisia tilaisuuksia on suunniteltu/pidetty. Toukokuussa henkilökunnan illanvietto Kangasala-talossa hyvän ruuan ja elokuvan merkeissä.

Kirjastopalvelut

Kunnalla on pääkirjasto Onkkaalassa, lähikirjasto Luopioisissa ja lainausasemat Aitoossa, Laitikkalassa ja Sappeessa. Kirjastoautopalveluita ostamme Hämeenlinnan kaupungilta. Pälkäneen kirjasto kuuluu Pirkanmaan kirjastojen PIKI-yhteisjärjestelmään.

2022	Pälkäne	Maaseutumaiset kunnat	Koko maa
Kirjaston palkkaamat htv:t / 1000 asukasta	0,67	0,82	0,68
Kokonaislainaus / asukasluku	16,13	13,43	14,58
Toimintakulut / kokonaislainaus	3,47	5,33	4,25
Toimintakulut / asukas	56,01	71,63	61,9
Henkilöstökulut / asukas	28,58	35,28	30,85

Hankkeet

Etelä-Pirkanmaan kirjastot tekivät syksyllä 2023 avustushakemuksen yhteiseksi hankkeeksi ”Yhteisiä pitkos-puita demokratiatyöhön – arjen kokeiluja Etelä-Pirkanmaan kirjastoissa”.

Käyttötilastoja:

Toimipaikka	Lainat 2022	Lainat 2023	Lainat /aukiolotunnit 2023	Fyysiset käynnit 2023 yhteensä ja käynnit / aukiolotunti
Pääkirjasto	85 206	83 838	48,2/palvelutunti	48 925 ja 28,1/palvelutunti
Luopioinen	14 658	16 966	34,3/palvelutunti	13 503 ja 27,3/palvelutunti
Aitoo	2 606	1 919	10,8	3 017 ja 16,9
Laitikkala	617	523	5,4	249 ja 2,6

Sappee	579	459	5,4	226 ja 2,6
Kirjastoauton pysäkki	Kuohijoki 206	Kuohijoki 282	Kuohijoki 40,3	Kuohijoki 70 ja 10
	103 872 + 38 kaukolainaa = 103 910	103 987 + 34 kaukolainaa = 104 021		65 990

Lisäksi Pälkäneen laskennallinen osuus PIKI-kirjastojen yhteisten e-kirjojen lainoista oli 2 491. Pälkäneen osuus e-lehtien käyttökerroista oli 5 663 ja e-kuvatallenteiden käyttökerroista 478.

Toiminnalliset tavoitteet - kirjastopalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	To-teutu-minen	Kommentointi
HYVIN-VOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalais-ten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Lainattavien liikunta- ja retkeilyvälineiden tarjoaminen, niiden osallistava hankinta	Välinehankinnan määrä ja välineiden käyttömäärä		Aiemmin hankittuja välineitä on saatu lainattaviksi ja uusia välineitä on hankittu äänestyksen perusteella. Niiden laittaminen lainattaviksi on kesken.
		Hyvinvointia tukevia, vaikuttamiseen tai terveyteen liittyviä tapahtumia	Tapahtumien ja osallistujien määrä		Kumppanien kanssa järjestettyjä tapahtumia oli kolme, osallistujia yhteensä 118. Yksi tapahtuma oli lisäksi tammikuussa 2024.
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittämisen eri ikäryhmät huomioiden	Koulun ja varhaiskasvatuksen tavoitteiden tukeminen	Koulun ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtyjen yhteistyösuunnitelmien noudattaminen		Koulun kanssa toteutamme. Varhaiskasvatuksen kanssa on tehty periaatesopimus yhteistyöstä.
		Neuvolayhteistyö: 2-vuotistarkastuksessa saatava lahjakortti, jolla saa kirjastosta kirjan	Lahjakorttikirjan noutomäärä		Lahjakorttejamme annetaan 2-vuotistarkastuksessa neuvolassa. Vuoden 2023 aikana on

					kirjastosta haettu 13 kirjaa.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Entistä tarkempi muovitettavien valinta kirjahankinnoissa	Muovitettavien kirjojen määrä vähenee		Käytössä oleva uusi hankintatapa mahdollistaa muovitettavien valinnan. Sopimustoimittajilta tilatuista kirjoista 8,8 % (244 kpl) oli muovittamattomia.

Toiminnalliset tavoitteet - kulttuuripalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentti
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Kulttuurikasvatusohjelman uudistaminen	Uudistettu Kulttuuripolku käytössä Pälkäneen perusopetuksessa		Ohjelma valmis. Tullee osaksi kulttuurisuunnitelmaa.
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Lukureseptin käyttöönotto yhteistyössä neuvolan kanssa	Annettujen lukureseptien määrä		360 lukureseptiä jaettu.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla.</i>	Kunta kuulee ja osallistaa kuntalaisia	Kulttuurisuunnitelman laatiminen. Kulttuurisuunnitelma laaditaan yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Suunnitelmassa kartoitetaan kunnan kulttuurin nykytila ja asetetaan tavoitteet laajapohjaiselle ja yhteistyöhön nojaavalle kulttuurityölle.	Kulttuurisuunnitelma valmis K/E		Suunnitelma valmistuu 04-05/2024

Toiminnalliset tavoitteet - liikuntapalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	To- teutu- -mi- nen	Kommentointi
HYVIN- VOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivi- sia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Luontoliikunnan edistäminen kohteita kunnostamalla ja varustamalla sekä opasteita lisäämällä; esim. Mallasniemi	Uusittujen kohteiden ja uusien opasteiden määrä		Mallasniemen kehittämissuunnitelma toteutetaan myöhemmin, kun alueen käyttösopimukset saadaan kuntoon.
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Matalan kynnyksen lähiliikuntapaikkojen rakentaminen: esteettömät ulkoilureitit, Onkkaalan urheilukentän ajanmukaistamisen suunnittelu	Esteettömät reitit rakennettu; suunnitelma tehty		Pakanrannan rantareitti valmistui. Luopioisten reitin toteutus siirtyi vuodelle 2024. Urheilukentän hankesuunnitelma valmistuu v. 2024.
	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Liikunta- ja luontopaikat kartalla ja ajantasainen tilanne –sovelluksen käyttöönotto	Sovellus käytössä		Sovellus otettu käyttöön.
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	liikuntaneuvonnan palvelupolun ja hyvinvointialueen rajapinnan selkeyttäminen	Liikuntaneuvontapalvelu kuvattu kunnan verkkosivulle ja palvelu kuntalaisten käytössä		Liikuntaneuvonnan yhteistyö aloitettiin Pirhan/ Kangasalan tk:n kanssa. Liikuntaneuvontapalvelu on kuvattu verkkosivulla. Terveyslääkärinäyttökuntakoordinaattori rekrytoitiin.

Toiminnalliset tavoitteet - nuorisopalvelut

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Luontoa hyödyntävän toiminnan lisääminen nuorisopalveluissa	Luontoa hyödyntävässä toiminnassa tavoitettujen nuorten määrä (nuorisotyön perussuunnitelman tilastot + nuoDo)		Ulkotapahtumat 2 kpl, kesällä brunseja 3kpl, tavoitetut nuoret 160 hlö, nuorten työpaja toimintaa luonnossa x4 tavoitetut nuoret 20 hlö
	Hyvinvointia tukevien palveluiden kehittäminen eri ikäryhmät huomioiden	Nuorten päihdeongelmien ennaltaehkäisy	Päihteitä käyttäneiden nuorten määrä edellistä kyselyä pienempiä/ kouluterveyskysely		Nuuskan, alkoholin, kannabiskokeiluiden, sähkötupakan ja nikotiinipussien käyttö lisääntynyt
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä tavalla.</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Nuorten hyvinvoinnin tukeminen ja syrjäytymisen ehkäisy katu- ja nuorisotyön menetelmin	Sosiaalisen vahvistumisen mittari; kohdattujen nuorten määrä; toiminnasta saatu palaute; nuorten työttömyystilasto		Sosiaalisen vahvistumisen mittari (SoVari) Pälkäneen nuorten työpajan arvio osallisuuden kohdalta 3,7/5, katupartiointia 4 kertaa vuonna 2023 kohdatut nuoret 120 hlö (oma tilasto), nuorten ohjausryhmässä seurattut työttömyystilastot 13.11.2023 6 hlö alle 25-vuotiaasta työtöntä (28.11.2022 5 hlö).

	Kunta kuu- lee ja osal- listaa kun- talaisia	Nuorisovaltuusto osallistaa nuoria vaikutuskanavan kautta.	Vastausten määrä kukkakiekuu.fi -si- vustolla		Nuorisovaltuusto mukana järjestä- mässä avointa Mitä sulle kuuluu -iltaa, illasta tiedotettu vaikuttamiskanavan kautta, vastauksia 20 kpl.
--	---	---	---	--	---

Tuloslaskelma, ulkoiset

Sivistyspalvelut	*TP 2022	TA 2023	TA-muu- tokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama- %
TOIMINTATUOTOT	1 113 027	1 022 683	-80 000	942 683	1 130 168	187 485	19,9 %
Myyntituotot	572 014	521 850		521 850	590 667	68 817	13,2 %
Maksutuotot	289 247	273 140	-80 000	193 140	218 079	24 939	12,9 %
Tuet ja avustukset	245 041	221 513		221 513	279 688	58 175	26,3 %
Muut toimintatuotot	6 725	6 180		6 180	41 735	35 555	575,3 %
TOIMINTAKULUT	-10 288 727	-10 278 839	-292 000	-10 570 839	-10 678 039	-107 199	1,0 %
Henkilöstökulut	-7 681 550	-7 644 407	-292 000	-7 936 407	-8 228 967	-292 560	3,7 %
Palvelujen ostot	-1 866 912	-1 884 732		-1 884 732	-1 846 541	38 192	-2,0 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-363 896	-390 930		-390 930	-295 344	95 586	-24,5 %
Avustukset	-267 814	-261 000		-261 000	-243 844	17 156	-6,6 %
Muut toimintakulut	-108 555	-97 770		-97 770	-63 343	34 427	-35,2 %
TOIMINTAKATE	-9 175 700	-9 256 156	-372 000	-9 628 156	-9 547 870	80 286	-0,8 %

*TP 2022 –luvut muutettu TA2023 organisaatorakennetta vastaaviksi.

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toiminta-
tuottojen ja –kulujen erotus eli toimintakate).

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Sivistyspalvelut	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama- %
Myyntitulot	572 512	521 850	0	521 850	591 164	69 314	13,28%
Maksutulot	289 247	273 140	-80 000	193 140	218 079	24 939	12,91%
Tuet ja avustukset	245 041	221 513	0	221 513	279 688	58 174	26,26%
Muut toimintatulot	6 725	6 180	0	6 180	41 735	35 555	575,32%
Toimintatulot	1 113 524	1 022 683	-80 000	942 683	1 130 666	187 983	19,94%
<i>josta sisäiset</i>	497		0		497	497	
Henkilöstömenot	-7 681 550	-7 644 407	-292 000	-7 936 407	-8 228 967	-292 560	3,69%
Palvelujen ostot	-3 540 386	-3 792 352	0	-3 792 352	-3 674 128	118 224	-3,12%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-363 896	-390 930	0	-390 930	-295 344	95 586	-24,45%
Avustukset	-267 814	-261 000	0	-261 000	-243 844	17 156	-6,57%
Muut toimintamenot	-1 857 822	-1 803 139	0	-1 803 139	-1 983 950	-180 811	10,03%
Toimintamenot	-13 711 468	-13 891 828	-292 000	-14 183 828	-14 426 234	-242 406	1,71%
<i>josta sisäiset</i>	-3 422 741	-3 612 989	0	-3 612 989	-3 748 195	-135 206	3,74%
Toimintakate	-12 597 943	-12 869 145	-372 000	-13 241 145	-13 295 568	-54 423	0,41%
<i>josta sisäiset</i>	-3 422 244	-3 612 989	0	-3 612 989	-3 747 698	-134 709	3,73%
Poistot ja arvonalentumiset	-4 611	-4 066	0	-4 066	-4 066	0	0,00%
Muut laskennalliset kustannukset	-585 043		0		-688 976	-688 976	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-13 187 597	-12 873 211	-372 000	-13 245 211	-13 988 610	-743 399	5,61%

TOIMIELIN:	tekninen lautakunta
TOIMIALA:	tekniset palvelut
TILIVELVOLLINEN:	tekninen johtaja

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Tekninen lautakunta johtaa ja kehittää alaistaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palvelujen suunnitteluun ja kehittämiseen.

Toimiala sisältää yhdyskuntatekniikan, kiinteistöpalvelujen ja vapaa-aikapalvelujen kiinteistöjen määrärahat.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN TOTEUTUMINEN

Teknisen lautakunnan alaisuuteen kuuluvat tekniset palvelut ja vesihuoltolaitos, josta käyttötaloustarkastelu erillisenä selvityksenä. Teknisten palveluiden toimiala jakautuu pääkohdittain liikenneväyliin, yleisiin alueisiin, liikuntapaikkoihin ja kunnan kiinteistöihin. Lisäksi toimiala vastaa pääsääntöisesti kunnan investoinneista.

Liikenneväylät sisältävät kunnan kaava-alueiden kadut ja kevyenliikenteen väylät. Vuoden 2023 aikana toteutettiin kadunrakennusinvestointeina Onkkaalan- ja Keskustien peruskunnostukset yhdessä Pirkanmaan

ELY-keskuksen kanssa sekä rakennettiin Tervepirtintie. Investoinnit toteutuivat aikataulussa. Lisäksi suunniteltiin ja kilpailutettiin Korpimaantien uusi katu Korpimaan teollisuusalueelle, jonka rakennustyöt käynnistyivät vuodenvaihteessa ja olivat näin jäljessä aikataulusta. Katujen kunnossapito on toteutunut sopimusten mukaisesti.

Yksityisteiden avustukset siirtyivät teknisille palveluille vuonna 2023 (aiemmin rakennusvalvonnalla ja ympäristönsuojelulla). Hakemukset tehtiin ensimmäistä kertaa sähköisinä ja pieni määrä hakemuksista jouduttiin käsittelemään syksyllä.

Yleisiin alueisiin kuuluvat kunnan kiinteistöjen pihat, puistot, uimarannat ja leikkipaikat. Töitä on tehty enemmän, kuin on suunniteltu. Talousarvion osalta yleisten alueiden kustannukset ylittyivät isommista työsuoritusten takia ja kaluston hankinnoista.

Liikuntapaikat pitävät sisällään suurimpana yksikköinä Kostia-Areenan ja luopioisten liikuntahallin kiinteistöt, ulkoliikuntapaikat ja talviliikuntapaikkojen ylläpidon. Kustannukset ylittyivät pääasiassa ylläpidon ostopalvelujen vuoksi.

Kiinteistöt: Kunnalla on yhteensä 74 salkutettua kiinteistöä. Vuoden 2023 aikana kiinteistöjen kunnossapidot suoritettiin suunnitelmallisesti. Kiinteistöjen energiaseuranta parannettiin rakennusautomaation ja seurannan avulla. Energiaseurannan avuksi otettiin käyttöön Enerkey -palvelu, joka mittaa kymmenestä pääkiinteistöstä erilaiset energiankulutustiedot.

Vuoden aikana valtuusto päätti kahdesta merkittävästä investointihankkeesta; uudesta koulusta Onkkaalan alueella ja Luopioisten Kirkonkylän keskitetystä energiantuotannosta. Nämä hankkeet ajoittuvat tuleville vuosille 2025-2028. Sote-kiinteistöt siirtyivät vuoden 2023 alusta Pirkanmaan hyvinvointialueelle vuokralle siirtymäkauden 3+1 vuoden ajaksi hyvinvointialueista annetun asetuksen mukaisesti.

Investoinneille oli vuoden 2023 talousarvioon oli talousarviomuutosten jälkeen varattu 4 073 000 euroa. Investointien toteutuma oli 2 960 125 euroa.

Suurimmat (yli 50 te) yksittäiset investoinnit olivat Onkkaalantien ja Keskustien peruskorjaus (1 030 000e), Tervapirtintien rakentaminen (843 000e) Kostian koulun kylmiöiden uusinta ja lattian kunnostustyöt (76 000e).

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA

Toimialalla ei ole ollut muutoksia henkilöstön tai tehtävien kanssa. Yleisesti voi todeta, että toimialaa koettelee inflaatiosta ja globaaleista epävarmuustekijöistä johtuvat hinnannousut.

MERKITTÄVÄT POIKKEAMAT TALOUSARVIOSSA

Tuottopuolella merkittävä muutos talousarvioon nähden oli sote-kiinteistöistä saadut vuokratuotot. Toimintakulut ylittyivät palveluiden ostojen ja tarvikkeiden osalta. Toimialan käyttötalouden sitovuustaso valtuuston asettamaan sitovuustasoon nähden alittui.

Kuntastrategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet

Kuntastrate- gian painopiste	Kuntastrate- gian tavoite	Talousarvio- tavoite	Mittari	To- teutu- minen	Kommentointi
HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Hyvinvointia tu- kevien palvelui- den kehittämi- nen eri ikäryh- mät huomioi- den	Esteettömät luontoliikun- takohteet kaksi kappa- letta	Hankkeet aloi- tettu K/E		Esteettömät luonto- polkuhankkeet Luopi- oisissa aloitettu ja Onkkaalassa hanke on valmis.
	Henkilöstön jak- saminen ja hy- vinvointi	Nykyisen henkilöstön oikein mitoi- tetut tehtä- väkuvat	Tehtäväkuvat laadittu/päivi- tetty ja vaati- vuuden arvi- oinnit tehty K/E		Tehtäväkuvat on tehty, vaatavuuden ar- vioinnit tehdään ke- väällä 2025.
			Sairauspoissa- olojen vähenty- minen vuoteen 2022 verrattuna K/E, lukumäärät		Sairauspoissaolopäivien määrä on lisääntynyt yh- dellä. Sisältää koko osas- ton työntekijät.
KESTÄVÄ KEHI- TYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti kestävällä ta- valla.</i>	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestä- viä ratkaisuja	Kiinteistöjen energiakat- selmoinnit ja toimet vä- hähiilille ratkaisuille	Katselmoinnit on aloitettu ja toimenpide- ehdotus laa- dittu K/E		Nuijantalo liittyi kau- kolämpöön polttoöl- jystä. Kiinteistöjen energia- katselmoinnit aloi- tettu. Erillisenä hank- keena Luopioisten energiaratkaisut, joka valmistui 2023.

Tuloslaskelma, ulkoiset

Tekniset palvelut	TP 2022	TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	1 400 816	1 247 025		1 247 025	1 837 512	590 487	47,35 %
Myyntituotot	267 852	216 000		216 000	256 225	40 225	18,62 %
Tuet ja avustukset	12 370	300		300	16 596	16 296	5 431,9 %
Muut toimintatuotot	1 120 593	1 030 725		1 030 725	1 564 690	533 965	51,8 %
TOIMINTAKULUT	-3 582 591	-2 887 587	-7 000	-2 894 586	-3 377 246	-482 659	16,7 %
Henkilöstökulut	-473 976	-581 004	-7 000	-588 003	-610 121	-22 118	3,8 %
Palvelujen ostot	-1 511 570	-908 670		-908 670	-1 187 529	-278 859	30,7 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 133 126	-1 097 353		-1 097 353	-1 273 194	-175 841	16,0 %
Avustukset	-2 000						
Muut toimintakulut	-461 919	-300 560		-300 560	-306 402	-5 842	1,9 %
TOIMINTAKATE	-2 181 776	-1 640 562	-7 000	-1 647 561	-1 539 734	107 827	-6,5 %

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden on merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja -kulojen erotus eli toimintakate).

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Tekniset palvelut	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	268 786	216 000	0	216 000	258 679	42 679	19,76%
Tuet ja avustukset	12 370	300	0	300	16 596	16 296	5431,94%
Muut toimintatulot	3 006 402	2 856 581	0	2 856 581	3 681 712	825 131	28,89%
Toimintatulot	3 287 558	3 072 881	0	3 072 881	3 956 987	884 106	28,77%
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 886 742</i>	<i>1 825 856</i>	<i>0</i>	<i>1 825 856</i>	<i>2 119 475</i>	<i>293 619</i>	<i>16,08%</i>
Henkilöstömenot	-473 976	-581 004	-7 000	-588 003	-610 121	-22 118	3,76%
Palvelujen ostot	-1 634 960	-1 022 303	0	-1 022 303	-1 319 666	-297 363	29,09%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 153 298	-1 120 150	0	-1 120 150	-1 296 973	-176 823	15,79%
Avustukset	-2 000		0			0	
Muut toimintamenot	-474 087	-309 636	0	-309 636	-315 040	-5 404	1,75%
Toimintamenot	-3 738 322	-3 033 093	-7 000	-3 040 092	-3 541 800	-501 708	16,50%
<i>josta sisäiset</i>	<i>-155 731</i>	<i>-145 506</i>	<i>0</i>	<i>-145 506</i>	<i>-164 555</i>	<i>-19 049</i>	<i>13,09%</i>
Toimintakate	-450 764	39 788	-7 000	32 789	415 187	382 398	1166,25%
<i>josta sisäiset</i>	<i>1 731 012</i>	<i>1 680 350</i>	<i>0</i>	<i>1 680 350</i>	<i>1 954 921</i>	<i>274 571</i>	<i>16,34%</i>
Poistot ja arvonalentumiset	-1 869 464	-1 766 448	0	-1 766 448	-1 790 575	-24 127	1,37%
Muut laskennalliset kustannukset	-102 698		0		-102 135	-102 135	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-2 422 925	-1 726 660	-7 000	-1 733 659	-1 477 523	256 136	-14,77%

TOIMIELIN:	rakennus- ja ympäristöjaosto
TOIMIALA:	rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu
TILIVELVOLLINEN:	tekninen johtaja ja johtava rakennustarkastaja

TOIMIALAN TEHTÄVÄ

Toimiala sisältää rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun tehtävät.

TOIMIALAN TOIMINNAN PAINOPISTEIDEN TOTEUTUMINEN

Rakentamislain voimaantulon siirtyminen vuoden 2025 alkuun on siirtänyt myös rakennusjärjestyksen ja rakennusvalvonnan taksan päivitystyön aloittamista vuoden 2023 loppuun ja 2024 alkuun. Rakentamislakiin tehdään vielä vuoden 2024 aikana korjaussarja, joka osaltaan viivästyttää rakennusjärjestyksen päivitystyötä. Työ on kuitenkin aloitettu kuntaliiton järjestämällä työpajoilla, joihin on osallistunut suuri määrä kuntia. Rakennuslupien käsittelyajoissa on pystytty vastaamaan tavoitteisiin ja alittamaankin ne.

Ympäristönsuojelutaksa on päivitetty. Ympäristönsuojelumääräysten päivitys on aloitettu ja tarkoitus saattaa loppuun vuoden 2024 aikana.

KESKEISET MUUTOKSET TOIMIALAN TOIMINNASSA

Vuoden loppua kohti rakennusvalvonnan hakemusmäärä on vähentynyt merkittävästi. Osaltaan syynä voidaan pitää normaalia ajankohtaan liittyvää hiljentymistä. Suurimpana syynä nähdään kuitenkin heikko valtakunnallinen suhdanne rakentamisessa.

MERKITTÄVÄT POIKKEAMAT TALOUSARVIOSSA

Talouden merkittävät poikkeamat 1.1.-31.12.2023:

- Toimintatuotot ylittyivät selvästi (29,4 %)
- Palvelujen ostot ylittyivät vähäisesti (9,8 %)
- Toimintakate alittui (7,0 %)

TOIMINNAN TUNNUSLUVUT

Lupatilasto 01.01.2023-31.12.2023

Lupatyyppi	Saapunut	Myönnetty	Muu päätös
R Rakennuslupa	77	77	1
RJ Rakennusluvan jatko	13	15	0
RM Rakennusaikainen muutos	8	11	0
T Toimenpide	42	49	0
TJ Toimenpiteen jatko	2	2	0
TM Toimenpiteen muutos	1	1	0
I Ilmoitus	6	6	0
PI Purkamisilmoitus	2	2	0
POI Poikkeamispäätös	19	19	3
MAI Maisematyölupa	12	15	0
SUU Suunnittelutarveratkaisu	3	4	0
TJO Vastuullinen työnjohtaja	142	141	0
L Lupien ulkopuoliset laskuasiat	33	0	0
KMK Kehotus	11	0	0
Yhteensä	371	342	4

Taulukko: rakennusvalvonnan lupatilasto

Kuntastrategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	To-teutu-minen	Kommentointi
HYVINVOINTI: <i>Pälkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopisteenä ennaltaehkäisy	Rakennusjärjestyksen päivitystyön aloittaminen voimaan tulevan rakentamislain mukaiseksi ja Pälkäneen kunnan ominaispiirteet huomioivaksi.	Toteutunut K/E		Rakentamislaki tulee voimaan vasta 1.1.2025. Valmistelutyö aloitettu kuntaliiton työpajoissa.
	Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi	Tehtävien ja vastuualueiden tarkentaminen tehtäväkuviin ja tarvittavilta osin hallintosäätöön	Toteutunut K/E		Hallintosäätö päivitetty. Tehtäväkuvat päivitetty.
ELINVOIMA: <i>Kunnan palvelut ja toimintaympäristö tukevat asukkaiden ja yritysten vireää toimintaa. Elinvoimaiset paikallisyhteisöt ja yritykset ovat tärkeä voimavara.</i>	Positiivinen muuttovirta	Käsittelyvalmiiden uudisrakentamisen lupien käsittelyaika on alle 21 vuorokautta	Toteutunut K/E		Käsittelyaikatavoitteessa on pystytty toimimaan.
KESTÄVÄ KEHITYS: <i>Kunta toimii sosiaalisesti, ekologisesti ja taloudellisesti</i>	Kunnan talous on tasapainossa.	Rakennusvalvontaviran omaisen ja ympäristönsuojelun taksojen päivitykset vuoden loppuun mennessä	Toteutunut K/E		Ympäristönsuojelutaksa päivitetty. Rakentamislain siirtymisen johdosta rakennusvalvonnan taksa päivittämättä.

kestävällä tavalla.	Päätöksissä ja hankinnoissa tavoitellaan ympäristön kannalta kestäviä ratkaisuja	Ympäristönsuojelumääräysten päivitys	Toteutunut K/E		Valmistelu aloitettu. Valmistuminen vuoden 2024 aikana.
---------------------	--	--------------------------------------	----------------	--	---

Tuloslaskelma, ulkoiset

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	TP 2022	TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama (€)	Poikkeama-%
TOIMINTATUOTOT	136 460	130 470		130 470	168 790	38 320	29,4 %
Myyntituotot	2 490	10 000		10 000	1 113	-8 887	-88,9 %
Maksutuotot	133 262	120 000		120 000	155 106	35 106	29,3 %
Tuet ja avustukset	464	470		470	12 571	12 101	2 573,1 %
Muut toimintatuotot	245						
TOIMINTAKULUT	-432 696	-457 159	-3 000	-460 159	-475 433	-15 274	3,3 %
Henkilöstökulut	-228 095	-229 724	-3 000	-232 724	-247 051	-14 327	6,2 %
Palvelujen ostot	-73 219	-96 335		-96 335	-105 778	-9 442	9,8 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 244	-5 200		-5 200	-2 194	3 006	-57,8 %
Avustukset	-121 461	-120 000		-120 000	-115 261	4 739	-3,9 %
Muut toimintakulut	-7 676	-5 900		-5 900	-5 150	750	-12,7 %
TOIMINTAKATE	-296 236	-326 689	-3 000	-329 688	-306 643	23 045	-7,0 %

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli toimintakate).

Tuloslaskelma, ulkoiset ja sisäiset

Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	TP 2022	Alkuperäinen TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama-%
Myyntitulot	2 490	10 000	0	10 000	1 927	-8 073	-80,73%
Maksutulot	133 262	120 000	0	120 000	155 106	35 106	29,25%
Tuet ja avustukset	464	470	0	470	12 571	12 101	2573,10%
Muut toimintatulot	245		0			0	
Toimintatulot	136 460	130 470	0	130 470	169 604	39 134	29,99%
<i>josta sisäiset</i>			0		814	814	
Henkilöstömenot	-228 095	-229 724	-3 000	-232 724	-247 051	-14 327	6,16%
Palvelujen ostot	-77 241	-98 289	0	-98 289	-112 086	-13 797	14,04%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 244	-5 200	0	-5 200	-2 194	3 006	-57,81%
Avustukset	-121 461	-120 000	0	-120 000	-115 261	4 739	-3,95%
Muut toimintamenot	-18 373	-12 784	0	-12 784	-21 290	-8 506	66,54%
Toimintamenot	-447 414	-465 997	-3 000	-468 997	-497 881	-28 885	6,16%
<i>josta sisäiset</i>	-14 719	-8 838	0	-8 838	-22 449	-13 611	154,00%
Toimintakate	-310 954	-335 527	-3 000	-338 526	-328 278	10 249	-3,03%
<i>josta sisäiset</i>	-14 719	-8 838	0	-8 838	-21 635	-12 797	144,79%
Muut laskennalliset kustannukset	-25 252		0		-40 284	-40 284	
Tehtävän kokonaiskustannukset	-336 207	-335 527	-3 000	-338 526	-368 562	-30 035	8,87%

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelmaosassa seurattavia määrärahoja ja tuloarvioita ovat verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä satunnaiset erät.

Pälkäneen kunta	Alkuperäinen TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	2023	Poikkeama	Poikkeama- %
Toimintatulot	7 924 806,41	-68 000,00	7 856 806,41	9 528 883,10	1 672 076,69	21,28%
Myyntitulot	4 186 860,00	12 000,00	4 198 860,00	4 423 479,69	224 619,69	5,35%
Maksutulot	393 140,00	-80 000,00	313 140,00	392 636,15	79 496,15	25,39%
Tuet ja avustukset	382 045,41	0,00	382 045,41	573 299,86	191 254,45	50,06%
Muut toimintatulot	2 962 761,00	0,00	2 962 761,00	4 139 467,40	1 176 706,40	39,72%
Toimintamenot	-23 211 265,89	-699 999,62	-23 911 265,51	-24 788 071,42	-876 805,91	3,67%
Henkilöstömenot	-11 174 654,48	-336 999,62	-11 511 654,10	-11 828 855,02	-317 200,92	2,76%
Palvelujen ostot	-6 822 325,41	-283 000,00	-7 105 325,41	-7 251 231,33	-145 905,92	2,05%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 297 150,00	-80 000,00	-2 377 150,00	-2 442 333,85	-65 183,85	2,74%
Avustukset	-547 000,00	0,00	-547 000,00	-492 643,28	54 356,72	-9,94%
Muut toimintamenot	-2 370 136,00	0,00	-2 370 136,00	-2 773 007,94	-402 871,94	17,00%
Toimintakate	-15 286 459,48	-767 999,62	-16 054 459,10	-15 259 188,32	795 270,78	-4,95%
Verotulot	14 442 000,00	618 000,00	15 060 000,00	14 941 063,22	-118 936,78	-0,79%
Valtionosuudet	3 940 255,00	218 996,00	4 159 251,00	4 171 567,00	12 316,00	0,30%
Rahoitustulot ja menot	-140 705,00	200 000,00	59 295,00	180 609,12	121 314,12	204,59%
Korkotulot	56 295,00	200 000,00	256 295,00	300 439,23	44 144,23	17,22%
Muut rahoitustulot	87 000,00	0,00	87 000,00	156 437,89	69 437,89	79,81%
Korkomenot	-181 000,00	0,00	-181 000,00	-121 781,24	59 218,76	-32,72%
Muut rahoitusmenot	-103 000,00	0,00	-103 000,00	-154 486,76	-51 486,76	49,99%
Vuosikate	2 955 090,52	268 996,38	3 224 086,90	4 034 051,02	809 964,12	25,12%
Poistot ja arvonalentumiset	-2 518 116,00	0,00	-2 518 116,00	-2 585 692,48	-67 576,48	2,68%
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 518 116,00	0,00	-2 518 116,00	-2 547 373,78	-29 257,78	1,16%
Arvonalentumiset		0,00		-38 318,70	-38 318,70	
Satunnaiset erät		0,00			0,00	
Satunnaiset tulot		0,00			0,00	
Tilikauden tulos	436 974,52	268 996,38	705 970,90	1 448 358,54	742 387,64	105,16%
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	316 881,00	0,00	316 881,00	315 752,07	-1 128,93	-0,36%
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	753 855,52	268 996,38	1 022 851,90	1 764 110,61	741 258,71	72,47%

Harmaalla pohjalla esitetty kunnanvaltuustoon nähden sitovat erät.

Verotulojen erittely

	Alkup. TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama
Verotulot	14 442 000	618 000	15 060 000	14 941 063	-118 937
Kunnan tulovero	10 660 000	460 000	11 120 000	11 090 585	-29 415
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 352 000	7 000	1 359 000	1 300 519	-58 481
Kiinteistövero	2 430 000	151 000	2 581 000	2 549 959	-31 041

Tuloveron määräytyminen	2023	2022	2021	2020	2019	2018
Tuloveroprosentti	21,50	21,50	21,50	21,50	21,50	21,00
Verotettava tulo, € / as *	18 516	16 127	15 379	15 015	14 533	14 141
Muutosprosentti	14,80	5,74	2,42	2,84	2,76	4,21

Taulukko: tuloveroprosentti, verotettava tulo/asukas (eur). Lähde: Kuntaliiton veroennustekehikko. * Maksuunpantua kunnallisveroa vastaavat verotettavat tulot. Vuoden 2023 luku on ennakkotieto.

Kiinteistöveroprosentit			
Vuosi	Yleinen	Vakituinen asuinrakennus	Muut asuinrakennukset
2023	1,10	0,48	1,10
2022	1,10	0,48	1,10
2021	1,10	0,48	1,10
2020	1,10	0,48	1,10
2019	1,10	0,48	1,10
2018	1,00	0,45	1,05
2017	1,00	0,45	1,05
2016	1,00	0,45	1,05
2015	1,00	0,45	1,05

Taulukko: kiinteistöveroprosentit

Valtionosuuksien erittely

	Alkup. TA 2023	TA-muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama
Valtionosuudet	2 712 053	175 011	2 887 064	2 899 375	12 311
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. Tasaukset	3 494 608	-8 237	3 486 371	3 508 454	22 083
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-782 555	183 248	-599 307	-609 079	-9 772
Verotulomenetysten korvaus	1 228 202	43 985	1 272 187	1 272 192	5
Yhteensä	3 940 255	218 996	4 159 251	4 171 567	12 316

2.3 Investointien toteutuminen

Investointikohde	TA 2023	TA-muutokset	MTA 2023	TP 2023	Jäljellä MTA	Toteuma-% MTA
Rakennukset	-614 000	0	-614 000	-416 176	-197 824	67,8 %
192903540_00002 Syrjänharjun kota				-14 946	14 946	
192903550_00001 Varamaan ranta-alueen WC-tilat	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192903740_00013 Aitoon päiväkodin WC-tilojen peruskunnostus	-20 000	0	-20 000		-20 000	0,0 %
192903740_00014 Onkkaalan alueen päiväkotij- ja koulutilojen selvitystyö	-50 000	0	-50 000	0	-50 000	0,0 %
192903740_00015 Kostianvirran yhtenäiskoulun alakoulun keittiö, lattian uusiminen	-40 000	0	-40 000	0	-40 000	0,0 %
192903740_00016 Kostianvirran yhtenäiskoulun alakoulun keittiön kylmä- ja pakastehuoneiden uusiminen	-80 000	0	-80 000	-77 512	-2 488	96,9 %
192903740_00017 Laitikkalan ryhmäperhepäiväkodin aita	-20 000	0	-20 000	-12 675	-7 326	63,4 %
192903740_00018 Lumpeennupun päiväkodin kunnostustyöt	-10 000	0	-10 000		-10 000	0,0 %
192903740_00019 Kostianvirran yhtenäiskoulun yläkoulun keittiön tavarahissin uusiminen	-60 000	0	-60 000		-60 000	0,0 %
192903750_00002 Lämmitysjärjestelmät Luopioinen				-3 115	3 115	
192903750_00003 Luopioisten kunnanvir. pihapiirin as. rakennuksen katto				-40 426	40 426	
192903750_00007 Luopioisten seuratalon ulkomaa- laus				-10 050	10 050	
192903750_00008 Kunnanviraston desibelisiirto- seinät	-10 000	0	-10 000		-10 000	0,0 %

192903750_00009 Kiinteistö saneeraukset 2023	-100 000	0	-100 000	-112 948	12 948	112,9 %
192903760_00002 Luopioisten liikuntahallin ulko- maalaukset	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192903760_00003 Nuijantalon korjaukset (parveke sekä lämmitysjärjestelmän muutos)	-40 000	0	-40 000	-45 796	5 796	114,5 %
192903760_00004 Nuijantalon kiinteistön osto (ra- kennuksen osuus)	-89 000	0	-89 000	-44 500	-44 500	50,0 %
192903760_00005 Luopioisten liikuntahallin muutos- työt	-35 000	0	-35 000	-9 709	-25 292	27,7 %
192903760_00006 Nuijantalon kiinteistön osto, maa- alueen osuus				-44 500	44 500	
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-2 222 000	-697 000	-2 919 000	-2 228 770	-855 700	76,4 %
192904140_00001 Luopioisten Kirkonkylän koulun piha alueen parantaminen	-40 000	0	-40 000	-12 530	-27 470	31,3 %
192904150_00007 Lastenlinnan metsä	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192904150_00009 Vohlisaaren kaavatiet	-25 000	0	-25 000		-25 000	0,0 %
192904150_00011 Syrjänharjun maisemaportaat				-9 896	9 896	
192904150_00012 Luopioisten lähiliikuntapaikan päällysteen uusiminen	-30 000	0	-30 000	-11 408	-18 592	38,0 %
192904150_00013 Onkkaalan urheilukentän perus- korjaus	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192904150_00017 Onkkaalantien ja Keskustien pe- ruskorjaus	-600 000	-377 000	-977 000	-1 030 230	53 230	105,4 %
192904150_00021 Keskitien peruskorjaus	-30 000	0	-30 000	-2 070	-27 930	6,9 %
192904150_00024 Haanloukkaan tekojään valaistus ja pukeutumistilojen remontointi	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192904150_00027 Koulumetsän alueen rakentami- nen	-20 000	0	-20 000		-20 000	0,0 %
192904150_00028 Tervapirtintien rakentaminen	-500 000	-320 000	-820 000	-843 994	23 994	102,9 %

192904150_00029	Mallasvedentien parannustyöt	-120 000	0	-120 000	-26 540	-93 461	22,1 %
192904150_00030	Tievalaistuksen uusiminen 2023	-50 000	0	-50 000	-49 856	-144	99,7 %
192904150_00031	Kaavateiden päällystäminen 2023	-70 000	0	-70 000	-93 213	23 213	133,2 %
192904150_00032	Pakanrannan uimarannan alueen investoinnit (esteetön luontopolkuhanke)	-30 000	0	-30 000	-14 847	-15 153	49,5 %
192904150_00033	Pälkäneveden yritysalueen kadut (1 000m)	-350 000	0	-350 000	-2 608	-347 393	0,7 %
192904150_00034	Pälkäneveden hulevesiallas	-50 000	0	-50 000		-50 000	0,0 %
192904150_00035	Viherkostiala 2 tienrakentaminen	-50 000	0	-50 000		-50 000	0,0 %
192904150_00036	Roholan alikulkutunnelin ja kevyenliikenteen sillan hankeselvittely	-30 000	0	-30 000	-19 202	-10 798	-64,0 %
192904150_00037	Varamaan venelaitureiden kunnostustyöt	-5 000	0	-5 000		-5 000	0,0 %
192904150_00038	Kankaanmaan yrityskyltit	-10 000	0	-10 000		-10 000	0,0 %
192904150_00039	Roholan meluvallin taidemaisemointi	-60 000	0	-60 000	-27 957	-32 043	46,6 %
192904150_00040	Liikunta-alueiden parannusinvestoinnit	-32 000	0	-32 000	-24 969	-7 031	78,0 %
192904150_00041	Esteettömät luontoreitit, Luopioinen	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192904150_00042	Pälkäneveden yritysalueen katujen ja hulevesialtaan suunnittelu				-18 933	18 933	
192904150_00043	Haanloukkaan kiinteistön kunnostustyöt				-13 994	13 994	
192904150_00044	Mallasvedentien parantaminen				-23 926	23 926	
192904150_00050	Luopioisten Keskitien-Pereentien pysäköintialue				-2 600	2 600	

Vesihuoltolaitos	-340 000	0	-340 000	-174 530	-165 470	51,3 %
192904610_00005 Lastenlinnan teollisuusalue, vesi	-20 000	0	-20 000		-20 000	0,0 %
192904610_00014 Luopioisten II vedenottamo				-7 401	7 401	
192904610_00021 Sappeen alueen runkovesijohdon jatko	-60 000	0	-60 000	0	-60 000	0,0 %
192904610_00025 Sappeen mittauskaivon kaukovalvonta				-7 377	7 377	
192904620_00012 Tommolan puhdistamon automaation uusinta	-50 000	0	-50 000	-19 448	-30 552	38,9 %
192904630_00002 Vohlisaaren kunnallistekniikka (vesi- ja viemäri)	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192904630_00004 Viherkostiala II:n kunnallistekniikka (vesilaitos)	-30 000	0	-30 000		-30 000	0,0 %
192904630_00005 Putkistosaneeraukset, varaus odottamattomiin investointeihin	-100 000	0	-100 000	-71 884	-28 116	71,9 %
192904630_00006 Pälkäneveden kunnallistekniikka, runkoputket	-50 000	0	-50 000	-4 080	-45 921	8,2 %
192904630_00007 Salmentaka-Luikala vesihuolto				-64 340	64 340	
Koneet ja kalusto	-185 000	0	-185 000	-189 663	4 663	102,5 %
192906110_00001 Pakettiauto ulkotyöyksikölle	-20 000	0	-20 000	-16 129	-3 871	80,6 %
192906350_00002 Taloautomaatioiden saneeraus	-50 000	0	-50 000	-105 308	55 308	210,6 %
192906780_00002 Kunnanviraston palvelinhuoneen ilmanvaihto	-20 000	0	-20 000		-20 000	0,0 %
192906780_00003 Varavoimakoneen asennus yläkoululle ja Kostia areenalle	-25 000	0	-25 000		-25 000	0,0 %

192906780_00004 Kostianvirran yhtenäiskoulun yläkoulun keittiön pataryhmä	-50 000	0	-50 000	-39 720	-10 280	79,4 %
192906780_00005 Sähköautojen latauspisteet	-20 000	0	-20 000	-28 505	8 505	142,5 %
Muut aineelliset hyödykkeet	-15 000	0	-15 000	-9 692	-5 308	64,6 %
192907100_00001 Hermannin päiväkodin ulkoleikkivälineet	-15 000	0	-15 000	-9 692	-5 308	64,6 %
Maa-alueiden osto ja myynti	0	0	0	1 959	-1 959	
1929000101 Maa-alueiden uushankinta	-250 000	0	-250 000	-47 325	-202 675	18,9 %
1929000102 Maa-alueiden myynti	250 000	0	250 000	45 366	204 634	18,1 %
Osakkeiden osto ja myynti				60 663	-60 663	
1929000202 Osakkeiden myynti				60 663	-60 663	
Pälkäneen kunta investoinnit yhteensä	-3 376 000	-697 000	-4 073 000	-2 960 125	-1 112 875	72,7 %

2.4 Talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

Ulkoisen TP talousarvion rahoitusosan toteutumisvertailu

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	2023	Poikkeama	Poikkeama-%
Toiminta ja investoinnit						
Toiminnan rahavirta						
Vuosikate	2 955 090,52	268 996,38	3 224 086,90	4 034 051,02	809 964,12	25,12%
Satunnaiset erät		0,00			0,00	
Tulorahoituksen korjausevät	-100 000,00	0,00	-100 000,00	-179 196,01	-79 196,01	79,20%
Investointien rahavirta						
Investointimenot	-3 626 000,00	-697 000,00	-4 323 000,00	-3 112 249,69	1 210 750,31	-28,01%
Rahoitusosuudet investointimenoihin				0,00	0,00	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	250 000,00	0,00	250 000,00	416 938,28	166 938,28	66,78%
Toiminta ja investoinnit, netto	-520 909,48	-428 003,62	-948 913,10	1 159 543,60	2 108 456,70	-222,20%
Rahoitustoiminta						
Antolainauksen muutokset						
Antolainasaamisten lisäys		-3 500 000,00	-3 500 000,00	-3 500 000,00	0,00	
Antolainasaamisten vähennys		0,00		52 398,28	-52 398,28	
Lainakannan muutokset						
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-897 000,00	0,00	-897 000,00	-896 449,28	550,72	-0,06 %
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	0,00	0,00	-590 294,94	-590 294,94	
Vaikutus maksuvalmiuteen	0,00	0,00	0,00	-567 313,62	-567 313,62	

Vaikutus maksuvalmiuteen -erään sisältyy: toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

Valtuustoon nähden sitovat erät on merkitty harmaalla pohjalla. Vaikutus maksuvalmiuteen -erään sisältyy: toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden, pitkäaikaisten ja lyhytaikaisten saamisten sekä korottomien pitkä- ja lyhytaikaisten velkojen muutokset.

2.6 Yhteenvedo käyttötalousosan, tuloslaskelmaosan, rahoitusosan ja investointiosan toteutumisesta

Käyttötalousosassa valtuustoon nähden sitova taso on ulkoisten tuottojen ja kulujen erotus eli netto.

Toimiala	TA2023	TA-muutokset	MTA2023	TP2023	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Tekniset palvelut	-1 640 562	-7 000	-1 647 561	-1 539 734	107 827	-6,5 %
Elinvoimapalvelut	-867 114	-7 000	-874 114	-716 170	157 944	-18,1 %
Tarkastustoimi	-27 153	0	-27 153	-28 036	-883	+3,3 %
Rakennusvalvonta ja ympäristönsuojelu	-326 689	-3 000	-329 688	-306 643	23 045	-7,0 %
Maankäyttö ja kaavoitus	-119 413	-1 000	-120 413	-121 722	-1 308	+1,1 %
Hallintopalvelut	-1 158 513	4 000	-1 154 513	-835 962	318 551	-27,6 %
Talous- ja tukipalvelut	-2 228 222	-16 000	-2 244 222	-2 124 941	119 281	-4,0 %
Sivistyspalvelut	-9 256 156	-372 000	-9 628 156	-9 547 870	80 286	-0,8 %
Sosiaali- ja terveystalvet	-162 756	-283 000	-445 756	-404 871	40 884	-9,2 %
Vesihuoltolaitos	500 117	-83 000	417 117	366 760	-50 357	-12,1 %

Taulukko: käyttötalousosan ulkoisen toimintakatteen (toimintatuottojen ja -kulujen erotus) toteutuminen toimialoitain. Luvut euroina.

Kunnanvaltuustoon nähden sitova toimintakate ylittyy vesihuoltolaitoksen, maankäytön ja kaavoituksen sekä tarkastustoimen toimialojen osalta yllä olevan taulukon mukaisesti. Vesihuoltolaitoksen toimintakate on plusmerkinen talousarviossa muista toimialoista poiketen. Tarkastustoimen sekä maankäytön ja kaavoituksen ylitykset ovat suuruusluokaltaan epäolennaisia. Vesihuoltolaitoksen toimintatuotot kertyivät talousarvion mukaisina, mutta toimintakulujen ylitys oli noin 6,8 prosenttia (n. 61 000 euroa). Ylitys johtui aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden kuluryhmän peräti noin 75 000 euron ylityksestä. Tämän tiliryhmän ylitys aiheutui erityisesti sähkön, kemikaalien sekä veden analyysi- ja näytteenottopalveluiden kustannusylityksistä talousarvioon nähden.

Tuloslaskelmaosa	TA2023	TA-muutokset	MTA2023	TP2023	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Verotulot	14 442 000	618 000	15 060 000	14 941 063	-118 937	-0,8 %
Valtionosuudet	3 940 255	218 996	4 159 251	4 171 567	12 316	0,3 %
Rahoitustulot ja -menot (netto)	-140 705	200 000	59 295	180 609	121 314	204,6 %

Taulukko: tuloslaskelmaosassa sitovaksi määritettyjen erien toteutuminen. Luvut euroina.

Rahoitusosa	TA2023	TA-muutokset	MTA2023	TP2023	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0	0	0,0 %
Antolainauksen muutokset	0	-3 500 000	-3 500 000	-3 500 000	0	0,0 %
Lainakannan muutokset	-897 000		-897 000	-896 449	551	-0,1 %

Taulukko: rahoitusosassa sitovaksi määritettyjen erien toteutuminen. Luvut euroina.

Investointiosa	TA2023	TA-muutokset	MTA2023	TP2023	Poikkeama (€)	Poikkeama (%)
Investoinnit yhteensä	-3 376 000	-697 000	-4 073 000	-2 960 125	1 112 875	-27,3 %

Taulukko: investointiosan investointimenojen ja –tulojen (netto) toteutuminen. Luvut euroina.

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

2.5 Tuloslaskelma

	1-12/2023	1-12/2022	
Toimintatuotot			
Myyntituotot	2 368 549,77	2 633 697,54	
Maksutuotot	392 636,15	428 720,60	
Tuet ja avustukset	573 299,86	1 028 864,31	
Muut toimintatuotot	2 022 445,94	1 282 258,67	5 373 541,12
Toimintakulut			
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-9 510 475,19	-8 916 566,10	
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-1 991 952,18	-2 193 402,42	
Muut henkilösivukulut	-326 427,65	-302 995,72	
Palvelujen ostot	-5 222 534,07	-32 523 933,94	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 418 554,98	-2 291 769,22	
Avustukset	-492 643,28	-628 006,86	
Muut toimintakulut	-653 532,69	-654 909,71	-47 511 583,97
Toimintakate	-15 259 188,32	-42 138 042,85	
Verotulot	14 941 063,22	26 505 124,69	
Valtionosuudet	4 171 567,00	18 708 748,00	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	272 407,55	9 390,12	
Muut rahoitustuotot	90 230,09	181 148,77	
Korkokulut	-93 749,56	-95 226,79	
Muut rahoituskulut	-88 278,96	-18 545,57	76 766,53
Vuosikate	4 034 051,02	3 152 596,37	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 547 373,78	-2 632 707,19	
Arvonalentumiset	-38 318,70	-11 279,34	-2 643 986,53
Satunnaiset erät			
Satunnaiset tuotot		5 967,79	5 967,79
Tilikauden tulos	1 448 358,54	514 577,63	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	315 752,07	407 048,70	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 764 110,61	921 626,33	

2.6 Tase

VASTAAVAA	2023	2022
A Pysyvät vastaavat	39 483 470,26	38 670 887,29
I Aineettomat hyödykkeet	303 518,80	428 244,65
2. Muut pitkävaikutteiset menot	303 518,80	428 244,65
II Aineelliset hyödykkeet	31 139 329,86	30 551 382,59
1. Maa- ja vesialueet	5 491 815,76	5 445 357,23
2. Rakennukset	12 418 800,93	13 471 675,14
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	12 571 332,76	11 210 843,41
4. Koneet ja kalusto	384 122,42	248 436,14
5. Muut aineelliset hyödykkeet	9 691,58	
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	263 566,41	175 070,67
III Sijoitukset	8 040 621,60	7 691 260,05
1. Osakkeet ja osuudet	4 455 692,54	7 468 532,71
3. Muut lainasaamiset	3 539 250,03	177 048,31
4. Muut saamiset	45 679,03	45 679,03
B Toimeksiantojen varat	378 702,92	380 792,92
2. Lahjoitusrahastojen varat	378 702,92	380 792,92
C Vaihtuvat vastaavat	5 073 919,40	9 956 247,44
II Saamiset	734 673,00	1 274 885,08
Lyhytaikaiset saamiset	734 673,00	1 274 885,08
1. Myyntisaamiset	317 675,19	345 644,39
2. Lainasaamiset	10 000,00	20 000,00
3. Muut saamiset	194 799,81	349 369,51
4. Siirtosaamiset	212 198,00	559 871,18
III Rahoitusarvopaperit	2 200 000,00	
3. Joukkovelkakirjalainasaamiset	1 000 000,00	
4. Muut arvopaperit	1 200 000,00	
IV Rahat ja pankkisaamiset	2 139 246,40	8 681 362,36
VASTAAVAA YHTEENSÄ	44 936 092,58	49 007 927,65

VASTATTAVAA	2023	2022
A Oma pääoma	28 762 828,03	29 922 551,11
I Peruspääoma	12 137 361,06	15 061 194,75
IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	14 861 356,36	13 939 730,03
V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 764 110,61	921 626,33
B Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset	1 638 166,30	1 953 918,37
1. Poistoero	1 638 166,30	1 953 918,37
D Toimeksiantojen pääomat	522 976,94	581 502,69
2. Lahjoitusrahastojen pääomat	522 976,94	581 502,69
E Vieras pääoma	14 012 121,31	16 549 955,48
I Pitkäaikainen	10 016 161,33	10 780 900,17
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	5 943 347,24	6 823 345,92
3. Lainat julkisyhteisöiltä	4 139,56	12 754,72
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	4 068 674,53	3 944 799,53
II Lyhytaikainen	3 995 959,98	5 769 055,31
2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	879 998,68	879 998,68
3. Lainat julkisyhteisöiltä	8 937,17	16 772,61
5. Saadut ennakot	214 772,93	336 578,80
6. Ostovelat	1 029 248,20	1 731 893,62
7. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	295 014,68	328 673,73
8. Siirtovelat	1 567 988,32	2 475 137,87
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	44 936 092,58	49 007 927,65

2.7 Rahoituslaskelma

	2023		2022	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	4 034 051,02		3 152 596,37	
Satunnaiset erät			5 967,79	
Tulorahoituksen korjauserät	-179 196,01	3 854 855,01	17 925,84	3 176 490,00
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-3 112 249,69		-918 993,97	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	416 938,28	-2 695 311,41	369 733,08	-549 260,89
Toiminnan ja investointien rahavirta		1 159 543,60		2 627 229,11
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäys	-3 500 000,00		-8 379,03	
Antolainasaamisten vähennys	52 398,28	-3 447 601,72	0,00	-8 379,03
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00		0,00	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-896 449,28		-897 435,84	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0,00	-896 449,28	0,00	-897 435,84
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-56 435,75		-479,00	
Saamisten muutos	540 212,08		-228 727,11	
Korottomien velkojen muutos	-1 641 384,89	-1 157 608,56	1 275 448,42	1 046 242,31
Rahoituksen rahavirta		-5 501 659,56		140 427,44
Rahavarojen muutos		-4 342 115,96		2 767 656,55
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	4 339 246,40		8 681 362,36	
Rahavarat 1.1.	8 681 362,36	-4 342 115,96	5 913 705,81	2 767 656,55

2.8 Konsernituloslaskelma

KONSERNIN TULOSLASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toimintatuotot	7 279 068,14	28 547 789,01 *
Toimintakulut	-22 398 944,21	-69 466 228,47
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	-639,92	55 524,94
TOIMINTAKATE	-15 120 515,99	-40 862 914,53
Verotulot	14 917 966,39	26 473 903,51
Valtionosuudet	4 430 107,09	18 961 343,21 *
Rahoitustuotot ja -kulut	518 550,34	-214 969,75
Korkotuotot	785 993,68	24 942,42
Muut rahoitustuotot	82 339,84	164 650,33
Korkokulut	-152 812,49	-198 389,03
Muut rahoituskulut	-196 970,70	-206 173,47
VUOSIKATE	4 746 107,82	4 357 362,45
Poistot ja arvonalentumiset	-2 913 458,53	-4 013 415,10
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 903 471,31	-4 002 135,76
Arvonalentumiset	-9 987,22	-11 279,34
TILIKAUDEN TULOS	1 832 649,29	343 947,35
Tilinpäätössiirrot	89,18	606,34
Tilikauden verot	-30 635,91	-84 167,24
Laskennalliset verot	1 055,76	13 010,16
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	-1 094,68	-115 270,44
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	1 802 063,64	158 126,16

*Korjattu Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymän konsernin jaottelua toimintatuottojen ja valtionosuuksien välillä.

2.9 Konsernitase

KONSERNITASE

VASTAAVAA	31.12.2023	31.12.2022
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	921,59	196 689,39
Muut pitkävaikutteiset menot	-253 157,60	154 488,26
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hyödykkeet	0,00	3 352,70
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	-252 236,01	354 530,35
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	5 756 945,78	6 024 182,23
Rakennukset	14 327 324,30	23 976 852,67
Kiinteät rakenteet ja laitteet	20 030 483,67	19 167 143,12
Koneet ja kalusto	1 260 054,90	2 059 829,22
Muut aineelliset hyödykkeet	-35 473,56	-92 628,11
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	766 319,90	2 035 132,63
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	42 105 654,99	53 170 511,76
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosakkeet ja -osuudet	1 230 956,97	1 866 156,46
Muut osakkeet ja osuudet sekä osakkeiden arvonorotukset	219 964,06	426 166,82
Muut lainasaamiset	0,03	96 151,09
Muut saamiset	12 479,03	29 714,45
Sijoitukset yhteensä	1 463 400,09	2 418 188,82
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	43 316 819,07	55 943 230,93
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
Valtion toimeksiannot	158 080,83	99 469,67
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	381 331,59	383 490,55
TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHTEENSÄ	539 412,41	482 960,22
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Aineet ja tarvikkeet	43 085,33	253 891,50
Vaihto-omaisuus yhteensä	43 085,33	253 891,50

Saamiset

Pitkäaikaiset saamiset

Lainasaamiset		33 151,77
Laskennalliset verosaamiset		1 684,34
Muut saamiset	2 070,81	2 077,95
Siirtosaamiset		10 346,49

Pitkäaikaiset saamiset yhteensä **2 070,81** **47 260,54**

Lyhytaikaiset saamiset

Myyntisaamiset	737 530,93	2 377 338,13 *
Lainasaamiset	10 000,00	26 566,62
Laskennalliset verosaamiset	13 422,28	23,21
Muut saamiset	298 874,76	707 863,37
Siirtosaamiset	191 459,84	758 979,13 *

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä **1 251 287,81** **3 870 770,45**

Saamiset yhteensä **1 253 358,62** **3 918 030,99**

Rahoitusarvopaperit

Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	2 858,05	2 768,40
Joukkovelkakirjalainasaamiset	1 001 836,36	20 370,07
Muut arvopaperit	1 205 571,14	62 639,28

Rahoitusarvopaperit yhteensä **2 210 265,55** **85 777,75**

Rahat ja pankkisaamiset **4 427 154,57** **12 155 717,83**

VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ **7 933 864,07** **16 413 418,07**

VASTAAVAA YHTEENSÄ **51 790 095,55** **72 839 609,23**

VASTATTAVAA **31.12.2023** **31.12.2022**

OMA PÄÄOMA

Peruspääoma	12 137 361,06	15 061 194,75
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma		4 296,97
Arvonkorotusrahasto	544,35	6 957,10
Muut omat rahastot	19 142,75	19 406,80
Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	15 928 954,19	17 025 892,38
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	1 802 063,64	158 126,16

OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ **29 888 065,99** **32 275 874,15**

VÄHEMMISTÖOSUUDET **27 268,42** **298 873,82**

PAKOLLISET VARAUKSET

Muut pakolliset varaukset 516 863,82

PAKOLLISET VARAUKSET YHTEENSÄ 516 863,82

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT

Valtion toimeksiannot 158 081,54 98 616,76

Lahjoitusrahastojen pääomat 525 776,99 626 607,30

Muut toimeksiantojen pääomat 8,97 -7,79

TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHTEENSÄ 683 867,50 725 216,26

VIERAS PÄÄOMA**Pitkäaikainen vieras pääoma**

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta 8 996 414,83 18 770 175,79

Lainat julkisyhteisöiltä 1 654 633,81 606 008,36

Lainat muilta luotonantajilta 3 251 297,78

Liittymismaksut ja muut velat 5 466 195,64 5 312 724,96

Laskennalliset verovelat 2 434,43

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä 16 117 244,28 27 942 641,31

Lyhytaikainen vieras pääoma

Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta 1 198 129,66 1 706 839,03

Lainat julkisyhteisöiltä 84 372,67 105 947,12

Lainat muilta luotonantajilta 183 115,05

Saadut ennakot 243 303,72 388 015,02

Ostovelat 1 137 449,13 3 019 073,44

Liittymismaksut ja muut velat 417 101,97 702 431,00

Siirtovelat 1 679 545,50 4 622 838,83

Laskennalliset verovelat 313 746,69 351 880,36

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä 5 073 649,35 11 080 139,86

VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ 21 190 893,63 39 022 781,17

VASTATTAVAA YHTEENSÄ 51 790 095,54 72 839 609,22

*Vertailuvuoden luku on muuttunut sisäisten erien eliminointiin liittyvien korjausten vuoksi.

2.10 Konsernirahoituslaskelma

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
Toiminnan rahavirta		
VUOSIKATE	4 746 107,82	4 357 362,45
Satunnaiset erät	0,00	0,00
Tilikauden verot	-30 635,91	-84 167,24
Tulorahoituksen korjauserät	-150 568,87	-175 555,72
Toiminnan rahavirta yhteensä	4 564 903,05	4 097 639,48
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-3 893 244,48	-2 620 748,49
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	388 809,87	1 025 971,22
Investointien rahavirta yhteensä	-3 504 434,61	-1 594 777,27
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 060 468,43	2 502 862,21
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-2 879,03
Antolainasaamisten vähennykset	0,00	2 191,70
Antolainauksen muutokset yhteensä	0,00	-687,33
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 600 000,00	1 074 247,23
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-4 775 655,50	-2 026 764,90
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-11 705,74	53 683,21
Lainakannan muutokset yhteensä	-3 187 361,24	-898 834,45
Oman pääoman muutokset		
Oman pääoman muutokset	0,00	406,22
Muutokset vähemmistön osuudessa		-496 397,19
Oman pääoman muutokset yhteensä	0,00	-495 990,97
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-55 465,23	-5 937,10
Vaihto-omaisuuden muutos	3 110,81	51 633,79
Saamisten muutos	363 205,70	259 002,20
Korottomien velkojen muutos	-1 731 494,05	723 267,72
Muut maksuvalmiuden muutokset yhteensä	-1 420 642,76	1 027 966,61

Rahoituksen rahavirta	-4 608 004,00	-367 546,14
Rahavarojen muutos	-3 547 535,57	2 135 316,07
Rahavarat 31.12.	6 637 420,12	12 241 495,58
Rahavarat 1.1.	<u>10 184 955,69</u>	<u>10 106 179,50</u>
Rahavarojen muutos	-3 547 535,57	2 135 316,07

3 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

3.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

3.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Pälkäneen kunnan poistosuunnitelmaa muutettiin 8.2.2016 ja poistosuunnitelmaa on sovellettu vuoden 2015 tilinpäätöksestä lähtien. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Rahoitusomaisuus

Saamiset ja rahoitusomaisuus on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

3.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä pelastuspalveluiden järjestämisvastuun siirtyminen kunnilta hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen vaikeuttaa vuoden 2023 tilikauden vertailua vuoteen 2022 sekä emokunnan että kuntakonsernin tilinpäätösraporttien osalta. Erityisen suuri vaikutus muutoksella on konsernilaskelmiin. Pälkäneen kunnan (emo) osalta muutos kohdistuu tuloslaskelmassa lähinnä palvelujen ostot -tiliryhmään, koska kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut hankittiin jo vuonna 2022 ostopalveluina (Kangasalan yhteistoiminta-alue, Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä sekä Tampereen kaupunki). Tulorahoituksessa muutos näkyy verotulojen ja valtionosuuksien merkittävänä pienenemisenä vuodesta

2022. Kuntien tuloveroprosentteja leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä ja kuntien yhteisövero-osuutta leikattiin 11,25 prosenttiyksiköllä. Kunnat saivat kuitenkin vielä alkuvuodesta 2023 verotilityksiä verovuoden 2022 jako-osuuksilla.

Valtiovarainministeriö ilmoitti marraskuussa 2023, että kunnille on maksettu 501 milj. euroa liikaa valtion-osuuksia vuodelle 2023. Valtiovarainministeriön laskelman ja kunnan taloussuunnitelman 2024-2026 mukaan Pälkäneen osuus (erotus) olisi noin 1 335 000 euroa. Kyseinen summa on tarkoitus periä kunnilta takaisin vuosina 2025–2027.

3.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä. Osakkuusyhteisöistä yhdistelemättä on jätetty asunto-osakeyhtiöt. Em. tahoja ei ole yhdistelty konserniin, koska niiden merkitys on riittävän vähäinen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta.

Konsernia koskeva taulukko on esitetty toimintakertomuksen kohdassa 1.8.1.

Konsernirakenteen muutokset

Sote-uudistus vaikutti Pälkäneen kunnan konsernirakenteeseen. Aikaisemmin kuntakonserniin on yhdistelty suhteellisella yhdistelyllä Pirkanmaan sairaanhoitopiirin konserni. 1.1.2023 alkaen Pirkanmaan hyvinvointialuetta eikä sen konsernia yhdistellä kaupunkikonserniin. Kuntakonsernin vuoden 2023 tuloslaskelmassa ja rahoituslaskelmassa esitetään vain vuoden 2023 liiketapahtumista johtuvat kirjaukset, mutta sote-muutoksen aiheuttamilla omaisuusjärjestelyillä ja niistä johtuvilla konsernirakenteen muutoksilla on vaikutuksia laskelmien vertailukelpoisuuteen.

Sisäiset liiketapahtumat

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset sekä poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuusien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

3.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

6. Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Hallintopalvelut	543 048,83	742 750,68	522 441,83	635 545,90
Talous- ja tukipalvelut	82 996,72	382 232,82	78 774,43	382 232,82
Maankäyttö ja kaavoitus	19 581,14	6 238,40	19 581,14	6 238,40
Elinvoimapaalvelut	315 076,18	157 970,22	315 076,18	158 042,80
Sosiaali- ja terveystuotot	114 476,23	21 687 643,95	114 476,23	409 779,13
Sivistyspalvelut	1 018 675,07	989 166,88	981 164,61	952 227,30
Tekniset palvelut	3 797 377,94	3 235 809,49	1 837 511,67	1 400 815,78
Rakennus- ja ympäristöjaosto	168 509,80	136 460,38	168 789,80	136 460,38
Vesilaitos	1 219 326,23	1 209 516,13	1 319 115,83	1 292 198,61
<i>Toimintatuotot yhteensä</i>	<i>7 279 068,14</i>	<i>28 547 788,95</i>	<i>5 356 931,72</i>	<i>5 373 541,12</i>

*Sivistyspalvelut on korjattu vertailuvuoden osalta

7. Verotulojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan tulovero	11 090 585,26	21 931 960,09
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 300 519,12	2 051 118,60
Kiinteistövero	2 549 958,84	2 522 046,00
<i>Verotulot yhteensä</i>	<i>14 941 063,22</i>	<i>26 505 124,69</i>

8. Valtionosuuksien erittely

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	3 508 454,00	15 153 390,00
<i>Sitä: Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)</i>	<i>2 240 820,00</i>	<i>4 268 016,00</i>
Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaiset valtionosuudet	-609 079,00	-647 848,00
Verotulomenetyksen kompensatio	1 272 192,00	4 203 206,00
<i>Valtionosuudet yhteensä</i>	<i>4 171 567,00</i>	<i>18 708 748,00</i>

9. Palvelujen ostojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Asiakaspalvelujen ostot	1 252 215,64	28 565 825,57

Muiden palvelujen ostot	3 970 318,43	3 958 108,37
<i>Kunnan palvelujen ostot yhteensä</i>	<i>5 222 534,07</i>	<i>32 523 933,94</i>

12. Pakollisten varausten muutokset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Potilasvahinkovakuutusmaksu	510 938,68	561 557,75	0,00	0,00
HVA muutos	-510 938,68	0,00	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	0,00	561 557,75	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-50 619,07	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	0,00	510 938,68	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	5 925,14	6 405,77	0,00	0,00
HVA muutos	-5 925,14	0,00	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 1.1.	0,00	6 405,77	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	-480,63	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset 31.12.	0,00	5 925,14	0,00	0,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	236 411,50	240 876,53	264 393,53	240 876,53
Osakkeiden luovutusvoitot	0,00	257 559,67	0,00	0,00
Muut luovutusvoitot	33 317,64	22 923,13	33 317,64	22 923,13
<i>Luovutusvoitot yhteensä</i>	<i>269 729,14</i>	<i>521 359,33</i>	<i>297 711,17</i>	<i>263 799,66</i>
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	13 040,00	1 320,08	13 040,00	1 320,08
Rakennusten luovutustappiot	0,00	261 628,38	0,00	261 628,38
Osakkeiden luovutustappiot	0,00	25 841,17	0,00	10 280,67
Muut luovutustappiot	20 080,35	0,00	20 075,16	0,00
<i>Luovutustappiot yhteensä</i>	<i>33 120,35</i>	<i>288 789,63</i>	<i>33 115,16</i>	<i>273 229,13</i>

14. Satunnaisten tuottojen ja kulujen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Satunnaiset tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	0,00	0,00	0,00	5 967,79
<i>Satunnaiset tuotot yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>5 967,79</i>

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Kunta	
	2023	2022
Osinkotuotot muista yhteisöistä	63 631,16	78 382,17
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	0,00	73 182,16
<i>Yhteensä</i>	<i>63 631,16</i>	<i>151 564,33</i>

3.3 Tasetta koskevat liitetiedot

3.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

18. Arvonkorotukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	544,39	544,39	0,00	0,00
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusten purku	0,00	0,00	0,00	0,00
Arvo 31.12.	544,39	544,39	0,00	0,00
<i>Arvonkorotukset yhteensä</i>	<i>544,39</i>	<i>544,39</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

19. Pysyvien vastaavien erittelyt

Aineettomat hyödykkeet

Kunta

	Aineettomat oikeudet	Tietokoneohjelmistot	Muut pitkävaikutteiset menot	Ennakkomaksut ja keskeneräiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno	0,00	0,00	428 244,65	0,00	428 244,65
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	0,00	428 244,65	0,00	428 244,65
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	0,00	-124 725,85	0,00	-124 725,85
Arvonalennukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	0,00	303 518,80	0,00	303 518,80
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	303 518,80	0,00	303 518,80
Olennaiset lisäpoistot					
Erittely olennaisista lisäpoistoista					0,00

Aineelliset hyödykkeet

Kunta

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno	5 445 357,23	13 471 675,14	11 210 843,41	248 436,14	0,00	175 070,67	30 551 382,59
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 1.1.	5 445 357,23	13 471 675,14	11 210 843,41	248 436,14	0,00	175 070,67	30 551 382,59
Lisäykset tilikauden aikana	91 825,00	360 171,25	2 168 055,23	189 662,70	9 691,58	246 531,41	3 065 937,17
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikauden aikana	-45 366,47	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-45 366,47
Siirrot erien välillä	0,00	43 443,83	104 616,34	0,00	0,00	-148 060,17	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-1 456 489,29	-912 182,22	-53 976,42	0,00	0,00	-2 422 647,93
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-9 975,50	-9 975,50
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	5 491 815,76	12 418 800,93	12 571 332,76	384 122,42	9 691,58	263 566,41	31 139 329,86
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 491 815,76	12 418 800,93	12 571 332,76	384 122,42	9 691,58	263 566,41	31 139 329,86
Olennaiset lisäpoistot							
Erittely olennaisista lisäpoistoista							0,00

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	206 003,45	206 003,45	71 757,48	71 757,48
Muut maa- ja vesialueet	5 550 397,94	5 817 634,39	5 420 058,28	5 373 599,75
Arvonkorotukset	544,39	544,39	0,00	0,00
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>5 756 945,78</i>	<i>6 024 182,23</i>	<i>5 491 815,76</i>	<i>5 445 357,23</i>

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Kunta

	Osakkeet konserniyhtiöt	Osakkeet omistusyhteis- yhteisöt	Kuntayhtymä- osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno	2 828 015,33	1 308 831,08	3 100 732,21	230 954,09	7 468 532,71
HVA muutos	0,00	0,00	-2 923 833,69	0,00	-2 923 833,69
Hankintameno 1.1.	2 828 015,33	1 308 831,08	176 898,52	230 954,09	4 544 699,02
Lisäykset	0,00	35 180,16	0,00	11 132,36	46 312,52
Vähennykset	0,00	-84 711,08	0,00	-22 264,72	-106 975,80
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	2 828 015,33	1 259 300,16	176 898,52	219 821,73	-60 663,28
Arvonlennukset	0,00	-28 343,20	0,00	0,00	-28 343,20
Arvonkorotukset				0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 828 015,33	1 230 956,96	176 898,52	219 821,73	4 455 692,54

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset

Kunta

	Jvk- lainasaamiset	Saamiset konserniyhteisöt	Saamiset kuntayhtymät	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno	0,00	124 848,28	0,00	112 343,22	237 191,50
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 1.1.	0,00	124 848,28	0,00	112 343,22	237 191,50
Lisäykset	0,00	3 500 000,00	0,00	0,00	3 500 000,00
Vähennykset	0,00	-52 398,28	0,00	0,00	-52 398,28
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	3 572 450,00	0,00	112 343,22	3 684 793,22
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00	-99 864,16	-99 864,16
Arvonkorotukset					0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	3 572 450,00	0,00	12 479,06	3 584 929,06

Olellaiset kuntayhtymäosuuksien arvon muutokset

	Tasearvo 1.1.	HVA muutos	Tasearvo 1.1.	Tasearvo 31.12.	Kunnan osuus kuntayhtymän perus- pääomasta	Ero
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä	2 923 833,69	-2 923 833,69	0,00	0,00		0,00 0,00

Omistuksia muissa yhteisöissä koskevat liitetiedot

20.-22. Omistukset tytäryhteisöissä, kuntayhtymissä ja osakkuusyhteisöissä

Nimi	Y-tunnus	Kunnan omistus-osuus %	Konsernin omistus-osuus %	Kuntakonsernin osuus omasta pääomasta (€)	osuus vieraasta pääomasta (€)	osuus tilikauden tuloksesta (€)
Tytäryhteisöt						
Pälkäneen Asuntotuotanto Oy	0288890-4	100	100	828 037,38	2 020 599,99	0,00
Pälkäneen Aluelämpö Oy	0422432-7	100	100	1 259 845,42	1 503 518,30	68 783,70
Pälkäneen Valokuitu Oy	2708806-5	100	100	223 977,71	7 029 824,98	217 580,71
KKOy Luopioisten Pienteollisuustalo	0677345-0	78	78	96 678,94	12 406,08	3 881,15
Kuntayhtymät						
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä,	0206289-7	1,60	1,602107	159 249,78	34 908,68	3 458,99
Koulutuskuntayhtymä Tavastia, konserni	0205303-4	0,23	0,229545	16 392,15	20 015,33	1 104,55
Pirkanmaan liitto	0828308-4	1,27	1,274032	19 576,30	35 279,46	-883,36
Kiinteistöllä Tavastia	3298657-2	0,23	0,229545	54 181,92	1 019,68	0,00
Osakkuusyhteisöt						
Luopioisten Vesihuolto Oy	1530909-4	42,5	42,5	14 355,95	0,00	-639,92
<i>* Yhtiö purkautunut 21.2.2023</i>						
Yhdistelemättömät osakkuusyhteisöt						
As Oy Rantakukkaa	0607759-4	26,5	26,5	85 498,53	7 054,76	-9 719,48
As Oy Luopioisten Retkitie *	0641734-1	17,2	17,2	49 388,59	16 291,36	-5 021,26
As Oy Aitoonrivi	0641733-3	26,6	26,6	63 445,22	2 872,80	244,82
As Oy Kyläkantola *	0736723-5	37,1	37,1	112 381,00	7 451,55	256,28
As Oy Tiilivakki *	0795223-1	40,2	40,2	147 750,71	4 474,31	2 344,10
As Oy Luopioisten Kokinrivi	0862559-0	20,1	20,1	95 849,14	0,00	0,00

*Taulukossa esitetty vuoden 2022 luvut vuoden 2023 tilinpäätöksen vielä puuttuessa.

23. Saamisten erittely

	Kunta			
	2023		2022	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	6 788,02	0,00	-86,02
Siirtosaamiset	0,00	39 547,87	0,00	24 360,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>46 335,89</i>	<i>0,00</i>	<i>24 273,98</i>
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	372 517,56
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>372 517,56</i>
<i>Saamiset yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>46 335,89</i>	<i>0,00</i>	<i>396 791,54</i>

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Siirtyvät korot	0,00	72 204,92	28 191,78	73 182,16
Kelan korvaus työterveyshuollosta	57 321,63	82 863,93	56 841,00	40 000,00
Valtion tuet ja avustukset	91 537,87	66 302,32	91 537,87	62 387,77
Muut tuet ja avustukset	8,64	167,40	0,00	0,00
Hankeavustussaamiset	1 230,95	65 787,51	0,00	0,00
Muut siirtosaamiset, konsernin keskinäiset	0,00	293 550,10	11 356,09	323 695,40
Muut siirtosaamiset	41 360,75	186 692,61	24 271,26	60 605,86
Muut pitkäaikaiset siirtosaamiset	0,00	1 674,98	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>191 459,84</i>	<i>769 243,77</i>	<i>212 198,00</i>	<i>559 871,19</i>

3.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

25. Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Peruspääoma	15 061 194,75	15 061 194,75	15 061 194,75	15 061 194,75
HVA muutos	-2 923 833,69	0,00	-2 923 833,69	0,00
Peruspääoma 1.1.	12 137 361,06	15 061 194,75	12 137 361,06	15 061 194,75
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Peruspääoma 31.12.	12 137 361,06	15 061 194,75	12 137 361,06	15 061 194,75
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma	4 296,97	4 296,97	0,00	0,00
HVA muutos	-4 296,97	0,00	0,00	0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 1.1.	0,00	4 296,97	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma 31.12.	0,00	4 296,97	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto	6 957,10	6 860,00	0,00	0,00
HVA muutos	-6 412,75	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 1.1.	544,35	6 860,00	0,00	0,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erie välillä	0,00	97,10	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	544,35	6 957,10	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	3 839,72	4 446,05	0,00	0,00
HVA muutos	-174,86	0,00	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	3 664,86	4 446,05	0,00	0,00
0,00	-406,22			
Siirrot rahastoon	0,00	5,10	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	-89,18	-205,21	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	3 575,67	3 839,72	0,00	0,00
Rakennusrahasto	15 567,08	15 567,08	0,00	0,00
HVA muutos	0,00	0,00	0,00	0,00
Rakennusrahasto 1.1.	15 567,08	15 567,08	0,00	0,00
Siirrot rahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00
Rakennusrahasto 31.12.	15 567,08	15 567,08	0,00	0,00
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	19 142,75	19 406,80	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	17 184 018,54	17 025 892,38	14 861 356,36	13 939 730,03
HVA muutos	-1 255 064,35	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	15 928 954,19	17 025 892,38	14 861 356,36	13 939 730,03
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirto vahinkorahastoon	0,00	0,00	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	15 928 954,19	17 025 892,38	14 861 356,36	13 939 730,03
Tilikauden yli-/alijäämä	1 802 063,64	158 126,16	1 764 110,61	921 626,33
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>29 888 065,99</i>	<i>32 275 874,15</i>	<i>28 762 828,03</i>	<i>29 922 551,11</i>

Konsernin edellisten tilikausien yli-/alijäämän avaavan taseen muutosten laskelma (milj. €)

Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.2022	17,18
Pirkanmaan sairaanhoitopiirin kuntayhtymä siirtynyt hyvinvointialueelle	-1,25
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.2023	15,93

27. Pitkääikaiset velat

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Velat, jotka eräänyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Joukkovelkakirjalainat	0,00	0,00	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 673 352,52	3 453 351,20	2 673 352,52	3 453 351,20
<i>Pitkääikaiset velat yhteensä</i>	<i>2 673 352,52</i>	<i>3 453 351,20</i>	<i>2 673 352,52</i>	<i>3 453 351,20</i>

29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusmaksu	0,00	510 938,68	0,00	0,00
Muut pakolliset varaukset	0,00	5 925,14	0,00	0,00
<i>Muut pakolliset varaukset yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>516 863,82</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

30. Vieras pääoma

	2023		2022	
	Pitkääikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkääikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Saadut ennakot	0,00	2 700,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	83 534,43	0,00	48 893,85
Muut velat	6 121,50	0,00	6 121,50	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>6 121,50</i>	<i>86 234,43</i>	<i>6 121,50</i>	<i>48 893,85</i>

Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä

Ostovelat	0,00	0,00	0,00	796 948,69
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	425 757,54
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>	<i>1 222 706,23</i>

31. Sekkitililimiitti

	Kunta	
	2023	2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	1 000 000,00	1 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	1 000 000,00	1 000 000,00

32. Muiden velkojen erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut	5 464 683,27	5 298 546,27	4 068 674,53	3 944 799,53
Muut velat	1 512,37	14 178,69	0,00	0,00
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>5 466 195,64</i>	<i>5 312 724,96</i>	<i>4 068 674,53</i>	<i>3 944 799,53</i>

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Jaksotetut henkilöstökulut	192 979,93	411 476,89	184 663,14	173 878,83
Lomapalkkajaksotukset	1 318 756,89	2 685 569,52	1 305 867,45	1 157 150,48
Korkojaksotukset	33 658,18	49 784,37	21 187,23	22 444,61
Tuloennakot	5 359,30	4 143,08	0,00	0,00
Vuokratakuut	16 235,30	0,00	0,00	0,00
Muut tuet, avustukset ja korvaukset	0,00	58 782,89	0,00	0,00
Muut siirtovelat, konsernin keskinäiset	0,00	572 904,16	0,00	425 757,54
Muut siirtovelat	112 555,91	840 177,92	56 270,50	695 906,41
<i>Yhteensä</i>	<i>1 679 545,50</i>	<i>4 622 838,83</i>	<i>1 567 988,32</i>	<i>2 475 137,87</i>

3.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet

Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 347 280,82	1 511 667,54	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	450 000,00	1 843 721,40	0,00	0,00
<i>Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä</i>	<i>450 000,00</i>	<i>1 843 721,40</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

35.-37. Vakuudet ja takaukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Omasta puolesta annetut vakuudet				
Kiinteistökiinnitykset	0,00	29 007,79	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>29 007,79</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

38. Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Toimitilojen vuokravastuut	22 248,69	123,04	0,00	0,00
Koneiden ja laitteiden vuokravastuut	7 313,48	4 559,32	0,00	0,00
Maa-aluiden vuokravastuut	91 507,00	77 167,73	0,00	0,00
Muut vuokravastuut	15 492,51	2 816 394,81	15 469,25	9 000,00
Vuokravastuut yhteensä	136 561,67	2 898 244,91	15 469,25	9 000,00
- siitä seuraavalla tilikaudella maksettava osu	20 412,90	395 818,93	15 469,25	9 000,00

Liitetietoyhteisöjen päivytyksen 2019 vuoksi kaikkia vertailuvuoden tietoja ei ole saatavilla.

Leasingvastuut yhteensä	100 596,71	273 216,46	100 596,71	85 794,67
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	49 493,02	107 960,01	49 493,02	61 131,81
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasingvastuut				
<i>Yhteensä</i>	<i>237 158,38</i>	<i>3 171 461,36</i>	<i>116 065,96</i>	<i>94 794,67</i>

39.-40. Vastuusitoumukset

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			9 672 607,83	8 072 607,83
Jäljellä oleva pääoma			4 527 972,31	6 733 694,68
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	2 610 000,00	2 610 000,00	2 610 000,00	2 610 000,00
Jäljellä oleva pääoma	814 519,35	1 008 600,00	814 519,35	1 008 600,00

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	2023	2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	52 653 628,00	48 747 211,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	41 914,00	28 190,00

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Sopimusvastuut				
Maankäyttösopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	2 173 600,00	2 173 600,00	2 173 600,00	2 173 600,00
Sitoumukset avustukseen	0,00	164,33	0,00	0,00
<i>Sopimusvastuut yhteensä</i>	<i>2 173 600,00</i>	<i>2 173 764,33</i>	<i>2 173 600,00</i>	<i>2 173 600,00</i>
Osuus kuntayhtymän alijäämästä				
Arvonlisäveron palautusvastuu	9 761,85	54 076,70	0,00	0,00

3.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkiota ja intressitahotapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kunta	
	2023	2022
Hallintopalvelut (sis. kuntajohtaminen)	9	8
Talous- ja tukipalvelut	37	38
Elinvoimapalvelut	12	13
Sivistyspalvelut	175	175
Tekniset palvelut	20	19
<i>Yhteensä</i>	<i>253</i>	<i>253</i>

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kunta	
	2023	2022
Pälkäneen Kokoomus	2 396,51	1 112,94
Suomen sos.dem.puolue/Pälkäne	1 683,90	592,89
Pälkäneen keskustan kunnallisjä	1 965,35	951,32
Pälkäneen Vihreät	1 063,15	539,87
Aitoon Kokoomus	245,25	79,50
Luopioisten Kokoomus ry	773,50	369,76
Pälkäneen Perussuomalaiset ry	235,00	151,00
Suomen sos.de.puolue/Luop.	12,00	
<i>Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä</i>	<i>8 374,66</i>	<i>3 797,28</i>

45. Tilintarkastajan palkkiot

	Kunta	
	2023	2022
Tilintarkastusyhteisö A		
Tilintarkastuspalkkiot	20 950,00	23 200,00
Tilintarkastajan lausunnot	1 250,00	4 400,00
<i>Palkkiot yhteensä</i>	<i>22 200,00</i>	<i>27 600,00</i>

Liitetieto 46 – Tiedot kunnan ja sen intressitahoihin kuuluvien välisistä liiketoimista

Pälkäneen kunnan ja Pälkäneen Valokuitu Oy:n väliset liiketoimet:

- Pälkäneen kunta on myöntänyt Pälkäneen Valokuitu Oy:lle omavelkaisia, voimassa olevia takauksia yhteensä 2 462 162,15 euron arvosta. Lisäksi Pälkäneen kunta on tukenut Pälkäneen Valokuitu Oy:tä yhteensä noin 2,2 miljoonalla eurolla (sisältäen SVOP-sijoitukset sekä suorat tuet). Lainojen takauksista peritään takausprovisiota Euroopan komission ja De minimis-tuista annetun ohjeistuksen mukaisesti.
- Pälkäneen kunnanvaltuusto on myöntänyt (31.1.2023 § 6) 3 500 000 euron lainan tytäryhtiö Pälkäneen Valokuitu Oy:lle. Lainalla yhtiö lyhensi pois samansuuruinen pankkilainan sekä purki lainalla olevan korkoputkisuojauksen. Korkoputkisuojauksen purkamisesta yhtiö sai noin 550 000 euron kertaluonteisen rahoitustuoton.

Pälkäneen kunnan ja Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n väliset liiketoimet:

- Pälkäneen kunnanvaltuusto on myöntänyt (13.6.2023 § 27) enintään 3 275 000 euron omavelkaisen takauksen tytäryhtiö Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:lle rivitalojen rakentamiseen Kostianvirran kylään.
- Pälkäneen kunnanvaltuusto on myöntänyt (13.6.2023 § 28) enintään 1 200 000 euron omavelkaisen takauksen tytäryhtiö Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:lle Kutojantie 4:n putkiremonttia varten. Yhtiö on nostanut kyseisen lainan tilikaudella 2023.
- Pälkäneen kunnalla on voimassa olevia takausvastuita yhteensä 1 249 142,61 euroa Pälkäneen Asuntotuotanto Oy:n lainoihin.

Pälkäneen kunnan ja Pälkäneen Aluelämpö Oy:n väliset liiketoimet:

- Pälkäneen kunnanvaltuusto on myöntänyt (13.6.2023 § 29) enintään 400 000 euron omavelkaisen takauksen tytäryhtiö Pälkäneen Aluelämpö Oy:lle uuden kaukolämpölinjan rakentamiseen. Yhtiö on nostanut kyseisen lainan tilikaudella 2023.
- Pälkäneen kunnalla on voimassa olevia takausvastuita yhteensä 816 666,55 euroa Pälkäneen Aluelämpö Oy:n lainoihin.

Pälkäneen kunnan ja muiden intressitahojen väliset liiketoimet:

- Kunnan keskeisissä luottamushenkilöissä on yritystoiminnassa mukana olevia henkilöitä. Kaikki mahdolliset hankinnat tehdään tavanomaisilla ehdoilla ja hankintalakia ja kunnan hankintaohjeita noudatetaan.

4 PÄLKÄNEEN VESIHUOLTOLAITOKSEN ERIYTETTY TILINPÄÄTÖS

4.1 Toimintakertomus

Pälkäneen vesihuoltolaitos on kirjanpidollinen taseyksikkö, joka on eriytetty kunnan kirjanpidossa. Taseyksikkö noudattaa tasejatkuvuutta ja se pidetään talousarviossa kunnan muiden tehtävien yhteydessä. Vesihuoltolaitos kattaa toimintansa kulut ja investoinnit toiminnasta saatavilla tuloilla ja liittymismaksuilla.

Vesihuoltolaitos on palveluntuottaja, joka huolehtii vedenotosta, talousveden jakelusta sekä jätevesien viemäroinnistä ja puhdistuksesta. Vesihuoltolaitoksen tavoitteena on turvata kuntalaisille hyvä ja laadukas juomavesi sekä varmistaa ympäristön puhtaus laadukkaalla puhdistamotoiminnalla.

Toimintaa ja seurataan jatkuvan omavalvonnan lisäksi ulkopuolisen viranomaisen valvonnalla. Talousveden tulee täyttää vuoden jokaisena hetkenä terveydensuojelulain ja talousvesiasetuksen mukainen laatu. Jätevesien käsittely tulee toteuttaa ympäristön- ja vesiensuojelulakien mukaisesti (kaikkiaan toimintaa ohjaavia lakeja ja asetuksia on 14, joiden lisäksi useita säädöksiä).

Pälkäneen vesihuoltolaitoksen seurantamittauksissa asetusten ja lainsäädännön edellyttämät tavoitteet toteutuivat kokonaisuudessaan vaatimusten mukaisina.

Talous ja merkittävät poikkeamat talousarviossa

Talouden osalta vesihuoltolaitoksen myyntituotot (ulkoiset ja sisäiset) olivat 1 364 028 euroa (alv 0 %), josta puhdasvesi 623 924 € ja jätevesi 740 103 €.

Tilikauden tulos on alijäämäinen. Taloutta rasittaa toimintakulujen (energian, aineiden ja tarvikkeiden hinnannousu) lisäksi edellisten vuosien investoinnit, suurimpana Tommolan jätevedenpuhdistamo sekä rakennetut verkostot, joihin ei ole saatu liittyyjiä. Talouden tasapainottamiseksi ja tulevien vuosien ylläpitokulujen varautumiseksi, vesihuoltolaitoksen hintoja on korotettava.

4.1.1 Hallinto ja organisaatio

Pälkäneen vesihuoltolaitos on kunnan omistama vesihuoltolaitos ja kuuluu osaksi Pälkäneen kuntaa. Vesihuoltolaitoksen asiat päätetään Pälkäneen kunnan teknisessä lautakunnassa ja vesihuoltolaitos on osa teknisen toimen yksikköä.

Henkilöstö

Vesihuoltolaitoksella on vesihuollon työnjohtaja ja kaksi vesihuoltolaitoksen hoitajaa. Vesihuoltolaitoksen johtajana toimii tekninen johtaja.

Vesihuoltolaitoksen toiminta edellyttää ympärivuorokautista päivystystä. Oman henkilökunnan lisäksi päivystyspalvelua hankitaan ostopalveluna.

4.1.2 Olennaiset tapahtumat ja muutokset toiminnassa ja taloudessa

Toteutetut hankkeet

- Harhalan vedenottamo muutettiin kalkkisuodatuksesta soodakäsittelyyn
- Luikalan vesijohto rakennettiin osana Sappee-Luikalan rengasverkkoa
- Logiikan uusinnat Tommolaan
- Yleisesti logiikkaa uusittiin laajasti
- Tommolan valvomon keskuskoneen uusinta
- Holjan vesirunkolinjan jatko
- Kinnalan vedenottamon piha-alueiden ja rakennuksen sokkeleiden kunnostukset.

Toiminnalliset luvut

	2023	2022	2021
Liikevaihto (euroa)	1 364 028	1 337 639	1 365 897
Toimintakulut (euroa)	-959 284	-784 130	-815 727
Verkostoon liitetyt kiinteistöt (kpl)	1936	1 906	1 888
Laskutus (m³)			
- Vesi	222 870	227 082	231 896
- Jätevesi	176 390	179 774	181 561

Toiminnan tunnuslukutaulukko

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Vesilaitos							
Laskutettu talousvesimäärä m3	203 182	218 424	221 409	225 147	231 896	227 082	222 870
Talousveden käyttömaksu €/m3 (alv. 0%)	1,70	2,01	2,01	2,01	2,01	2,01	2,01
Viemärlaitos							
Laskutettu jätevesimäärä m3	168 741	182 414	179 672	177 208	181 561	179 774	176 390
Jäteveden käyttömaksu €/m3 (alv. 0%)	2,61	2,96	2,96	2,96	2,96	2,96	2,96

Myydyt vesimäärät

4.1.3 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Verkosto

Vuoden 2024 talousarviossa sekä vuoden 2025-2026 taloussuunnitelmassa ennakoitu seuraavat merkittävimmät hankkeet:

- Kostianvirrankylän kakkosvaihe
- Sappeenvuoren vesihuolto
- Sappee-Luikalan rengaslinjan jatko
- Luopioisten pintavedenottamon peruskorjaus
- Vohlisaaren kunnallistekniikka

Laitokset

Kinnalan vedenottamon rakennuksen peruskunnostus ja Tommolan vanhan jätevedenpuhdistamon katon kunnostustyöt ovat edessä lähivuosina. Luopioisten jätevedenpuhdistamon (1991) elinkaaritarkastelu ja mahdollisen siirtoviemärin selvitys on hyvä tehdä ennakkoselvityksenä. Tarve töille on kymmenen vuoden sisällä. Jätepuhdistamoiden lietteen kuivatus tapahtuu yhden kuivaimen varassa. Tommolaan olisi harkittava uuden kuivaamon rakentamista pitkällä aikavälillä, jolloin nykyinen kuivaamo jäisi varalle.

4.1.4 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä vesilaitoksen muista toiminnan kehittämiseen vaikuttavista seikoista

Merkittävin toimintariski liittyy talousveden puhtauteen ja sitä kautta ihmisten terveyteen ja elintarviketeollisuuden toimintaan. Verkoston ikääntyminen tulee olemaan yksi verkoston merkittävimmistä riskeistä talousveden puhtauteen, seuraavaksi merkittävin riski tulee olemaan pohjaveden saastuminen. Pälkäneen pohjavesialueilla on merkittävästi maanottoa ja maanotosta on tullut suuri riski alueen pohjavesille.

Lisäksi Pälkäneen pohjavesille merkittävä riski on VT12-tie. Lisäksi VT12 alueella kulkeva liikenne ja varsinkin vaarallista kemikaalia sisältävä kuljetus on aina riski pohjavedelle ja pohjaveden laadulle.

Jäteveden joutuminen pohjaveteen tai jätevedenpumppauksen tai puhdistamon toimintahäiriö saattaa aiheuttaa myös merkittävän riskin. Jätevedenpumppauksen tai puhdistamon toimintahäiriö saattaa aiheuttaa vesistöjen saastumisen ja sitä kautta suuren ihmismassan sairastumisen esimerkiksi uimavedestä.

Jäteveden joutuminen pohjaveteen on epätodennäköistä ja vaatisi pitkään jatkuneen ongelman verkostossa tai pumppaamossa, mutta pohjaveteen joutuessaan aiheuttaisivat merkittävät ongelmat ihmisten terveydelle ja talousvettä toimittavalle laitokselle. Kaikissa toteutuvissa onnettomuuksissa ovat mukana myös taloudelliset tappiot.

Jätepuhdistamoiden lietteen kuivatus tapahtuu yhden kuivaimen varassa. Tommolaan olisi harkittava uuden kuivaamon rakentamista.

Vesihuoltolaitoksen toiminta ja ylläpito vaatii erikoisosaamista laitoksen työntekijöiltä. Kolmen työntekijän muodostaessa henkilöstön on riskinä pitkä poissaolo tai muu este. Myös ulkopuolisilta ostettu päivystyspalvelu muodostaa riskin, kun olosuhteet tai paikat ei välttämättä ole tuttuja.

Talouden osalta alijäämäinen tulos antaa aiheita huoleen. Vesimaksujen kohtuullinen korottaminen ei välttämättä riitä turvaamaan toimintaa pitkällä aikavälillä. Toiminnan kulujen karsiminen on käytännössä mahdotonta, ilman että riskeerataan toimintaan liittyviä lakien- ja asetusten edellyttämää toimintatapaa.

4.1.5 Tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä

Selonteko sisäisen valvonnan, riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä on kunnan varsinaisen tilinpäätöksen yhteydessä.

Ympäristötekijät

Jätevedenpuhdistuksessa ja vedenhankinnassa toimitaan ympäristöluvan ehtojen puitteissa. Talousveden laatua tutkitaan Pälkäneen kunnan vesihuoltolaitoksen talousveden valvontaohjelman mukaisesti. Jätevedenpuhdistamoiden toimintaa valvotaan ympäristölupien mukaisesti. Juomavedelle annetut määräykset

saavutettiin vuoden jokaisena ajankohtana ja jätevedenpuhdistamoiden toiminta oli ympäristöluvan mukaista. Pumppaamoiden toimintaa valvotaan kaukovalvonnalla ja pumppaamot kierretään viikoittain.

4.1.6 Esitys tilikauden 2023 tuloksen käsittelystä

Tilikauden tuloksen -291 438,89 euroa käsittelystä esitetään seuraavaa:

- Tuloutetaan aikaisemmin tehtyjä poistoeroja 9 274,08 euroa
- Tilikauden alijäämä -282 164,81 euroa siirretään taseen edellisten tilikausien yli- / alijäämätilille.

4.2 Talousarvion toteutuminen

4.2.1 Käyttötalouden toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen

TOIMIELIN:	tekninen lautakunta
TOIMIALA:	vesihuoltolaitos
TILIVELVOLLINEN:	tekninen johtaja

Kuntastrategian toteutumista tukevat toiminnalliset tavoitteet

Kuntastrategian painopiste	Kuntastrategian tavoite	Talousarviotavoite	Mittari	Toteutuminen	Kommentointi
HYVINVOINTI: <i>Pätkäneläiset ovat aktiivisia ja voivat hyvin</i>	Henkilöstön jaksaminen ja hyvinvointi.	Nykyisen henkilöstön oikein mitoitettut tehtäväkuvat.	1. Tehtäväkuvat laadittu/päivitetty ja vaatavuudenarvioinnit tehty (K/E)		Tehtäväkuvat on laadittu ja vaatavuuden arvioinnit tehdään keväällä 2024.
			2. Sairauspoissaolojen vähentymisen verrattuna 2022 (K/E)		Sairauspoissaolopäivien määrä on lisääntynyt yhdellä. Sisältää sekä teknisten palveluiden että vesilaitoksen työntekijät.

HYVIN- VOINTI: <i>Pätkäneläi- set ovat ak- tiivisia ja voivat hyvin</i>	Kuntalaisten hyvinvointi, painopis- teenä ennal- taehkäisy	Laadukkaan talous- veden tuottami- nen. Vesihuoltolai- toksen palvelun piirissä oleville asukkaille tarjo- taan asumister- veysasetuksen mu- kaisesti laadukasta vettä	Mittaustulokset ovat kaikilta osan puhtaat (K/E)		Mittaustulokset ovat täyttäneet talous- asetuksen mukaiset vaatimukset.
---	--	---	--	--	--

Tuloslaskelma, ulkoinen

Vesihuoltolaitos	TP 2022	TA 2023	TA-muu- tokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poik- keama (€)	Poikkeama- %
TOIMINTATUOTOT	1 292 199	1 308 647		1 308 647	1 319 116	10 469	0,8 %
Myyntituotot	1 289 191	1 308 000		1 308 000	1 308 719	719	0,1 %
Tuet ja avustukset	210	647		647	11 795	11 149	1 724,1 %
Muut toiminta- tuotot	2 797				-1 399	-1 399	
TOIMINTAKULUT	-777 463	-808 530	-83 000	-891 530	-952 356	-60 826	6,8 %
Henkilöstökulut	-167 590	-222 540	-3 000	-225 540	-211 029	14 510	-6,4 %
Palvelujen ostot	-359 496	-361 860		-361 860	-353 135	8 725	-2,4 %
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-248 567	-223 570	-80 000	-303 570	-378 869	-75 299	24,8 %
Muut toimintaku- lut	-1 810	-560		-560	-9 322	-8 762	1 564,7 %
TOIMINTAKATE	514 735	500 117	-83 000	417 117	366 760	-50 357	12,1 %

Toimialan käyttötalouden sitovuustaso kunnanvaltuustoon nähden on merkattu sinisellä (ulkoisten toimintatuottojen ja -kulujen erotus eli toimintakate). Toimintakate jäi 50 357 euroa tavoitteen alle.

4.2.2 Vesihuoltolaitoksen talousarvion tuloslaskelmaosan toteutuminen

Vesihuoltolaitos	Alkuperäinen TA 2023	TA- muutokset	Muutettu TA 2023	2023	Poikkeama	Poikkeama- %
Liikevaihto	1 360 433,00	0,00	1 360 433,00	1 364 027,54	3 594,54	0,26%
Liiketoiminnan muut tuotot	646,62	0,00	646,62	10 396,52	9 749,90	1507,83%
Materiaalit ja palvelut	-591 274,00	-80 000,00	-671 274,00	-738 932,34	-67 658,34	10,08%
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-223 570,00	-80 000,00	-303 570,00	-378 869,05	-75 299,05	24,80%
Palvelujen ostot	-367 704,00	0,00	-367 704,00	-360 063,29	7 640,71	-2,08%
Henkilöstökulut	-222 539,74	-2 999,88	-225 539,62	-211 029,21	14 510,41	-6,43%
Poistot ja arvonalentumiset	-601 854,00	0,00	-601 854,00	-616 720,88	-14 866,88	2,47%
Suunnitelman mukaiset poistot	-601 854,00	0,00	-601 854,00	-607 930,38	-6 076,38	1,01%
Arvonalentumiset		0,00		-8 790,50	-8 790,50	
Liiketoiminnan muut kulut	-2 102,00	0,00	-2 102,00	-9 322,36	-7 220,36	343,50%
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-56 690,12	-82 999,88	-139 690,00	-201 580,73	-61 890,73	44,31%
Rahoitustuotot ja -kulut	-86 000,00	0,00	-86 000,00	-89 858,16	-3 858,16	4,49%
Muut rahoitustuotot		0,00		5 335,12	5 335,12	
Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut	-55 000,00	0,00	-55 000,00	-28 031,68	26 968,32	-49,03%
Muille maksetut korkokulut	-16 000,00	0,00	-16 000,00	-715,45	15 284,55	-95,53%
Korvaus peruspääomasta	-15 000,00	0,00	-15 000,00	-66 207,80	-51 207,80	341,39%
Muut rahoituskulut		0,00		-238,35	-238,35	
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-142 690,12	-82 999,88	-225 690,00	-291 438,89	-65 748,89	29,13%
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-142 690,12	-82 999,88	-225 690,00	-291 438,89	-65 748,89	29,13%
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	9 274,00	0,00	9 274,00	9 274,08	0,08	0,00%
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-133 416,12	-82 999,88	-216 416,00	-282 164,81	-65 748,81	30,38%

4.3 Tilinpäätöslaskelmat

4.3.1 Vesihuoltolaitoksen tuloslaskelma

	1-12/2023		1-12/2022	
Liikevaihto	1 364 027,54		1 337 639,06	
Liiketoiminnan muut tuotot	10 396,52		3 007,38	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	-378 869,05		-248 567,15	
Palvelujen ostot	-360 063,29	-738 932,34	-366 162,91	-614 730,06
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	-157 524,40		-139 372,09	
Henkilösivukulut				
Eläkekulut	-48 095,74		-23 493,06	
Muut henkilösivukulut	-5 409,07	-211 029,21	-4 725,11	-167 590,26
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-607 930,38		-605 634,39	
Arvonalentumiset	-8 790,50	-616 720,88	-5 425,00	-611 059,39
Liiketoiminnan muut kulut	-9 322,36		-1 809,51	
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-201 580,73		-54 542,78	
Rahoitustuotot ja -kulut				
Muut rahoitustuotot	5 335,12		2 464,56	
Kunnalle/kuntayhtymälle maksetut korkokulut	-28 031,68		-37 585,77	
Muille maksetut korkokulut	-715,45		-2 975,26	
Korvaus peruspääomasta	-66 207,80		-16 050,38	
Muut rahoituskulut	-238,35	-89 858,16	-1 026,64	-55 173,49
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	-291 438,89		-109 716,27	
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	-291 438,89		-109 716,27	
Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	9 274,08		9 273,99	
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-282 164,81		-100 442,28	

VESIHUOLTOLAITOKSEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Sijoitetun pääoman tuotto, %	-8,01	-1,54
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	-44,13	-4,18
Voitto, %	-21,37	-8,20

4.3.2 Vesihuoltolaitoksen tase

VASTAAVAA	2023	2022	VASTATTAVAA	2023	2022
A PYSYVÄT VASTAAVAT	9 161 353,40	9 603 544,57	A OMA PÄÄOMA	-1 764 443,53	-1 482 278,72
I Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00	I Peruspääoma	1 605 037,46	1 605 037,46
1. Aineettomat oikeudet	0,00	0,00	IV Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä)	-3 087 316,18	-2 986 019,42
			V Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	-282 164,81	-101 296,76
II Aineelliset hyödykkeet	9 155 753,40	9 597 944,57	B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	26 809,90	36 083,98
1. Maa- ja vesialueet	183 080,17	183 080,17	1. Poistoero	26 809,90	36 083,98
2. Rakennukset	2 813 829,97	3 061 655,04	E VIERAS PÄÄOMA	11 004 043,79	11 144 801,25
3. Kiinteät rakenteet ja laitteet	6 042 866,59	6 318 809,02	I Pitkäaikainen	5 208 036,53	5 397 493,53
4. Koneet ja kalusto	20 731,96	25 609,84	2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	1 110 014,00	1 423 346,00
6. Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	95 244,71	8 790,50	8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	29 348,00	29 348,00
III Sijoitukset	5 600,00	5 600,00	9. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	4 068 674,53	3 944 799,53
4. Muut saamiset	5 600,00	5 600,00	II Lyhytaikainen	5 796 007,26	5 747 307,72
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	105 056,76	95 061,94	2. Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	846 662,00	633 330,00
II Saamiset	105 056,76	95 061,94	3. Lainat kunnalta/kuntayhtymältä	1 743 597,95	2 333 892,89
Lyhytaikaiset saamiset	105 056,76	95 061,94	6. Saadut ennakot	2 255,90	3 350,90
1. Myyntisaamiset	86 899,73	84 005,78	7. Ostovelat	92 696,03	57 120,39
3. Saamiset kunnalta/kuntayhtymältä	0,00	0,00	8. Korottomat velat kunnalta/kuntayhtymältä	2 966 311,88	2 566 064,53
4. Muut saamiset	18 157,03	11 056,16	9. Muut velat/liittymismaksut ja muut velat	39 161,82	85 300,76
5. Siirtosaamiset		0,00	10. Siirtovelat	105 321,68	68 248,25
IV Rahat ja pankkisaamiset	0,00	0,00			
VASTAAVAA YHTEENSÄ	9 266 410,16	9 698 606,51	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	9 266 410,16	9 698 606,51

TASEEN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	-18,76	-14,92
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	800,47	831,05
Kertynyt yli-/alijäämä, 1 000 €	-3 369	-3 087
Lainakanta 31.12., 1 000 €	3 700	4 391
Lainat ja vuokravastuut, 31.12., 1 000 €	3 700	4 420
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0

4.3.3 Vesihuoltolaitoksen rahoituslaskelma

	1-12/2023		1-12/2022	
Toiminnan rahavirta				
Liikelylijäämä (-alijäämä)	-201 580,73		-54 542,78	
Poistot ja arvonalentumiset	616 720,88		611 059,39	
Rahoitustuotot ja -kulut + (-)	-89 858,16		-55 173,49	
Tulorahoituksen korjauserät	0,00	325 281,99	0,00	501 343,12
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-174 529,71	-174 529,71	-90 208,65	-90 208,65
Toiminnan ja investointien rahavirta		150 752,28		411 134,47
Rahoituksen rahavirta				
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muille	-100 000,00		-100 000,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-590 294,94		-796 119,86	
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta	0,00	-690 294,94	0,00	-896 119,86
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Saamisten muutos kunnalta/kuntayhtymältä	0,00		0,00	
Saamisten muutos	-9 994,82		43 906,65	
Korottomien velkojen muutos kunnalta/kuntayhtymältä	400 247,35		319 012,37	
Korottomien velkojen muutos	149 290,13	539 542,66	122 920,85	485 839,87
Rahoituksen rahavirta		-150 752,28		-410 279,99
Rahavarojen muutos		0,00		854,48
Rahavarojen muutos				
Rahavarat 31.12.	0,00		0,00	
Rahavarat 1.1.	0,00	0,00	0,00	0,00

RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5	653	555
Investointien tulorahoitus, %	186,38	555,76
Laskennallinen lainanhoitokate	0,68	0,91
Lainanhoitokate	4,16	7,75
Kassan riittävyys, pv	0,00	0,00
Quick ratio	0,02	0,02
Current ratio	0,02	0,02

4.4 Vesihuoltolaitoksen liitetiedot

4.4.1 Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Vesihuoltolaitoksen tilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu kunnan tilinpäätöksen laatimisperiaatteita. Laatimisperiaatteet on kuvattu tilinpäätöksen kohdassa 4.1.1 kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.

4.4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

8. Toimintatuotot

	2023	2022
Vesilaitoksen myyntituotot	623 924,47	603 858,71
Viemärlaitoksen myyntituotot	740 103,07	733 780,35
<i>Liikevaihto yhteensä</i>	<i>1 364 027,54</i>	<i>1 337 639,06</i>
Vesilaitoksen muut tuotot	10 396,52	2 886,86
Viemärlaitoksen muut tuotot	0,00	120,52
<i>Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä</i>	<i>10 396,52</i>	<i>3 007,38</i>

4.4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

19. Pysyvien vastaavien erittelyt

Aineettomat hyödykkeet

Pälkäneen vesihuoltolaitos

	Aineettomat oikeudet	Ennakkomaksut ja keskeneräiset	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	0,00	0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	0,00
Olennaiset lisäpoistot			
Erittely olennaisista lisäpoistoista			

Aineelliset hyödykkeet

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakkomaksut ja kesk.eräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	183 080,17	3 061 655,04	6 318 809,02	25 609,84	0,00	8 790,50	9 597 944,57
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00	79 285,00	0,00	0,00	95 244,71	174 529,71
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-247 825,07	-355 227,43	-4 877,88	0,00	0,00	-607 930,38
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	-8 790,50	-8 790,50
Aktivoidut korkomenot							0,00
Poistamaton hankintameno 31.12.	183 080,17	2 813 829,97	6 042 866,59	20 731,96	0,00	95 244,71	9 155 753,40
Arvonkorotukset	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	183 080,17	2 813 829,97	6 042 866,59	20 731,96	0,00	95 244,71	9 155 753,40
Olennaiset lisäpoistot							
Erittely olennaisista lisäpoistoista							

Maa- ja vesialueet erittely

	2023	2022
Maa- ja vesialueet		
Kiinteistöjen liittymismaksut	50 620,39	50 620,39
Muut maa- ja vesialueet	132 459,78	132 459,78
<i>Maa- ja vesialueet yhteensä</i>	<i>183 080,17</i>	<i>183 080,17</i>

Sijoitukset

Osakkeet ja osuudet

Jvk-, muut laina- ja muut saamiset

	Jvk-lainasaamiset	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	0,00	5 600,00	5 600,00
Lisäykset	0,00	0,00	0,00
Vähennykset	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	0,00	5 600,00	5 600,00
Arvonlennukset	0,00	0,00	0,00
Arvonkorotukset			0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	5 600,00	5 600,00

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	2023	2022
Muut siirtosaamiset	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	<i>0,00</i>	<i>0,00</i>

Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

28. Oman pääoman erittely

	2023	2022
Peruspääoma 1.1.	1 605 037,46	1 605 037,46
Peruspääoma 31.12.	1 605 037,46	1 605 037,46
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	-3 087 316,18	-2 986 019,42
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	-3 087 316,18	-2 986 019,42
Tilikauden yli-/alijäämä	-282 164,81	-101 296,76
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	<i>-1 764 443,53</i>	<i>-1 482 278,72</i>

30. Pitkäaikaiset velat

	2023	2022
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	106 686,00	320 018,00
<i>Pitkäaikaiset velat yhteensä</i>	<i>106 686,00</i>	<i>320 018,00</i>

36. Muiden velkojen erittely

	2023	2022
Muut velat		
Liittymismaksut	4 068 674,53	3 944 799,53
Muut velat	0,00	0,00
<i>Muut velat yhteensä</i>	<i>4 068 674,53</i>	<i>3 944 799,53</i>

37. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	2023	2022
Lomapalkkavelan ja henkilöstökulujen jaksotukset	29 163,67	19 083,63
Muut palkkojen ja henkilöstökulujen jaksotukset	72 477,78	46 199,84
Korkojaksotukset	3 680,23	2 964,78
<i>Yhteensä</i>	<i>105 321,68</i>	<i>68 248,25</i>

4.4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni	
	2023	2022
Sopimusvastuut		
Vahvistetut kaavoista vesilaitokselle aiheutuvat velvoitteet	1 050 600,00	1 050 600,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	0,00	0,00
Maankäyttösopimuksista vesilaitokselle aiheutuvat velvoitteet	683 600,00	683 600,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	100 000,00	0,00

4.4.5 Henkilöstöä ja intressitapahtumia koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	2023	2022
Kokoaikaiset	3	3
<i>Yhteensä</i>	3	3

5 PÄLKÄNEEN KUNNAN TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Pälkäneellä 25. maaliskuuta 2024
PÄLKÄNEEN KUNNANHALLITUS

Rainer Zeitlin

Erkki Hyöki

Maria Aho

Jani Luukkonen

Reetta Mathier

Elina Mäkinen

Kirsi Saarinen

Pertti Salminen

Tommi Vuorinen

Pauliina Pikka

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Tampereella päivä kuuta 2024

KPMG Oy Ab

Mari Säynätjoki
JHT, KHT

6 LUETTELOT JA SELVITYKSET

KIRJANPITOKIRJAT

Tasekirja
Päiväkirja
Pääkirja

SÄILYTYSTAPA

Sidottu kirja
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

APUKIRJAT

Myyntireskontra
Ostoreskontra
Käyttöomaisuus
Konsernikirjanpito

SÄILYTYSTAPA

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
"Sähköisessä järjestelmässä, paperitulosteet"

TOSITELAJIT

Kirjanpito
AIF
AKT
ALV
AS
Kman
KPA
MuistioE
MuistSisLa
Palkka
Pankki

TAPAHTUMA

AIF tositekonsersio
Aktivoinnit
ALV-maksuajo
Alkusaldo
Asiakkaan man. kuittaukset
Kirjanpilotapahtuman palautustapahtuma
Muistiotositteet Excelistä
Muistiotositteet Sisäinen laskutus
Palkat Populus
Pankkitositteet

SÄILYTYSTAPA

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Myyntireskontra

Ltappio
Man
PERINTÄ
Vii
10 - 92

Luottotappiokirjaus
Manuaaliset suoritukset
Perintä toimeksiantoliittymä
Viitesuoritukset
Laskulajit 10-92

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Ostoreskontra

OL
OM
ORK

Ostolaskut
Ostoreskontran maksut
Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksu-
tosite

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä

Käyttöomaisuus

KOM
XAKOM

Käyttöomaisuus
Kom-konsersio

Sähköisessä järjestelmässä
Sähköisessä järjestelmässä